

ԿՈՌՈՒՊՑԻԱՅԻ ԿԱՆԽԱՐԳԵԼՄԱՆ ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎ
CORRUPTION PREVENTION COMMISSION

ԿՈՌՈՒՊՑԻԱՅԻ ԿԱՆԽԱՐԳԵԼՄԱՆ ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎ

ՈՐՈՇՈՒՄ

18 նոյեմբերի 2020թ.

N 04 - Լ

ՀԱՅՏԱՐԱՐԱՏՈՒ ՊԱՇՏՈՆԱՏԱՐ ԱՆՁԻ ԳՈՒՅՔԻ, ԵԿԱՍՈՒՏՆԵՐԻ ԵՎ ՇԱՀԵՐԻ,
ՆՐԱ ԸՆՏԱՆԻՔԻ ԱՆԴԱՄՆԵՐԻ ԳՈՒՅՔԻ ԵՎ ԵԿԱՍՈՒՏՆԵՐԻ ՀԱՅՏԱՐԱՐԱԳՐԵՐԻ
ԼՐԱՑՄԱՆ ՈՒՂԵՑՈՒՅՑԸ ՀԱՍՏԱՏԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

Ղեկավարվելով «Կոռուպցիայի կանխարգելման հանձնաժողովի մասին» օրենքի 23-րդ հոդվածի 2-րդ մասով և 24-րդ հոդվածի 4-րդ մասով՝ Կոռուպցիայի կանխարգելման հանձնաժողովը (այսուհետ՝ Հանձնաժողով)

ո ր ո շ ու մ է .

1. Հաստատել հայտարարատու պաշտոնատար անձի գույքի, եկամուտների և շահերի, նրա ընտանիքի անդամների գույքի և եկամուտների հայտարարագրերի լրացման ուղեցույցը՝ համաձայն հավելված 1-ի:
2. Սույն որոշումն ուժի մեջ է մտնում պաշտոնական հրապարակմանը հաջորդող օրվանից:

ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԻ ՆԱԽԱԳԱՀ՝

Հ. ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ

ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԻ ԱՆԴԱՄՆԵՐ՝

Լ. ԱԼԵՔՍԱՆՅԱՆ

Ա. ՓԱՇԻՆՅԱՆ

Ն. ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄՅԱՆ

**ՀԱՅՏԱՐԱՐԱՏՈՒ ՊԱՇՏՈՆԱՏԱՐ ԱՆՁԻ ԳՈՒՅՔԻ, ԵԿԱՍՈՒՏՆԵՐԻ ԵՎ ՇԱՀԵՐԻ,
ՆՐԱ ԸՆՏԱՆԻՔԻ ԱՆԴԱՄՆԵՐԻ ԳՈՒՅՔԻ ԵՎ ԵԿԱՍՈՒՏՆԵՐԻ
ՀԱՅՏԱՐԱՐԱԳՐԵՐԻ ԼՐԱՑՄԱՆ ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ**

I. Ընդհանուր դրույթներ

1. Հայտարարատու պաշտոնատար անձի գույքի, եկամուտների և շահերի, նրա ընտանիքի անդամների գույքի և եկամուտների տարեկան հայտարարագիրը լրացնելիս անհրաժեշտ է հաշվի առնել հետևյալ առանձնահատկությունները.
  - 1) Տարեկան հայտարարագիրը ներկայացվում է յուրաքանչյուր տարվա հունվարի 1-ից` տվյալ տարվա դեկտեմբերի 31-ը ներառյալ ընկած ժամանակահատվածի համար:
  - 2) Նախորդ տարվա դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ հայտարարագրված գույքը պետք է նույնական լինի տվյալ տարվա հունվարի 1-ի դրությամբ առկա գույքի հետ: Այն պարագայում, երբ հայտարարատուն պարզում է, որ նախորդիվ ներկայացված հայտարարագրերում առկա են անճշտություններ, Հանձնաժողովի 2020 թվականի նոյեմբերի 12-ի N 04 – Ն որոշման սահմանված կարգով դիմում է Հանձնաժողովին` նախորդ տարվա հայտարարագրում համապատասխան ճշտումներ կատարելու համար:
  - 3) Ամուսնության ընթացքում ամուսինների ձեռք բերած գույքը նրանց համատեղ սեփականությունն է, եթե այլ բան նախատեսված չէ օրենքով կամ նրանց միջև կնքված պայմանագրով և չի հանդիսանում ամուսնության ընթացքում ամուսիններից մեկի նվեր կամ ժառանգություն ստացած գույքը: Հայտարարագրման ենթակա գույքը (այդ թվում` անշարժ գույքը), որը հանդիսանում է ամուսինների համատեղ սեփականությունը, հայտարարագրվում է այն ամուսինը, ում սեփականության իրավունքը գրանցված է տվյալ գույքի նկատմամբ, իսկ եթե գրանցված է ամուսիններից յուրաքանչյուրի իրավունքը, ապա հայտարարագրվում է միայն հայտարարատու պաշտոնատար անձը` որպես համատեղ սեփականություն: Չհայտարարագրման դեպքում պատասխանատվություն է կրում հայտարարատու պաշտոնատար անձը, բացառությամբ այն դեպքի, երբ որպես գույքի սեփականատեր գրանցված է հայտարարատու պաշտոնատար անձի ամուսինը:

- 4) Ամուսինների միջև պետական գրանցում չպահանջող հայտարարագրման ենթակա գույքի (այդ թվում՝ դրամական միջոցների) շարժը ենթակա չէ հայտարարագրման:
- 5) Կառուցվող շենքից հիփոթեքային վարկավորմամբ անշարժ գույքի գնման իրավունքի միջոցով անշարժ գույքի ձեռքբերման գործընթացը հայտարարագրում արտացոլվում է հետևյալ կերպ.
  - ա) Կառուցապատողին անշարժ գույքի գնման իրավունքի դիմաց սեփական միջոցներից վճարվող կանխավճարը (օրինակ՝ անշարժ գույքի արժեքի 20%-ի չափով) հայտարարագրում նշվում է որպես կառուցապատողին տրված փոխառություն: Նման լրացման պարագայում հարկ է լրացուցիչ նշումներ դաշտում տալ համապատասխան բացարտություն:
  - բ) Կառուցապատողին անշարժ գույքի գնման իրավունքի դիմաց հիփոթեքային վարկի միջոցներից վճարվող գումարը (օրինակ՝ անշարժ գույքի արժեքի 80%-ը), այդ թվում՝ վարկի գումարը տրանշերով ստանալու դեպքում, հայտարարագրվում է միաժամանակ 2 բաժիններում՝ եկամուտներ բաժնում՝ որպես ստացված եկամուտ (վարկ) և «Հանձնած փոխառություններ» բաժնում՝ որպես տրված փոխառություն: «Հանձնած փոխառություններ» բաժնում կարելի է հայտարարագրել սեփական միջոցներից տրված կանխավճարը և հիփոթեքային վարկից վճարված գումարը մեկ հանրագումարով, սակայն «լրացուցիչ տեղեկություններ» դաշտում անհրաժեշտ է տալ մանրամասն բացատրություն և նշել, թե հանրագումարի որ մասն է սեփական միջոցներից, որը վարկային:
  - գ) Անշարժ գույքի նկատմամբ սեփականության իրավունքի գրանցումը հայտարարագրում կարտացոլվի որպես կառուցապատողին տրված փոխառության մարում և անշարժ գույքի ձեռքբերում: Անշարժ գույքի ձեռքբերումն արտացոլվում է «Անշարժ գույքը» բաժնում՝ կառուցապատողին վճարված անշարժ գույքի ընդհանուր արժեքի (100%-ի) չափով: Կառուցապատողին տրված փոխառության (20% + 80%) մարումը կարտացոլվի «Հանձնած փոխառություններ» բաժնում՝ կառուցապատողին տրված փոխառության գումարի մնացորդը ցույց տալով զրո (մարված):
- 6) Տարածամկետ վճարմամբ գույքի ձեռքբերման դեպքում գործարքի տվյալներն արտացոլվում են որպես համապատասխան գույքի ձեռքբերում՝ «Ձեռք բերման արժեքը» դաշտում նշելով գույքի ամբողջ արժեքը: Միաժամանակ, վաճառողին փաստացի չվճարված գումարի մնացորդը հայտարարագրվում է եկամուտների հայտարարագրում՝ «Ստացված փոխառություններ (վարկեր)» տողում: Վարկային միջոցներով գույքի ձեռքբերման դեպքում գործարքի տվյալներն արտացոլվում են որպես համապատասխան գույքի ձեռքբերում՝ «Ձեռք բերման արժեքը» դաշտում նշելով գույքի ամբողջ արժեքը: Միաժամանակ, ստացված վարկի գումարը հայտարարագրվում է եկամուտների հայտարարագրում՝ «Ստացված փոխառություններ (վարկեր)» տողում:

- 7) Գույքի ձեռքբերման դիմաց նախավճարի կամ կանխավճարի փաստացի վճարված գումարը հայտարարագրվում է «Հանձնած և վերադարձված փոխառություններ» բաժնում որպես հանձնած փոխառություն:
  - 8) Համատեղ կամ բաժնային սեփականությամբ հայտարարատուին պատկանող գույքի ձեռքբերման գործարքները գրանցելիս՝ հայտարարատուն «Ձեռքբերման արժեքը» դաշտում նշում է գույքի միայն իրեն պատկանող մասի արժեքը, բացառությամբ ամուսինների համատեղ սեփականության առարկա հանդիսացող գույքի: Այս դեպքում որպես համատեղ սեփականություն հանդիսացող գույքի արժեք հայտարարագրվում է գործարքի ընդհանուր արժեքը (զինը), իսկ ամուսնու հայտարարագրում լրացուցիչ նշում գույքի ձեռք բերման մասին չի կատարվում:
  - 9) «Նվիրատվություն» եղանակով օտարված գույքի «Օտարման արժեքը» դաշտում նշվում է զրո (0),
  - 10) Պայմանագրով չկարգավորվելու դեպքում բնամթերային եկամուտներն արտացոլվում են ստացման տարում՝ այն ձեռք բերելու հնարավոր գնով: Հնարավոր զին է համարվում այն զինը, որը համեմատելի հանգամանքներում սովորաբար գանձվում է նույնանման ապրանքների համար կամ այն զինը, որով գույքի մասին բոլոր անհրաժեշտ տեղեկություններ ունեցող և այն վաճառելու պարտավորություն չունեցող վաճառողը համաձայն է վաճառել այդ գույքը, իսկ գույքի արժեքի մասին բոլոր անհրաժեշտ տեղեկություններ ունեցող և այն ձեռք բերելու պարտավորություն չունեցող գնորդը համաձայն է ձեռք բերել այդ գույքը: Այդ նպատակով կիրառելի են, մասնավորապես, առուվաճառքով զբաղվող սուբյեկտների (բրոքերների, խանութների, բորսաների, տոնավաճառների, շուկաների և այլն) գները, գնացուցակային (կատալոգային) գները, այդ թվում՝ համացանցի միջոցով ստացված տվյալները և այլն:
2. Հայտարարատու պաշտոնատար անձի գույքի, եկամուտների և շահերի, նրա ընտանիքի անդամների գույքի և եկամուտների տարեկան հայտարարագիրը բաղկացած է երկու հիմնական մասից՝
    - 1) Պաշտոնատար անձի գույքի, եկամուտների և շահերի տարեկան հայտարարագիր,
    - 2) Պաշտոնատար անձի ընտանիքի անդամի գույքի և եկամուտների տարեկան հայտարարագիր:
  3. Հայտարարագրի լրացման հաջորդականությունը հետևյալն է.
    - 1) Էլեկտրոնային համակարգ մուտք գործելուց հետո հայտարարատու անձը նախ լրացնում է համակարգի առաջնային էջի վերևի աջ անկյունում տեղակայված «Անձնական տվյալներ» բաժինը : Նշված բաժին մուտք գործելիս բացվում է հայտարարատուի անձնական տվյալների էջը, որտեղ հայտարարատուն լրացնում կամ խմբագրում է իր անձնական տվյալները: Պաշտոնատար անձանց «Անձնական տվյալներ» բաժնում առկա է նաև «Ընտանիքի կազմ» բաժինը, որտեղ պաշտոնատար անձը պարտավոր է լրացնել և պահպանել իր

ընտանիքի բոլոր անդամներին՝ նշելով նրանց կարգավիճակն ու լրացնելով բոլոր անհրաժեշտ անձնական տվյալները, այդ թվում՝ կոնտակտային: Ամեն հայտարարագրի լրացումից առաջ հայտարարատու պաշտոնատար անձը վերանայում է «Ընտանիքի կազմ» բաժնի տվյալները՝ ընտանիքի կազմում տեղի ունեցած փոփոխություններին համապատասխան:

- 2) Անձնական տվյալները լրացնելուց հետո «Գրասեղան» դաշտում հայտարարատուն ընտրում է այդ պահի դրությամբ լրացման ենթակա հայտարարագրի տեսակը, լրացնում համապատասխան տարեթիվը և սկսում լրացնել բուն հայտարարագիրը:

II. Պաշտոնատար անձի գույքի, եկամուտների և շահերի տարեկան հայտարարագրի լրացման ուղեցույց

4. Պաշտոնատար անձի գույքի, եկամուտների և շահերի տարեկան հայտարարագրի (այսուհետ սույն մասում՝ Հայտարարագիր)
  - 1) «Ա.1. Հայտարարատու պաշտոնատար անձի տվյալները» բաժնի ստորև նշված տվյալները լրացվում են տվյալ տարվա դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝
    - հայտարարատու պաշտոնատար անձի անունը, ազգանունը և հայրանունը՝ ըստ անձնագրի,
    - ծննդյան օրը, ամիսը, տարին՝ ըստ անձնագրի,
    - Հանրային ծառայությունների համարանիշը (սոցիալական քարտի համարը) կամ հանրային ծառայությունների համարանիշ (ՀՕՀ) չունենալու վերաբերյալ տեղեկանքի համարը,
    - անձնագրային տվյալները,
    - հաշվառման հասցեն,
    - փաստացի բնակության հասցեն: Եթե հայտարարատուի հաշվառման հասցեն նույնական է բնակության հասցեի հետ, ապա հայտարարատուն պետք է սեղմի «Նույնն է ինչ հաշվառմանը» դաշտի վրա և ընտրի «Այո» պատասխանը, որից հետո համակարգը ինքնաշխատ եղանակով կներբեռնի համապատասխան հասցեն «Հաշվառման հասցե» սյունակից: Եթե այն տարբեր է հաշվառման հասցեից, ապա հայտարարատուն պետք է սեղմի «Նույնն է ինչ

հաշվառմանը» դաշտի վրա և ընտրի «Ոչ» պատասխանը, որից հետո մուտքագրի իր բնակության հասցեի տվյալները,

- պետական կամ տեղական ինքնակառավարման մարմնի անվանումը, որտեղ պաշտոն է զբաղեցնում,
- զբաղեցրած պաշտոնի անվանումը,
- պաշտոնն ստանձնելու/դադարեցնելու օրը, ամիսը, տարին (լրացվում է համակարգի կողմից ինքնաշխատ),
- Էլեկտրոնային փոստի հասցե (առավել նպատակահարմար է նշել անձնական և մշտադիտարկվող էլեկտրոնային հասցեն, քանի որ այն հանդիսանում է հայտարարատուին ծանուցելու պաշտոնական միջոց, իսկ հասանելի և գործող (այդ թվում պաշտոնը դադարեցնելուց հետո գործող) էլեկտրոնային հասցե չտրամադրելու դեպքում օրենքով սահմանված կարգով Հանձնաժողովի կողմից հարուցված վարույթների մասին չտեղեկանալու բացասական հետևանքները կրելու է հայտարարատուն): Այս դաշտում նշվում է մեկ էլեկտրոնային փոստի հասցե:
- «Բջջային հեռախոսահամար» դաշտում առավել նպատակահարմար է նշել անձնական բջջային հեռախոսահամարը,
- «Ֆիքսված հեռախոսահամար» դաշտում նշվում է ֆիքսված հեռախոսահամարը,
- Հայտարարագրի ներկայացման օրը, ամիսը, տարին (լրացվում է ինքնաշխատ՝ համակարգի կողմից):

- 2) **«Ա2. Հայտարարատու պաշտոնատար անձի ընտանիքի անդամների մասին տվյալները»** բաժնում լրացվում են տվյալ տարվա ընթացքում հայտարարատու պաշտոնատար անձի ընտանիքի անդամ հանդիսացած բոլոր անձանց տվյալները: Այս բաժնի տվյալները ինքնաշխատ ձևով բեռնվում են՝ համակարգի «Անձնական տվյալներ» բաժնում տեղադրված «Ընտանիքի կազմ» կոճակի միջոցով մուտք գործելով նախապես լրացված տվյալներից: Մասնավորապես, լրացվում են՝
- Կապը հայտարարատու պաշտոնատար անձի հետ (օրինակ՝ «Անչափահաս զավակ» ընտրության դեպքում՝ դուստր, որդի, «Համատեղ բնակվող անձ»-ի դեպքում՝ եղբայր, ամուսնու մայր և այլն, «Ամուսին» ընտրության դեպքում՝ կին կամ ամուսին),
  - անունը, ազգանունը և հայրանունը՝ ըստ անձնագրի,
  - Ընտանիքի անդամի ծննդյան օրը, ամիսը, տարին՝ ըստ անձնագրի,
  - Ընտանիքի անդամի անձնագրի տվյալները (տվյալ տարվա դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ): Ընտանիքի անչափահաս անդամի դեպքում լրացվում են նրա ծննդյան վկայականի կամ անձնագրի (առկայության դեպքում) տվյալները,
  - Հանրային ծառայությունների համարանիշը (սոցիալական քարտի համարը) կամ հանրային ծառայությունների համարանիշ (ՀՕՀ) չունենալու վերաբերյալ տեղեկանքի համարը,
  - հաշվառման հասցեն,
  - փաստացի բնակության հասցեն: Եթե հայտարարատուի հաշվառման հասցեն նույնական է բնակության հասցեի հետ, ապա

հայտարարատուն պետք է սեղմի «Նույնն է ինչ հաշվառմանը» դաշտի վրա և ընտրի «Այո» պատասխանը, որից հետո համակարգը ինքնաշխատ եղանակով կներբեռնի համապատասխան հասցեն «Հաշվառման հասցե» սյունակից: Եթե այն տարբեր է հաշվառման հասցեից, ապա հայտարարատուն պետք է սեղմի «Նույնն է ինչ հաշվառմանը» դաշտի վրա և ընտրի «Ոչ» պատասխանը, որից հետո մուտքագրի իր փաստացի բնակության հասցեի տվյալները տվյալ տարվա դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ,

- Պաշտոնը կամ աշխատանքային գործունեությունը (զբաղմունքը),
- Գործատու(ներ)ի անվանումը (առկայության դեպքում):

3) «Ա3. Հայտարարատու պաշտոնատար անձի հետ մերձավոր ազգակցությամբ կամ խնամփութությամբ կապված համատեղ չբնակվող անձանց մասին տվյալները» բաժնում անձնագրային տվյալներին համապատասխան լրացվում են հայտարարատու պաշտոնատար անձի հետ մերձավոր ազգակցությամբ կամ խնամփութությամբ կապված հետևյալ անձանց անունը, ազգանունը, հայրանունը, ծննդյան օրը, ամիսը, տարին՝

- ծնող,
- չափահաս զավակ,
- եղբայր,
- քույր,
- ամուսնու ծնող,
- ամուսնու զավակ,
- ամուսնու եղբայր
- ամուսնու քույր:

4) «Բ.1. ԱՆՇԱՐԺ ԳՈՒՅՔԸ» բաժինը լրացնելիս անհրաժեշտ է հաշվի առնել հետևյալը՝

- «Նվիրատվություն» կամ «Ժառանգություն» եղանակով ձեռքբերած անշարժ գույքը հայտարարագրվում է նաև եկամուտների հայտարարագրման բաժնում (Գ.1.):
- Կառուցվող շենքից հիփոթեքային վարկավորմամբ անշարժ գույքի գնման իրավունքի միջոցով անշարժ գույքի ձեռքբերման գործընթացը հայտարարագրում արտացոլվում է սույն հավելվածի «Ընդհանուր դրույթներ» բաժնում սահմանված կարգով:
- Հայտարարատուի կողմից կառուցված և տվյալ տարում անշարժ գույքի նկատմամբ սեփականության իրավունքի գրանցման դեպքում՝ «Ձեռքբերման արժեքը» դաշտում նշվում է շինարարության նախահաշվային փաստաթղթերում նշված արժեքը, իսկ դրանց բացակայության դեպքում՝ շինարարության փաստացի արժեքը:
- «Բ.1.1. Տվյալ տարվա սկզբում առկա անշարժ գույքը» բաժնում հայտարարագրվում են միայն այն անշարժ գույքի վերաբերյալ տվյալները, որն առկա է տվյալ տարվա հունվարի 1-ի դրությամբ: Այն անշարժ գույքը, որը տվյալ տարվա հունվարի 1-ի դրությամբ պետական

գրանցում դեռևս չի ստացել (կառուցման ընթացքում գտնվող, ձեռքբերված, բայց պետական գրանցում չստացած և այլն), ենթակա չէ հայտարարագրման:

5) «Բ.1.1. Տվյալ տարվա սկզբում առկա անշարժ գույքը» բաժնի՝

- «**Հայտարարատու սեփականատիրոջ տվյալները**» ենթաբաժնում նշվում են հայտարարատու պաշտոնատար անձի, նրա անչափահաս զավակների և (կամ) նրա խնամակալության կամ հոգաբարձության տակ գտնվող անձանց անունը, ազգանունը, հայրանունը,
- «**Անշարժ գույքի տեսակը**» դաշտում բացվող ցանկից ընտրվում է անշարժ գույքի համապատասխան տեսակը: Եթե հայտարարատուին սեփականության իրավունքով պատկանող հողամասը և դրա վրա ամրակայված մեկ կամ մի քանի անշարժ գույքը հաշվառված է մեկ համարի ներքո (տրված է մեկ սեփականության վկայական), բացվող ցանկից ընտրվում է «Հողին ամրակայված այլ անշարժ գույք» տողը՝ «Անշարժ գույքի մակերեսը» դաշտում նշելով հողի և շինությունների գումարային մակերեսը:
- «**Սեփականության իրավունքի տեսակը**» դաշտում լրացվում է՝ «Միանձնյա» տողը, եթե տվյալ անշարժ գույքի միավորը սեփականատիրոջ միանձնյա սեփականությունն է հանդիսանում: «Բաժնային սեփականություն» տողն ընտրվում է այն դեպքում, երբ տվյալ գույքի սեփականատեր են հանդիսանում մեկից ավելի անձինք և նրանցից յուրաքանչյուրի բաժինն առանձնացված է (օրինակ 1/3, 1/5 և այլն): «Համատեղ սեփականություն» տողն ընտրվում է այն դեպքում, եթե տվյալ գույքը հանդիսանում է երկու կամ ավելի անձանց ընդհանուր համատեղ սեփականությունը: Այս դեպքում սեփականատերերի բաժինն առանձնացված չէ և գույքը հանդիսանում է նրանց համատեղ սեփականությունը:
- «**Հայտարարատու սեփականատիրոջ բաժինը**» դաշտը լրացվում է միայն այն դեպքում, եթե «Սեփականության իրավունքի տեսակը» տողում լրացված է «Բաժնային» տողը:
- «**Անշարժ գույքի հաշվառման համար**» դաշտում լրացվում է սեփականության իրավունքի գրանցման վկայականի համարը կամ օտարերկրյա պետություններում գտնվող գույքի դեպքում՝ գույքի նույնականացման համապատասխան տվյալը,
- «**Անշարժ գույքի մակերեսը**» դաշտում մակերեսը լրացվում է բացառապես քառակուսի մետրերով: Հեկտարով կամ այլ չափման միավորով (այդ թվում՝ արտասահմանյան գույքի դեպքում) արտահայտված անշարժ գույքի մակերեսն անհրաժեշտ է վերածել քառակուսի մետրի և մակերեսը նշել քառակուսի մետրերով,
- «**Անշարժ գույքը ձեռք բերելու ամսաթիվը**» դաշտում նշվում է գույքի պետական գրանցման ամսաթիվը: Կառուցվող անշարժ գույքի դեպքում (այդ թվում՝ կառուցապատողից անշարժ գույքի գնման իրավունքի միջոցով անշարժ գույքի ձեռքբերման դեպքում) նույնպես նշվում է անշարժ գույքի պետական գրանցման ամսաթիվը:

- «**Ձեռքբերման եղանակը**» դաշտում բացվող ցուցակից ընտրվում է անշարժ գույքի ձեռքբերման համապատասխան եղանակը: «Այլ» տողն ընտրելու դեպքում հարկավոր է տալ բացատրություն «Լրացուցիչ տեղեկություններ» դաշտում,
- «**Առկա է տարվա վերջում**» դաշտում բացվող ցուցակից ընտրվում է տվյալ տարեվերջին տվյալ գույքի առկայության վերաբերյալ համապատասխան տողը: Եթե անշարժ գույքի միավորի (օրինակ՝ հողամասի) մի մասն օտարվել է հաշվետու ժամանակաշրջանում, ընտրվում է «Մասնակի» տարբերակը,
- «**Երկիր**» դաշտում բացվող ցուցակից ընտրվում է այն երկիրը, որտեղ գտնվում է անշարժ գույքը,
- «**Մարզ**», «**Համայնք**», «**Փողոց**», «**Շինության տիպ**», «**Շենք/Տուն**», «**Բնակարան**» դաշտերում համապատասխանաբար լրացվում է անշարժ գույքի գտնվելու հասցեն:

6) «**Բ.1.2. Տվյալ տարվա ընթացքում ձեռք բերված անշարժ գույքը**» բաժնի՝

- «**Հայտարարատու սեփականատիրոջ տվյալները**» ենթաբաժնում նշվում են տվյալ տարվա ընթացքում անշարժ գույք ձեռք բերած հայտարարատու պաշտոնատար անձի, նրա անչափահաս զավակների և (կամ) նրա խնամակալության կամ հոգաբարձության տակ գտնվող անձանց անունը, ազգանունը, հայրանունը,
- «**Անշարժ գույքի տեսակը**» դաշտում բացվող ցանկից ընտրվում է անշարժ գույքի համապատասխան տեսակը: Եթե ձեռք է բերվել հողամաս և դրա վրա ամրակայված մեկ կամ մի քանի անշարժ գույք, որոնք հաշվառված են մեկ համարի ներքո (տրված է մեկ սեփականության վկայական), բացվող ցանկից ընտրվում է «Հողին ամրակայված այլ անշարժ գույք» տողը՝ «Անշարժ գույքի մակերեսը» դաշտում նշելով հողի և շինությունների գումարային մակերեսը:
- «**Սեփականության իրավունքի տեսակը**» դաշտում լրացվում է՝ «Միանձնյա» տողը, եթե տվյալ անշարժ գույքի միավորը սեփականատիրոջ միանձնյա սեփականությունն է հանդիսանում: «Բաժնային սեփականություն» տողն ընտրվում է այն դեպքում, երբ տվյալ գույքի սեփականատեր են հանդիսանում մեկից ավելի անձինք և նրանցից յուրաքանչյուրի բաժինն առանձնացված է (օրինակ 1/3, 1/5 և այլն): «Համատեղ սեփականություն» տողն ընտրվում է այն դեպքում, եթե տվյալ գույքը հանդիսանում է երկու կամ ավելի անձանց ընդհանուր համատեղ սեփականությունը: Այս դեպքում սեփականատերերի բաժինն առանձնացված չէ և գույքը հանդիսանում է նրանց համատեղ սեփականությունը:
- «**Հայտարարատու սեփականատիրոջ բաժինը**» դաշտը լրացվում է միայն այն դեպքում, եթե «Սեփականության իրավունքի տեսակը» տողում լրացված է «Բաժնային» տողը,
- «**Անշարժ գույքի հաշվառման համարը**» դաշտում լրացվում է սեփականության իրավունքի գրանցման վկայականի համարը կամ

օտարերկրյա պետություններում գտնվող գույքի դեպքում՝ գույքի նույնականացման համապատասխան տվյալը,

- «Անշարժ գույքը ձեռք բերելու ամսաթիվը» դաշտում նշվում է գույքի ձեռքբերման ամսաթիվը: Կառուցվող անշարժ գույքի դեպքում (այդ թվում՝ կառուցապատողից անշարժ գույքի գնման իրավունքի միջոցով անշարժ գույքի ձեռքբերման դեպքում) նշվում է անշարժ գույքի պետական գրանցման ամսաթիվը:
- «Ձեռքբերման եղանակը» դաշտում բացվող ցուցակից ընտրվում է անշարժ գույքի ձեռքբերման համապատասխան եղանակը: «Այլ» տողն ընտրելու դեպքում հարկավոր է տալ բացատրություն «Լրացուցիչ տեղեկություններ» դաշտում,
- «Նկարագրություն» դաշտում նշվում է այլ եղանակով անշարժ գույքի ձեռքբերման մանրամասները,
- «Ձեռքբերման արժեքը» դաշտում լրացվում է գործարքի գինը: Նվիրատվություն և ժառանգություն ստանալու դեպքում այս դաշտը լրացվում է սույն հավելվածի «Ընդհանուր դրույթներ» մասով սահմանված բնամթերային եկամուտների արժեքի որոշման դրույթներին համապատասխան,
- «Ձեռք բերման արժույթը» դաշտում բացվող ցանկից ընտրվում է անշարժ գույքի ձեռքբերման գործարքի արժույթը,
- «Անշարժ գույքի մակերեսը» դաշտում մակերեսը լրացվում է բացառապես քառակուսի մետրերով: Հեկտարով կամ այլ չափման միավորով (այդ թվում՝ արտասահմանյան գույքի դեպքում) արտահայտված անշարժ գույքի մակերեսն անհրաժեշտ է վերածել քառակուսի մետրի և մակերեսը նշել քառակուսի մետրերով,
- «Չափման միավոր» դաշտում որպես կանոն ընտրվում է «մ²» չափման միավորը,
- «Գործարքի մյուս կողմի անվանումը կամ անունը, ազգանունը, հայրանունը, հասցեն» դաշտում լրացվում են՝ գույքի ձեռքբերման գործարքի կողմ հանդիսացող իրավաբանական անձի անվանումը կամ ֆիզիկական անձի դեպքում՝ անունը, ազգանունը, հայրանունը, ինչպես նաև գործարքի կողմի հասցեն,
- «Առկա է տարվա վերջում» դաշտում բացվող ցուցակից ընտրվում է տվյալ տարեվերջին տվյալ գույքի առկայության վերաբերյալ համապատասխան տողը: Եթե անշարժ գույքի միավորի (օրինակ՝ հողամասի) մի մասն օտարվել է հաշվետու ժամանակաշրջանում, ընտրվում է «Մասնակի» տարբերակը,
- «Երկիր» դաշտում բացվող ցուցակից ընտրվում է այն երկիրը, որտեղ գտնվում է անշարժ գույքը,
- «Մարզ», «Համայնք», «Փողոց», «Շինության տիպ», «Շենք/Տուն», «Բնակարան» դաշտերում համապատասխանաբար լրացվում է անշարժ գույքի գտնվելու հասցեն:

7) «Բ.1.2. Տվյալ տարվա ընթացքում օտարված անշարժ գույքը» բաժնի՝

- «Հայտարարատու սեփականատիրոջ տվյալները» ենթաբաժնում նշվում են հայտարարատու պաշտոնատար անձի, նրա անչափահաս

զավակներին և (կամ) նրա խնամակալության կամ հոգաբարձության տակ գտնվող անձանց անունը, ազգանունը, հայրանունը,

- **«Անշարժ գույքի տեսակը»** դաշտում բացվող ցանկից ընտրվում է անշարժ գույքի համապատասխան տեսակը: Եթե օտարվել է հողամաս և դրա վրա ամրակայված մեկ կամ մի քանի անշարժ գույք, որոնք հաշվառված են մեկ համարի ներքո (տրված է մեկ սեփականության վկայական), բացվող ցանկից ընտրվում է «Հողին ամրակայված այլ անշարժ գույք» տողը՝ «Անշարժ գույքի մակերեսը» դաշտում նշելով հողի և շինությունների գումարային մակերեսը:
- **«Սեփականության իրավունքի տեսակը»** դաշտում լրացվում է՝ «Միանձնյա» տողը, եթե տվյալ անշարժ գույքի միավորը սեփականատիրոջ միանձնյա սեփականությունն է հանդիսանում: «Բաժնային սեփականություն» տողն ընտրվում է այն դեպքում, երբ տվյալ գույքի սեփականատեր են հանդիսանում մեկից ավելի անձինք և նրանցից յուրաքանչյուրի բաժինն առանձնացված է (օրինակ 1/3, 1/5 և այլն): «Համատեղ սեփականություն» տողն ընտրվում է այն դեպքում, եթե տվյալ գույքը հանդիսանում է երկու կամ ավելի անձանց ընդհանուր համատեղ սեփականությունը: Այս դեպքում սեփականատերերի բաժինն առանձնացված չէ և գույքը հանդիսանում է նրանց համատեղ սեփականությունը:
- **«Հայտարարատու սեփականատիրոջ բաժինը»** դաշտը լրացվում է միայն այն դեպքում, եթե **«Սեփականության իրավունքի տեսակը»** տողում լրացված է «Բաժնային» տողը,
- **«Անշարժ գույքի հաշվառման համարը»** դաշտում լրացվում է սեփականության իրավունքի գրանցման վկայականի համարը կամ օտարերկրյա պետություններում գտնվող գույքի դեպքում՝ գույքի նույնականացման համապատասխան տվյալը,
- **«Օտարման ամսաթիվը»** դաշտում նշվում է անշարժ գույքի օտարման ամսաթիվը,
- **«Օտարման եղանակը»** դաշտում բացվող ցանկից ընտրվում է համապատասխան տողը,
- **«Օտարման արժեքը»** դաշտում լրացվում է գործարքի գինը: Նվիրատվություն և ժառանգություն ստանալու դեպքում այս դաշտը լրացվում է սույն հավելվածի «Ընդհանուր դրույթներ» մասով սահմանված բնամթերային եկամուտների արժեքի որոշման դրույթներին համապատասխան,
- **«Օտարման արժույթը»** դաշտում բացվող ցանկից ընտրվում է անշարժ գույքի օտարման գործարքի արժույթը,
- **«Օտարված անշարժ գույքի մակերեսը»** դաշտում մակերեսը լրացվում է բացառապես քառակուսի մետրերով: Հեկտարով կամ այլ չափման միավորով (այդ թվում՝ արտասահմանյան գույքի դեպքում) արտահայտված անշարժ գույքի մակերեսն անհրաժեշտ է վերածել քառակուսի մետրի և մակերեսը նշել քառակուսի մետրերով,
- **«Չափման միավոր»** դաշտում որպես կանոն ընտրվում է «մ²» չափման միավորը,

- «Գործարքի մյուս կողմի անվանումը կամ անունը, ազգանունը, հայրանունը, հասցեն» դաշտում լրացվում են՝ գույքի օտարման գործարքի կողմ հանդիսացող իրավաբանական անձի անվանումը կամ ֆիզիկական անձի դեպքում՝ անունը, ազգանունը, հայրանունը, ինչպես նաև գործարքի կողմից հասցեն,
- «Երկիր» դաշտում բացվող ցուցակից ընտրվում է այն երկիրը, որտեղ գտնվում է անշարժ գույքը,
- «Մարզ», «Համայնք», «Փողոց», «Շինության տիպ», «Շենք/Տուն», «Բնակարան» դաշտերում համապատասխանաբար լրացվում է անշարժ գույքի գտնվելու հասցեն:

8) «Բ.2. ՏՐԱՆՍՊՈՐՏԻ ՄԻՋՈՑԸ» բաժինը լրացնելիս անհրաժեշտ է հաշվի առնել հետևյալը՝

- «Նվիրատվություն» կամ «Ժառանգություն» եղանակով տվյալ տարվա ընթացքում ձեռքբերած տրանսպորտի միջոցը հայտարարագրվում է նաև եկամուտների հայտարարագրման բաժնում:
- Տրանսպորտի միջոցի ձեռքբերման դեպքում տվյալ տարվա հունվարի 1-ի և (կամ) դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ փաստացի վճարված կանխավճարի (նախավճարի) մնացորդը հայտարարագրվում է «Հանձնած և վերադարձված փոխառություններ» բաժնում:
- Տարածամկետ վճարմամբ տրանսպորտի միջոցի ձեռքբերման դեպքում տվյալներն արտացոլվում են այս բաժնում՝ որպես տվյալ տարում տրանսպորտի միջոցի ձեռքբերում, միաժամանակ, փաստացի չվճարված գումարը հայտարարագրվում է եկամուտների հայտարարագրման բաժնում՝ որպես «Ստացված փոխառություն (վարկ)»:

9) «Բ.2.1. Տվյալ տարվա սկզբում առկա տրանսպորտի միջոցը» բաժնի՝

- «Հայտարարատու սեփականատիրոջ տվյալները» ենթաբաժնում նշվում են հայտարարատու պաշտոնատար անձի, նրա անչափահաս զավակների և (կամ) նրա խնամակալության կամ հոգաբարձության տակ գտնվող անձանց անունը, ազգանունը, հայրանունը,
- «Տրանսպորտի տեսակը» դաշտում բացվող ցանկից ընտրվում է տրանսպորտի համապատասխան տեսակը: Հայտարարագրման ենթակա են միայն այն տրանսպորտային միջոցները, որոնք պետական լիազոր մարմնում հաշվառման ենթակա են,
- «Ձեռքբերման եղանակը» դաշտում բացվող ցանկից ընտրվում է ձեռքբերման համապատասխան եղանակը: «Այլ» եղանակն ընտրելու դեպքում «Նկարագրություն» դաշտում լրացվում է համապատասխան եղանակի նկարագրությունը,
- «Ձեռքբերման ամսաթիվը» դաշտում նշվում է տրանսպորտային միջոցի ձեռքբերման ամսաթիվը: Ձեռքբերման ամսաթիվ է համարվում ՀՀ

պետական լիազոր մարմնում տրանսպորտային միջոցի հաշվառման ամսաթիվը:

- «Առկա է տարվա վերջում» դաշտում բացվող ցուցակից ընտրվում է տվյալ տարեվերջին տվյալ տրանսպորտային միջոցի առկայության վերաբերյալ համապատասխան տողը,
- «Մակնիշ» դաշտում բացվող ցանկից ընտրվում է համապատասխան տողը,
- «Մերիա» դաշտում լրացվում է տրանսպորտային միջոցի սերիան,
- «Թողարկման տարին» դաշտում լրացվում է տրանսպորտային միջոցի թողարկման տարին ըստ հաշվառման վկայագրի,
- «Նույնականացման համարը (VIN)» դաշտում լրացվում է տրանսպորտային միջոցի նույնականացման համարը (VIN կոդը):

10) «Բ.2.2. Տվյալ տարվա ընթացքում ձեռք բերված տրանսպորտի միջոցը՝ բաժնի՝

- «Հայտարարատու սեփականատիրոջ տվյալները» ենթաբաժնում նշվում են հայտարարատու պաշտոնատար անձի, նրա անչափահաս զավակների և (կամ) նրա ինամակալության կամ հոգաբարձության տակ գտնվող անձանց անունը, ազգանունը, հայրանունը,
- «Տրանսպորտի տեսակը» դաշտում բացվող ցանկից ընտրվում է տվյալ տարում ձեռքբերված տրանսպորտի համապատասխան տեսակը: Հայտարարագրման ենթակա են միայն այն տրանսպորտային միջոցները, որոնք պետական լիազոր մարմնում հաշվառման ենթակա են,
- «Ձեռքբերման եղանակը» դաշտում բացվող ցանկից ընտրվում է ձեռքբերման համապատասխան եղանակը,
- «Նկարագրություն» դաշտում նշվում է այլ եղանակով տրանսպորտային միջոցի ձեռքբերման մանրամասները,
- «Ձեռքբերման ամսաթիվը» դաշտում նշվում է տրանսպորտային միջոցի ձեռքբերման ամսաթիվը: Ձեռքբերման ամսաթիվ է համարվում ՀՀ պետական լիազոր մարմնում տրանսպորտային միջոցի հաշվառման ամսաթիվը:
- «Ձեռքբերման արժեքը» դաշտում լրացվում է գործարքի գինը: Նվիրատվություն և ժառանգություն ստանալու դեպքում այս դաշտը լրացվում է սույն հավելվածի «Ընդհանուր դրույթներ» մասով սահմանված բնամթերային եկամուտների արժեքի որոշման դրույթներին համապատասխան: ՀՀ տարածքից դուրս (այդ թվում՝ արտասահմանյան աճուրդներից) ձեռքբերված տրանսպորտային միջոցների դեպքում ձեռքբերման արժեքը ներառում է տրանսպորտային միջոցի ձեռքբերման օրվանից մինչև ՀՀ պետական լիազոր մարմնում տրանսպորտային միջոցի հաշվառման ամսաթիվը կատարված բոլոր ծախսերը (ձեռքբերման, տեղափոխման, մաքսագերծման, ապահովագրության և այլն) և կարող է ներկայացվել տրանսպորտային միջոցի ձեռքբերման արժույթով կամ ՀՀ դրամով:

- «**Ձեռք բերման արժույթը**» դաշտում բացվող ցանկից ընտրվում է տրանսպորտային միջոցի ձեռքբերման գործարքի արժույթը: ՀՀ տարածքից դուրս (այդ թվում՝ արտասահմանյան աճուրդներից) ձեռքբերված տրանսպորտային միջոցի դեպքում, երբ մինչև ՀՀ պետական լիազոր մարմնում տրանսպորտային միջոցի հաշվառման ամսաթիվը կատարվել են ծախսեր տարբեր արժույթներով (ձեռքբերման, տեղափոխման, մաքսազերծման, ապահովագրության և այլն), դրա արժեքը կարող է ներկայացվել տրանսպորտային միջոցի ձեռքբերման արժույթով կամ ՀՀ դրամով:
- «**Գործարքի մյուս կողմի անվանումը կամ անունը, ազգանունը, հայրանունը, հասցեն**» դաշտում լրացվում են՝ գործարքի կողմ հանդիսացող իրավաբանական անձի անվանումը կամ ֆիզիկական անձի դեպքում՝ անունը, ազգանունը, հայրանունը, ինչպես նաև գործարքի կողմի հասցեն (առկայության դեպքում),
- «**Առկա է տարվա վերջում**» դաշտում բացվող ցուցակից ընտրվում է տվյալ տարեվերջին տվյալ տրանսպորտային միջոցի առկայության վերաբերյալ համապատասխան տողը,
- «**Մակնիշ**» դաշտում բացվող ցանկից ընտրվում է համապատասխան տողը,
- «**Մերիա**» դաշտում լրացվում է տրանսպորտային միջոցի սերիան,
- «**Թողարկման տարին**» դաշտում լրացվում է տրանսպորտային միջոցի թողարկման տարին ըստ հաշվառման վկայագրի,
- «**Նույնականացման համարը (VIN)**» դաշտում լրացվում է տրանսպորտային միջոցի նույնականացման համարը (VIN կոդը):

11) «**Բ.2.2. Տվյալ տարվա ընթացքում օտարված տրանսպորտի միջոցը**» բաժնի՝

- «**Հայտարարատու սեփականատիրոջ տվյալները**» ենթաբաժնում նշվում են հայտարարատու պաշտոնատար անձի, նրա անչափահաս զավակների և (կամ) նրա ինամակալության կամ հոգաբարձության տակ գտնվող անձանց անունը, ազգանունը, հայրանունը,
- «**Տրանսպորտի տեսակը**» դաշտում բացվող ցանկից ընտրվում է տվյալ տարում օտարված տրանսպորտի համապատասխան տեսակը: Հայտարարագրման ենթակա են միայն այն տրանսպորտային միջոցները, որոնք պետական լիազոր մարմնում հաշվառման ենթակա են,
- «**Օտարման եղանակը**» դաշտում բացվող ցանկից ընտրվում է օտարման համապատասխան եղանակը,
- «**Նկարագրություն**» դաշտում նշվում է այլ եղանակով տրանսպորտային միջոցի օտարման մանրամասները,
- «**Օտարման ամսաթիվը**» դաշտում նշվում է տրանսպորտային միջոցի օտարման ամսաթիվը,
- «**Օտարման արժեքը**» դաշտում լրացվում է գործարքի գինը: Նվիրատվություն և ժառանգություն ստանալու դեպքում այս դաշտը լրացվում է սույն հավելվածի «Ընդհանուր դրույթներ» մասով

սահմանված բնամթերային եկամուտների արժեքի որոշման դրույթներին համապատասխան,

- «Օտարման արժույթը» դաշտում բացվող ցանկից ընտրվում է տրանսպորտային միջոցի օտարման գործարքի արժույթը,
- «Գործարքի մյուս կողմի անվանումը կամ անունը, ազգանունը, հայրանունը, հասցեն» դաշտում լրացվում են՝ գործարքի կողմ հանդիսացող իրավաբանական անձի անվանումը կամ ֆիզիկական անձի դեպքում՝ անունը, ազգանունը, հայրանունը, ինչպես նաև գործարքի կողմի հասցեն,
- «Մակնիշ» դաշտում բացվող ցանկից ընտրվում է համապատասխան տողը,
- «Մերիա» դաշտում լրացվում է տրանսպորտային միջոցի սերիան,
- «Թողարկման տարին» դաշտում լրացվում է տրանսպորտային միջոցի թողարկման տարին ըստ հաշվառման վկայագրի,
- «Նույնականացման համարը (VIN)» դաշտում լրացվում է տրանսպորտային միջոցի նույնականացման համարը (VIN կոդը):

12) «Բ.2.3. Տվյալ տարվա վերջում առկա տրանսպորտի միջոցը» բաժինը լրացվում է ինքնաշխատ:

13) «Բ.3. ԱՐԺԵԹՂԹԵՐ ԵՎ ԱՅԼ ՆԵՐՂՐՈՒՄՆԵՐ» բաժինը լրացնելիս անհրաժեշտ է հաշվի առնել հետևյալը.

- Բաժնային արժեթղթերի և այլ ներդրումների արժեքը տվյալ տարվա սկզբում և տվյալ տարվա վերջում հաշվարկվում է ձեռքբերման արժեքով:
- Ներդրումային ֆոնդերի փայերը (բացառությամբ պարտադիր կենսաթոշակային ֆոնդի փայերի) հայտարարագրվում են ընդհանուր կարգով: Պարտադիր կենսաթոշակային ֆոնդի փայերը չեն հայտարարագրվում:

14) «Բ.3.1. Բաժնային արժեթղթեր և այլ ներդրումներ» բաժնի դաշտերը լրացվում են հետևյալ կերպ՝

- «Հայտարարատու սեփականատիրոջ տվյալները» ենթաբաժնում նշվում են արժեթղթի կամ այլ ներդրման սեփականատեր հայտարարատու պաշտոնատար անձի, նրա անչափահաս զավակների և (կամ) նրա ինամակալության կամ հոգաբարձության տակ գտնվող անձանց անունը, ազգանունը, հայրանունը,
- «Արժեթղթի կամ այլ ներդրման տեսակը» դաշտում բացվող ցանկից ընտրվում է բաժնային արժեթղթի կամ այլ ներդրման տեսակը (բաժնետոմս, բաժնեմաս կամ փայաբաժին),
- «Ընկերության լրիվ անվանումը» դաշտում լրացվում է այն ընկերության լրիվ անվանումը, որի բաժնետոմսի, բաժնեմասի կամ փայաբաժնի սեփականատեր է հանդիսանում հայտարարատուն, նրա ընտանիքի անչափահաս անդամը, ինամակալության կամ հոգաբարձության տակ գտնվող անձը,

- **«Ձեռքբերման ամսաթիվ»** դաշտում լրացվում է արժեթղթի ձեռքբերման ամսաթիվը: Եթե տվյալ տարվա ընթացքում տվյալ ընկերության բաժնային արժեթղթեր կամ բաժնեմաս ձեռք է բերվել մեկից ավելի անգամ, ապա բոլոր ձեռքբերումները հայտարարագրվում են առանձին,
- **«Ձեռքբերման եղանակը»** դաշտում բացվող ցանկից ընտրվում է ձեռքբերման համապատասխան եղանակը: «Այլ» եղանակն ընտրելու դեպքում «Նկարագրություն» դաշտում լրացվում է համապատասխան եղանակի նկարագրությունը,
- **«Նկարագրություն»** դաշտը լրացվում է, եթե «Ձեռքբերման եղանակը» դաշտում ընտրվել է ձեռքբերման «Այլ» եղանակը,
- **«Գործարքի մյուս կողմի անվանումը կամ անունը, ազգանունը, հայրանունը, հասցեն»** դաշտում լրացվում է բաժնային արժեթղթի գործարքի կողմ հանդիսացող իրավաբանական անձի անվանումը կամ ֆիզիկական անձի անունը, ազգանունը, հայրանունը և հասցեն,
- **«Տվյալ տարվա սկզբում բաժնային արժեթղթի կամ այլ ներդրման արժեքը (զինը)»** դաշտում լրացվում է տվյալ տարվա հունվարի 1-ի դրությամբ առկա բաժնային արժեթղթի կամ այլ ներդրման ձեռքբերման արժեքը: Ընկերության հիմնադրման դեպքում բաժնային արժեթղթի (բաժնեմասի) արժեքը նշվում է ընկերության կանոնադրական կապիտալում ունեցած մասնակցության (ներդրման) գումարի չափով,
- **«Արժույթը»** դաշտում բացվող ցանկից ընտրվում է բաժնային արժեթղթի կամ բաժնեմասի ձեռքբերման գործարքի արժույթը,
- **«Տվյալ տարվա սկզբում բաժնեմասնակցության %»** դաշտում լրացվում է տվյալ ընկերությունում հայտարարատու պաշտոնատար անձին, նրա անչափահաս զավակին կամ նրա խնամակալության կամ հոգաբարձության տակ գտնվող անձին պատկանող բաժնետոմսի, բաժնեմասի կամ փայաբաժնի տոկոսը ընկերության կանոնադրական (բաժնեհավաք) կապիտալում տվյալ տարվա հունվարի 1-ի դրությամբ: Այս դաշտը տեղեկատվական բնույթ է կրում և պարտադիր լրացման դաշտ չէ,
- **«Տվյալ տարվա վերջում բաժնային արժեթղթի կամ այլ ներդրման արժեքը (զինը)»** դաշտում լրացվում է տվյալ դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ առկա բաժնային արժեթղթի կամ այլ ներդրման ձեռքբերման արժեքը: Ընկերության հիմնադրման դեպքում բաժնային արժեթղթի (բաժնեմասի) արժեքը նշվում է ընկերության կանոնադրական կապիտալում ունեցած մասնակցության (ներդրման) գումարի չափով,
- **«Տվյալ տարվա վերջում բաժնեմասնակցության %»** դաշտում լրացվում է տվյալ ընկերությունում հայտարարատու պաշտոնատար անձին, նրա անչափահաս զավակին կամ նրա խնամակալության կամ հոգաբարձության տակ գտնվող անձին պատկանող բաժնետոմսի, բաժնեմասի կամ փայաբաժնի տոկոսը ընկերության կանոնադրական (բաժնեհավաք) կապիտալում տվյալ տարվա դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ: Այս դաշտը տեղեկատվական բնույթ է կրում և պարտադիր լրացման դաշտ չէ:

15) «Բ.3.2. Պարտքային և այլ արժեթղթեր» բաժնի՝

- «**Հայտարարատու սեփականատիրոջ տվյալները**» ենթաբաժնում նշվում են պարտքային և այլ արժեթղթերի սեփականատեր հայտարարատու պաշտոնատար անձի, նրա անչափահաս զավակների և (կամ) նրա խնամակալության կամ հոգաբարձության տակ գտնվող անձանց անունը, ազգանունը, հայրանունը,
- «**Արժեթղթի տեսակը**» դաշտում բացվող ցանկից ընտրվում է պարտքային կամ այլ արժեթղթի տեսակը: «Այլ արժեթուղթ» տողն ընտրելու դեպքում հայտնված «Լրացուցիչ տեղեկություններ» դաշտում նկարագրվում է այլ պարտքային արժեթղթի տեսակը:
- «**Ձեռք բերելու եղանակը**» դաշտում բացվող ցանկից ընտրվում է արժեթղթի ձեռքբերման համապատասխան եղանակը: «Այլ» տարբերակը ընտրելու դեպքում «Լրացուցիչ տեղեկություններ» դաշտում լրացվում է ձեռքբերման եղանակը,
- «**Ձեռք բերելու ամսաթիվը**» դաշտում նշվում է արժեթղթի ձեռքբերման ամսաթիվը:
- «Լրացուցիչ տեղեկություններ» դաշտում լրացվում է «Արժեթղթի տեսակը» և (կամ) «Ձեռք բերելու եղանակը» դաշտերում «Այլ» տողը ընտրելու դեպքում: Այս դեպքում լրացվում է այլ արժեթղթի և (կամ) ձեռքբերման այլ եղանակի տեսակը,
- «**Գործարքի մյուս կողմի անվանումը կամ անունը, ազգանունը, հայրանունը, հասցեն**» դաշտում լրացվում են՝ գործարքի կողմ հանդիսացող իրավաբանական անձի անվանումը կամ ֆիզիկական անձի դեպքում՝ անունը, ազգանունը, հայրանունը, ինչպես նաև գործարքի կողմի հասցեն,
- «**Արժեքը տվյալ տարվա սկզբին**» դաշտում լրացվում է տվյալ տարվա հունվարի 1-ի դրությամբ տվյալ արժեթղթի արժեքը ձեռքբերման գնով,
- «**Գործարքի արժույթ**» դաշտում բացվող ցանկից ընտրվում է տվյալ արժեթղթի ձեռքբերման գործարքի արժույթը:

16) «**Բ.4. ՀԱՆՁՆՎԱԾ ԵՎ ՎԵՐԱԴԱՐՁՎԱԾ ՓՈՒՍԱՌՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ, ԲԱՆԿԱՅԻՆ ԱՎԱՆԴՆԵՐ**» բաժինը լրացնելիս անհրաժեշտ է հաշվի առնել հետևյալը՝

- Հայտարարագրվում են հաշվետու տարվա հունվարի 1-ի և դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ հայտարարատուի հանձնած փոխառությունները և ներդրված բանկային ավանդների գումարները: Սույն հավելվածի առումով բանկային ավանդ է համարվում բանկի հետ ժամկետային ավանդի պայմանագրի շրջանակներում որոշակի ժամկետով ներդրված ավանդը, որի դիմաց հաշվարկվում են պայմանագրով սահմանված տոկոսներ:
- Ցպահանջ ավանդները, խնայողական հաշիվների մնացորդները, առարկայագուրկ մետաղական հաշիվներում հաշվառվող անկանխիկ ոսկին արտացոլվում են «Բանկային հաշիվների մնացորդներ» բաժնում:
- Հայտարարագրվում է մինչև անշարժ գույքի պետական գրանցումը կառուցապատողին անշարժ գույքի գնման իրավունքի դիմաց վճարված

գումարների մնացորդը (այդ թվում՝ վարկային միջոցներից) հաշվետու տարվա հունվարի 1-ի և դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ: Անշարժ գույքի նկատմամբ սեփականության իրավունքի գրանցումից հետո այս փոխառության մնացորդը կմարվի (կգրոյանա):

- Այս բաժնում լրացվում են նաև գույքի (անշարժ գույք, տրանսպորտի միջոց, արժեթղթեր և այլ ներդրումներ, թանկարժեք գույք) ձեռքբերման պայմանագրի շրջանակներում փաստացի վճարված կանխավճարի և նախավճարի գումարները, որոնք առկա են տվյալ տարվա հունվարի 1-ի և (կամ) դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ:

17) «Բ.4.1. Հանձնած փոխառություններ» բաժնի՝

- «Պարտատիրոջ կարգավիճակը» դաշտի բացվող ցանկից ընտրվում է համապատասխան տողը:
- «Հայտարարատու պարտատիրոջ անուն, ազգանուն, հայրանունը» դաշտի բացվող ցանկից ընտրվում է փոխատու պաշտոնատար անձի, նրա անչափահաս զավակների կամ նրա խնամակալության կամ հոգաբարձության տակ գտնվող անձանց անունը, ազգանունը, հայրանունը,
- «Պարտապանի անվանումը կամ անուն, ազգանուն, հայրանունը» դաշտում լրացվում են՝ պարտապան հանդիսացող իրավաբանական անձի անվանումը կամ ֆիզիկական անձի դեպքում՝ անունը, ազգանունը, հայրանունը,
- «Երկիր» դաշտում բացվող ցուցակից ընտրվում է երկիրը, որի քաղաքացի է հանդիսանում պարտապանը,
- «Մարզ», «Համայնք», «Փողոց», «Շինության տիպ», «Շենք/Տուն», «Բնակարան» դաշտերում համապատասխանաբար լրացվում է պարտապանի հասցեն,
- «Տվյալ տարվա սկզբում առկա փոխառության գումարը» դաշտում լրացվում է տվյալ պարտատիրոջ՝ հունվարի 1-ի դրությամբ տրված փոխառության գումարի չմարված մնացորդը,
- «Փոխառության արժույթը» դաշտում լրացվում է հանձնված փոխառության արժույթը,
- «Լրացուցիչ տեղեկություններ» դաշտում նշվում են այն փոխառությունների տվյալները, որոնք վերաբերվում են գույքի նախնական առուվաճառքի պայմանագրերով փաստացի վճարված գումարներին կամ գույքի ձեռքբերման պայմանագրերի շրջանակներում հիփոթեքային պայմանագրերով փաստացի վճարված գումարներին, եթե հայտարարատուի սեփականության իրավունքը դեռևս չի գրանցվել,
- «Տվյալ տարվա վերջում առկա փոխառության գումարը» դաշտում լրացվում է տվյալ պարտատիրոջ՝ դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ առկա փոխառության պարտքի գումարը,

Այս բաժնում լրացվում են նաև այն փոխառությունները, որոնք վերաբերվում են գույքի նախնական առուվաճառքի պայմանագրերով փաստացի վճարված

գումարներին կամ գույքի ձեռքբերման պայմանագրերի շրջանակներում հիփոթեքային պայմանագրերով փաստացի վճարված գումարներին, եթե հայտարարատուի սեփականության իրավունքը չի գրանցվել:

18) «**Բ.4.2. Հանձնած ավանդներ**» բաժնի՝

- «**Պարտատիրոջ կարգավիճակը**» դաշտի բացվող ցանկից ընտրվում է համապատասխան տողը,
- «**Պարտատիրոջ անուն, ազգանուն, հայրանունը**» դաշտի բացվող ցանկից ընտրվում է ավանդատու պաշտոնատար անձի, նրա անչափահաս զավակների կամ նրա խնամակալության կամ հոգաբարձության տակ գտնվող անձանց անունը, ազգանունը, հայրանունը,
- «**Բանկի անվանումը**» դաշտում լրացվում է այն բանկի անվանումը, որտեղ տվյալ արժույթով ավանդ է ներդրվել,
- «**Երկիր**» դաշտում բացվող ցուցակից ընտրվում է այն երկիրը, որտեղ գտնվում է տվյալ բանկը,
- «**Քաղաք (համայնք)**» դաշտում լրացվում է բանկի (մասնաճյուղի) գտնվելու քաղաքը (համայնքը),
- «**Տվյալ տարվա սկզբում տվյալ բանկում առկա ավանդի գումարը**» դաշտում լրացվում է ներդրված ավանդի գումարը տվյալ տարվա հունվարի 1-ի դրությամբ,
- «**Ավանդի արժույթը**» դաշտում լրացվում է ներդրված ավանդի արժույթը,
- «**Տվյալ տարվա վերջում տվյալ բանկում առկա ավանդի գումարը**» դաշտում լրացվում է ավանդի գումարը տվյալ տարվա դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ:

19) «**Բ.5. ՈՒԹ ՄԻԼԻՈՆ ԴՐԱՄԻՑ ԿԱՄ ԴՐԱՆ ՀԱՄԱՐԺԵՔ ԱՐՏԱՐԺՈՒՅԹԻՑ ԱՎԵԼԻ ԱՐԺԵՔ ՈՒՆԵՑՈՂ ԳՈՒՅՔԸ (ԹԱՆԿԱՐԺԵՔ ԳՈՒՅՔ)** » բաժինը լրացնելիս անհրաժեշտ է հաշվի առնել հետևյալը.

- Թանկարժեք գույք է համարվում նախորդ բաժիններում չներառված՝ ութ միլիոն դրամից կամ դրան համարժեք արտարժույթից ավելի արժեք ունեցող գույքը, օրինակ՝ թանկարժեք զարդ, կահույք, արվեստի գործ, ոսկու ձուլակտորներ և այլն: Ընդ որում, ութ միլիոն դրամի շեմը վերաբերվում է տվյալ թանկարժեք գույքի միավորին կամ կոմպլեկտին, այլ ոչ թե՝ թանկարժեք գույքի տեսակին:
- Թանկարժեք գույքի արժեքը որոշվում է դրա ձեռքբերման գնով, իսկ դրա բացակայության դեպքում՝ սույն հավելվածի «Ընդհանուր դրույթներ» բաժնում նկարագրված բնամթերային եկամուտների արժեքի որոշման մեթոդով:

20) «**Բ.5.1. Տվյալ տարվա սկզբում առկա՝ ութ միլիոն դրամից կամ դրան համարժեք արտարժույթից ավելի արժեք ունեցող գույքը (թանկարժեք գույք)** » բաժնի՝

- «**Հայտարարատու սեփականատիրոջ տվյալները**» ենթաբաժնում նշվում են թանկարժեք գույքի սեփականատեր հայտարարատու պաշտոնատար անձի, նրա անչափահաս զավակների և (կամ) նրա խնամակալության կամ հոգաբարձության տակ գտնվող անձանց անունը, ազգանունը, հայրանունը,
- «**Գույքի տեսակը**» դաշտում բացվող ցանկից ընտրվում է թանկարժեք գույքի համապատասխան տեսակը,
- «**Նկարագրություն**» դաշտում լրացվում է թանկարժեք գույքի նկարագրությունը,
- «**Ձեռքբերման եղանակը**» դաշտում բացվող ցանկից ընտրվում է ձեռքբերման համապատասխան եղանակը: «Այլ» տարբերակը ընտրելու դեպքում «Նկարագրություն» դաշտում լրացվում է ձեռքբերման եղանակը,
- «**Ձեռքբերման տարի**» դաշտում լրացվում է թանկարժեք գույքի ձեռքբերման տարին,
- «**Ձեռքբերման արժեքը**» դաշտում լրացվում է թանկարժեք գույքի արժեքը՝ ձեռքբերման գնով: Նվիրատվություն և ժառանգություն ստանալու դեպքում այս դաշտը լրացվում է սույն հավելվածի «Ընդհանուր դրույթներ» մասով սահմանված բնամթերային եկամուտների արժեքի որոշման դրույթներին համապատասխան,
- «**Ձեռքբերման արժույթը**» դաշտում բացվող ցանկից ընտրվում է թանկարժեք գույքի ձեռքբերման արժույթը:

21) «**Բ.5.2. Տվյալ տարվա ընթացքում ձեռք բերված՝ ութ միլիոն դրամից կամ դրան համարժեք արտարժույթից ավելի արժեք ունեցող գույքը (թանկարժեք գույք)**» բաժնի՝

- «**Հայտարարատու սեփականատիրոջ տվյալները**» ենթաբաժնում նշվում են թանկարժեք գույք ձեռքբերած հայտարարատու պաշտոնատար անձի, նրա անչափահաս զավակների և (կամ) նրա խնամակալության կամ հոգաբարձության տակ գտնվող անձանց անունը, ազգանունը, հայրանունը,
- «**Գույքի տեսակը**» դաշտում բացվող ցանկից ընտրվում է թանկարժեք գույքի համապատասխան տեսակը,
- «**Նկարագրություն**» դաշտում լրացվում է թանկարժեք գույքի նկարագրությունը,
- «**Ձեռքբերման եղանակը**» դաշտում բացվող ցանկից ընտրվում է ձեռքբերման համապատասխան եղանակը: «Այլ» տարբերակը ընտրելու դեպքում «Լրացուցիչ տեղեկություններ» դաշտում լրացվում է ձեռքբերման եղանակը,
- «**Ձեռքբերման ամսաթիվ**» դաշտում լրացվում է թանկարժեք գույքի ձեռքբերման օրը, ամիսը, տարին,
- «**Ձեռքբերման արժեքը**» դաշտում լրացվում է թանկարժեք գույքի արժեքը՝ ձեռքբերման գնով,
- «**Ձեռքբերման արժույթը**» դաշտում բացվող ցանկից ընտրվում է թանկարժեք գույքի ձեռքբերման արժույթը,

- «Գործարքի մյուս կողմի անվանումը կամ անունը, ազգանունը, հայրանունը, հասցեն» դաշտում լրացվում են՝ թանկարժեք գույքի ձեռքբերման գործարքի կողմ հանդիսացող իրավաբանական անձի անվանումը կամ ֆիզիկական անձի դեպքում՝ անունը, ազգանունը, հայրանունը, ինչպես նաև գործարքի կողմի հասցեն:

22) «Բ.5.2. Տվյալ տարվա ընթացքում օտարված՝ ութ միլիոն դրամից կամ դրան համարժեք արտարժույթից ավելի արժեք ունեցող գույքը (թանկարժեք գույք)» բաժնի՝

- «Հայտարարատու սեփականատիրոջ տվյալները» ենթաբաժնում նշվում են թանկարժեք գույք օտարող հայտարարատու պաշտոնատար անձի, նրա անչափահաս զավակների և (կամ) նրա խնամակալության կամ հոգաբարձության տակ գտնվող անձանց անունը, ազգանունը, հայրանունը,
- «Գույքի տեսակը» դաշտում բացվող ցանկից ընտրվում է թանկարժեք գույքի համապատասխան տեսակը,
- «Նկարագրություն» դաշտում լրացվում է թանկարժեք գույքի նկարագրությունը,
- «Օտարման եղանակը» դաշտում բացվող ցանկից ընտրվում է օտարման համապատասխան եղանակը: «Այլ» տարբերակը ընտրելու դեպքում «Լրացուցիչ տեղեկություններ» դաշտում լրացվում է օտարման եղանակը,
- «Օտարման ամսաթիվ» դաշտում լրացվում է թանկարժեք գույքի օտարման օրը, ամիսը, տարին,
- «Օտարման արժեքը» դաշտում լրացվում է թանկարժեք գույքի օտարման արժեքը,
- «Օտարման արժույթը» դաշտում բացվող ցանկից ընտրվում է թանկարժեք գույքի օտարման արժույթը,
- «Գործարքի մյուս կողմի անվանումը կամ անունը, ազգանունը, հայրանունը, հասցեն» դաշտում լրացվում են՝ թանկարժեք գույքի օտարման գործարքի կողմ հանդիսացող իրավաբանական անձի անվանումը կամ ֆիզիկական անձի դեպքում՝ անունը, ազգանունը, հայրանունը, ինչպես նաև գործարքի կողմի հասցեն:

23) «Բ.5.3. Տվյալ տարվա վերջում առկա՝ ութ միլիոն դրամից կամ դրան համարժեք արտարժույթից ավելի արժեք ունեցող գույքը (թանկարժեք գույք)» բաժինը լրացվում է ինքնաշխատ:

24) «Բ.6. ԴՐԱՄԱԿԱՆ ՄԻՋՈՑՆԵՐԸ» բաժինը լրացնելիս անհրաժեշտ է հաշվի առնել հետևյալը՝

- Մույն բաժնում հայտարարագրվում են տվյալ տարվա հունվարի 1-ի և դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ հայտարարատուի՝ ՀՀ և արտասահմանյան բանկերում գտնվող բանկային հաշիվներին առկա դրամական միջոցները (ընթացիկ և խնայողական հաշիվների մնացորդները

(բացառությամբ ժամկետային ավանդների), առարկայագուրկ մետաղական հաշիվներում հաշվառվող անկանխիկ ոսկին և այլն),

- Էլեկտրոնային հաշիվներին (ԲԴԸԱՄ, FOREX, PAYPAL, VIVARO) առկա դրամական միջոցները,
  - կրիպտոարժույթը,
  - կանխիկ դրամական միջոցները:
- ՀՀ բանկերում միևնույն արժույթով առկա դրամական միջոցները կարող են հայտարարագրվել հանրագումարով:
- «Ծագման աղբյուրը» դաշտում հայտարարատուի գնահատմամբ լրացվում է դրամական միջոցների ծագման հիմնական (ամենամեծ) աղբյուրը, եթե տվյալ տարվա հունվարի 1-ի դրությամբ տվյալ ենթաբաժնում հայտարարագրված դրամական միջոցների մնացորդը մեծ է 5 միլիոն ՀՀ դրամից կամ դրան համարժեք այլ արժույթից: Եթե տվյալ տարվա հունվարի 1-ի դրությամբ տվյալ ենթաբաժնում հայտարարագրված դրամական միջոցների մնացորդը փոքր է 5 միլիոն ՀՀ դրամից կամ դրան համարժեք այլ արժույթից, ապա այս դաշտում բացվող ցանկից ընտրվում է «Դրամական միջոցի մնացորդը փոքր է 5 մլն դրամից» տողը:

25) «Բ.6.1. Բանկային հաշիվների մնացորդներ (բացառությամբ ավանդների) » բաժնի՝

- «Հայտարարատու սեփականատիրոջ տվյալները» ենթաբաժնում նշվում են բանկային հաշիվների սեփականատեր հայտարարատու պաշտոնատար անձի, նրա անչափահաս զավակների և (կամ) նրա խնամակալության կամ հոգաբարձության տակ գտնվող անձանց անունը, ազգանունը, հայրանունը,
- «Արժույթը» դաշտում բացվող ցանկից ընտրվում է արժույթը,
- «Գումարի չափը տվյալ տարվա սկզբում» դաշտում լրացվում է տվյալ տարվա հունվարի 1-ի դրությամբ տվյալ արժույթով բոլոր բանկերում առկա դրամական միջոցները,
- «Տվյալ տարվա սկզբում առկա գումարի ծագման աղբյուրը» դաշտում բացվող ցանկից ընտրվում է համապատասխան տողը որպես ծագման հիմնական աղբյուր: «Այլ» տարբերակը ընտրելու դեպքում «Նկարագրություն» դաշտում լրացվում է այլ ծագման աղբյուրի վերաբերյալ տեղեկություններ: Կարևոր նշում. Ծագման աղբյուր չի կարող հանդիսանալ խնայողությունը: Անհրաժեշտ է նշել գումարի, այդ թվում խնայողության ծագման հստակ աղբյուրը:
- «Գումարի չափը տվյալ տարվա վերջում» դաշտում լրացվում է տվյալ տարվա դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ տվյալ արժույթով բոլոր բանկերում առկա դրամական միջոցները:

26) «Բ.6.2. Էլեկտրոնային հաշիվներ և կրիպտոարժույթ» բաժնի՝

- «Հայտարարատու սեփականատիրոջ տվյալները» ենթաբաժնում նշվում են էլեկտրոնային հաշիվների և կրիպտոարժույթի սեփականատեր

հայտարարատու պաշտոնատար անձի, նրա անչափահաս զավակների և (կամ) նրա խնամակալության կամ հոգաբարձության տակ գտնվող անձանց անունը, ազգանունը, հայրանունը,

- «**Դրամական միջոցի տեսակը**» դաշտի բացվող ցանկից ընտրվում է «Էլեկտրոնային հաշիվ» կամ «Կրիպտոարժույթ» տողը,
- «**Տեսակը**» դաշտում լրացվում է էլեկտրոնային հաշվի կամ կրիպտոարժույթի տեսակը (ԻԴԴԱՄ, FOREX, PAYPAL, VIVARO կամ Bitcoin, Ethereum, TRON և այլն),
- «**Տվյալ տարվա սկզբում առկա գումարի չափը**» դաշտում նշվում է տվյալ տարվա հունվարի 1-ի դրությամբ էլեկտրոնային հաշվի կամ կրիպտոարժույթի գումարի չափը,
- «**Արժույթը**» դաշտը բացվում է միայն «Դրամական միջոցի տեսակը» դաշտում «Էլեկտրոնային հաշիվ» տողն ընտրելու դեպքում: Բացվող ցանկից ընտրվում է էլեկտրոնային հաշվի արժույթը,
- «**Տվյալ տարվա վերջում առկա գումարի չափը**» դաշտում նշվում է տվյալ տարվա դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ էլեկտրոնային հաշվի կամ կրիպտոարժույթի գումարի չափը,
- «**Ծագման աղբյուրը**» դաշտում բացվող ցանկից ընտրվում է համապատասխան տողը որպես ծագման հիմնական աղբյուր: «Այլ» տարբերակը ընտրելու դեպքում «Նկարագրություն» դաշտում լրացվում են այլ ծագման աղբյուրի վերաբերյալ տեղեկություններ: Կարևոր նշում. Ծագման աղբյուր չի կարող հանդիսանալ խնայողությունը: Անհրաժեշտ է նշել գումարի, այդ թվում խնայողության ծագման հստակ աղբյուրը:
- «**Բ.6.3. Կանխիկ դրամ**» բաժնի՝
- «**Հայտարարատու սեփականատիրոջ տվյալները**» ենթաբաժնում նշվում են կանխիկ դրամի սեփականատեր հայտարարատու պաշտոնատար անձի, նրա անչափահաս զավակների և (կամ) նրա խնամակալության կամ հոգաբարձության տակ գտնվող անձանց անունը, ազգանունը, հայրանունը,
- «**Տվյալ տարվա սկզբում առկա կանխիկ գումարի չափը**» դաշտում նշվում է տվյալ տարվա հունվարի 1-ի դրությամբ կանխիկ դրամի գումարի չափը,
- «**Արժույթը**» դաշտում բացվող ցանկից ընտրվում է կանխիկ դրամի արժույթը,
- «**Տվյալ տարվա վերջում առկա կանխիկ գումարի չափը**» դաշտում նշվում է տվյալ տարվա դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ կանխիկ դրամի գումարի չափը,
- «**Ծագման աղբյուրը**» դաշտում բացվող ցանկից ընտրվում է համապատասխան տողը որպես ծագման հիմնական աղբյուր: «Այլ» տարբերակը ընտրելու դեպքում «Նկարագրություն» դաշտում լրացվում է այլ ծագման աղբյուրի վերաբերյալ տեղեկություններ: Կարևոր նշում. Ծագման աղբյուր չի կարող հանդիսանալ խնայողությունը: Անհրաժեշտ է նշել գումարի, այդ թվում խնայողության ծագման հստակ աղբյուրը:

27) «**Բ.7. Լրացուցիչ տեղեկություններ**» բաժնում լրացվում են հայտարարատուի անշարժ գույքի, տրանսպորտային միջոցների,

արժեթղթերի և այլ ներդրումների, հանձնված և վերադարձված փոխառությունների, բանկային ավանդների, թանկարժեք գույքի և դրամական միջոցների վերաբերյալ այն տեղեկությունները, որոնք չեն լրացվել համապատասխան բաժիններում:

28) «Գ.1. Հայտարարատու պաշտոնատար անձի, նրա ընտանիքի անչափահաս անդամների և խնամակալության կամ հոգաբարձության տակ գտնվող անձանց եկամուտները» բաժնում եկամուտները հայտարարագրելիս անհրաժեշտ է հաշվի առնել հետևյալը՝

- Այս բաժնում գրանցվում են Հայաստանի Հանրապետությունում և արտերկրում տվյալ տարվա հունվարի 1-ից դեկտեմբերի 31-ն ընկած ժամանակահատվածում ստացված եկամուտների վերաբերյալ տվյալները:
- Եկամուտները հայտարարագրվում են առանց հարկերի և պարտադիր այլ վճարների:
- Եկամուտներն արտացոլվում են ըստ դրանց փաստացի ստացման (դրամարկղային մեթոդով)՝ անկախ նրանից, թե որ ժամանակաշրջանին են դրանք վերաբերվում: Ընդ որում, սույն հայտարարագրի իմաստով եկամուտ են համարվում նաև ստացված վարկերն ու փոխառությունները, գույքի վաճառքից ստացված գումարը, բնամթերային եկամուտները, ապահովագրական հատուցումները:
- Նախորդ տարիներին վերցված վարկերը, տվյալ տարվա ընթացքում դրանց մարումները և չմարված մնացորդները տվյալ տարվա հայտարարագրում չեն արտացոլվում:
- Հայտարարագրման ենթակա չէ հաշվետու ժամանակաշրջանում մեկ կամ մի քանի ադբյուրից ստացված տվյալ տեսակի եկամուտը (նվիրատվություն, շահում, քաղաքացիաիրավական պայմանագրերից ստացված եկամուտ և այլն), որը չի գերազանցում 200 000 Հայաստանի Հանրապետության դրամը:
- «Նվիրատվություն» կամ «Ժառանգություն» եղանակով ձեռքբերված գույքը հայտարարագրվում է այս բաժնում՝ որպես եկամուտ:
- Հայտարարատուի բանկային հաշիվներին հասանելի չօգտագործված վարկային գծի և օվերդրաֆթի գումարները եկամուտ չեն համարվում, քանի դեռ չեն օգտագործվել: Որպես տվյալ տարվա եկամուտ հայտարարագրվում է տվյալ տարվա դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ վարկային գծի և օվերդրաֆթի օգտագործված և չմարված գումարը:
- Կառուցվող շենքից հիփոթեքային վարկավորմամբ անշարժ գույքի գնման իրավունքի միջոցով անշարժ գույքի ձեռքբերման գործընթացը հայտարարագրվում է սույն հավելվածի Ընդհանուր դրույթներում նկարագրված կարգով:
- Բնակարան կամ անհատական բնակելի տուն ձեռք բերելու կամ անհատական բնակելի տուն կառուցելու նպատակով հայտարարատուի կողմից ստացված հիփոթեքային վարկի սպասարկման համար ՀՀ Հարկային օրենսգրքի 160 հոդվածի համաձայն վերադարձվող

եկամտային հարկի գումարները հայտարարագրում արտացոլվում են այն ժամանակաշրջանում, երբ այդ գումարները փաստացի ստացվում են:

- Գործատուների կողմից ՀՀ օրենսդրությամբ սահմանված կարգով տրվող փոխհատուցման վճարները (գործուղման ծախսերի հատուցման վճարները, դիվանագիտական ծառայողների փոխհատուցման վճարները և այլն) չեն հայտարարագրվում որպես եկամուտ, բացառությամբ աշխատանքից ազատվելու դեպքում տրվող չօգտագործված արձակուրդի փոխհատուցման վճարների:
- Բանկային ավանդի դիմաց միևնույն բանկից միևնույն արժույթով ստացված տոկոսները կարող են հայտարարագրվել հանրագումարով:
- Տարածամկետ վճարման պայմանով գույքի վաճառքի գործարքներում եկամուտ է համարվում գույքի վաճառքի ամբողջ գումարը, իսկ տվյալ տարվա հունվարի 1-ի կամ դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ գնորդից ստացման ենթակա գումարն արտացոլվում է «Հանձնած փախառություններ» բաժնում որպես տրված փոխառություն:
- Բնամթերային եկամուտներն արտացոլվում են սույն հավելվածի «Ընդհանուր դրույթներ» բաժնում սահմանված կարգով:

29) «Գ.1. Հայտարարատու պաշտոնատար անձի, նրա ընտանիքի անչափահաս անդամների և խնամակալության կամ հոգաբարձության տակ գտնվող անձանց եկամուտները» բաժնի դաշտերը լրացվում են հետևյալ կերպ

- **«Եկամուտ ստացողի տվյալները»** ենթաբաժնում նշվում են հայտարարատու պաշտոնատար անձի, նրա անչափահաս զավակների և (կամ) նրա խնամակալության կամ հոգաբարձության տակ գտնվող անձանց անունը, ազգանունը, հայրանունը,
- **«Եկամտի տեսակը»** դաշտում բացվող ցանկից ընտրվում է եկամտի տեսակը: «Այլ» տարբերակը ընտրելու դեպքում «Նկարագրություն» դաշտում լրացվում է այլ եկամտի վերաբերյալ տեղեկություններ,
- **«Վճարողի անվանում կամ Անուն Ազգանուն Հայրանուն»** դաշտում լրացվում է իրավաբանական անձի անվանումը կամ ֆիզիկական անձի դեպքում՝ անունը, ազգանունը, հայրանունը,
- **«Եկամտի չափը (գումարը)»** դաշտում լրացվում է տվյալ տարվա ընթացքում փաստացի ստացված եկամտի չափը: Բնամթերային եկամուտների դեպքում այս դաշտը լրացվում է «0»,
- **«Եկամտի արժույթը»** դաշտում բացվող ցանկից ընտրվում է եկամտի արժույթը,
- **«Բնամթերային ձևով ստացված եկամտի արժեքը»** դաշտում նշվում է բնամթերքով ստացված եկամտի չափը: Պայմանագրով չկարգավորվելու դեպքում բնամթերային եկամուտներն արտացոլվում են ստացման տարում այն ձեռք բերելու հնարավոր գնով: Հնարավոր գին է համարվում այն գինը, որը համեմատելի հանգամանքներում սովորաբար գանձվում է նույնանման ապրանքների, աշխատանքների կամ ծառայությունների համար կամ այն գինը, որով գույքի մասին բոլոր անհրաժեշտ տեղեկություններ ունեցող և այն վաճառելու

պարտավորություն չունեցող վաճառողը համաձայն է վաճառել այդ գույքը, իսկ գույքի արժեքի մասին բոլոր անհրաժեշտ տեղեկություններ ունեցող և այն ձեռք բերելու պարտավորություն չունեցող գնորդը համաձայն է ձեռք բերել այդ գույքը,

- **«Երկիր»** դաշտում բացվող ցուցակից ընտրվում է եկամուտը վճարովի երկիրը,
- **«Մարզ», «Համայնք», «Փողոց», «Շինության տիպ», «Շենք/Տուն», «Բնակարան»** դաշտերում համապատասխանաբար լրացվում է անշարժ գույքի գտնվելու հասցեն:

30) **«Գ.2. ԼՐԱՑՈՒՑԻՉ ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ»** դաշտում լրացվում են հայտարարատուի եկամուտների վերաբերյալ այն տեղեկությունները, որոնք չեն լրացվել համապատասխան բաժիններում:

31) **«Դ.1. Մասնակցությունն առևտրային կազմակերպություններում»** բաժինը լրացնելիս հայտարարատու պաշտոնատար անձը հայտարարագրում է բոլոր այն կազմակերպությունների տվյալները, որոնցում նա և (կամ) իր ընտանիքի անդամները մասնակցություն են ունեցել տվյալ տարվա որևէ ժամանակահատվածում և այն լրացվում է հետևյալ կերպ՝

- **«Հայտարարատու պաշտոնատար անձի և (կամ) նրա ընտանիքի անդամի անուն, ազգանուն, հայրանուն»** դաշտում լրացվում է հայտարարատու պաշտոնատար անձի և (կամ) նրա ընտանիքի այն անդամի անունը, ազգանունը, հայրանունը, որն առևտրային կազմակերպությունում հիմնադիր է հանդիսանում կամ այդ կազմակերպության կանոնադրական կապիտալում մասնակցություն ունի,
- **«Կազմակերպությունում ունեցած մասնակցության (փայեր, բաժնետոմսեր, բաժնեմասեր) տոկոսը»** դաշտում լրացվում է հայտարարատու պաշտոնատար անձի և (կամ) նրա ընտանիքի անդամի ունեցած մասնակցության տոկոսը տվյալ տարվա դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ,
- **«Կազմակերպությունում ունեցած մասնակցության (փայեր, բաժնետոմսեր, բաժնեմասեր) քանակը»** դաշտում լրացվում է հայտարարատու պաշտոնատար անձի և (կամ) նրա ընտանիքի անդամի ունեցած մասնակցության (փայեր, բաժնետոմսեր, բաժնեմասեր) քանակը տվյալ տարվա դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ,
- **«Կազմակերպությունում ունեցած մասնակցության ձեռք բերելու ամսաթիվ»** դաշտում լրացվում է հայտարարատու պաշտոնատար անձի և (կամ) նրա ընտանիքի անդամի կողմից տվյալ կազմակերպությունում ունեցած մասնակցության ձեռքբերման ամսաթիվը: Եթե տվյալ կազմակերպության փայերի, բաժնետոմսերի կամ բաժնեմասերի ձեռքբերման մեկից ավելի գործարքներ են տեղի ունեցել, այս դաշտում նշվում է ամենավաղ ձեռքբերման ամսաթիվը,
- **«Կազմակերպության անվանումը»** դաշտում նշվում է այն առևտրային կազմակերպության անվանումը, որտեղ տվյալ տարվա որևէ

Ժամանակահատվածում մասնակցություն են ունեցել հայտարարատու պաշտոնատար անձը կամ նրա ընտանիքի անդամը,

- «Կազմակերպության հարկ վճարողի հաշվառման համարը (ՀՎՀՀ)» դաշտում լրացվում է տվյալ կազմակերպության հարկ վճարողի հաշվառման համարը,
- «Կազմակերպության հասցեն» դաշտում լրացվում է տվյալ կազմակերպության գտնվելու վայրի տվյալները (իրավաբանական հասցեն):

32) «**Դ.2. Ներկայացվածությունը առևտրային կազմակերպությունների կառավարման, վարչական կամ վերահսկողական մարմիններում**» բաժինը լրացնելիս հայտարարատու պաշտոնատար անձը հայտարարագրում է բոլոր այն առևտրային կազմակերպությունների տվյալները, որոնց կառավարման, վարչական կամ վերահսկողական մարմիններում նա և (կամ) իր ընտանիքի անդամները ներկայացված են եղել տվյալ տարվա որևէ ժամանակահատվածում և այն լրացվում է հետևյալ կերպ՝

- «**Հայտարարատու պաշտոնատար անձի և (կամ) նրա ընտանիքի անդամի անուն, ազգանուն, հայրանուն**» դաշտում լրացվում է հայտարարատու պաշտոնատար անձի և (կամ) նրա ընտանիքի այն անդամի անունը, ազգանունը, հայրանունը, որը ներկայացված է տվյալ առևտրային կազմակերպության կառավարման, վարչական կամ վերահսկողական մարմիններում (մասնակիցների ընդհանուր ժողովի անդամ, գործադիր մարմնի ղեկավար, վերստուգող հանձնաժողովի անդամ և այլն),
- «**Կազմակերպության անվանումը**» դաշտում լրացվում է այն առևտրային կազմակերպության անվանումը, որի կառավարման, վարչական կամ վերահսկողական մարմիններում ներկայացված են եղել հայտարարատու պաշտոնատար անձը և (կամ) իր ընտանիքի անդամները տվյալ տարվա որևէ ժամանակահատվածում,
- «**Հարկ վճարողի հաշվառման համարը**» դաշտում լրացվում է այն առևտրային կազմակերպության հարկ վճարողի հաշվառման համարը, որի կառավարման, վարչական կամ վերահսկողական մարմիններում ներկայացված են հայտարարատու պաշտոնատար անձը և (կամ) իր ընտանիքի անդամները:
- «**Երկիր**» դաշտում բացվող ցուցակից ընտրվում է կազմակերպության գտնվելու երկիրը,
- «**Մարզ**», «**Համայնք**», «**Փողոց**», «**Շինության տիպ**», «**Շենք/Տուն**», «**Բնակարան**» դաշտերում համապատասխանաբար լրացվում է կազմակերպության գտնվելու հասցեն:

33) «**Դ.3. Պաշտոն զբաղեցնող անձի մասնակցությամբ առևտրային կազմակերպությունում բաժնեմասը հավատարմագրային կառավարման հանձնելը**» բաժնում հայտարարատու պաշտոնատար անձը հայտարարագրում է բոլոր այն առևտրային կազմակերպությունների տվյալները, որոնց կանոնադրական կապիտալում նա և (կամ) իր

ընտանիքի անդամները ունեցել են մասնակցություն տվյալ տարվա որևէ ժամանակահատվածում և այն լրացվում է հետևյալ կերպ՝

- «Կազմակերպության անվանումը, որի նկատմամբ պաշտոնատար անձի գույքային իրավունքը հանձնվել է հավատարմագրային կառավարման» դաշտում լրացվում է կազմակերպության լրիվ անվանումը,
- «Հավատարմագրային կառավարչի անվանումը կամ անուն, ազգանունը» դաշտում լրացվում է կազմակերպության անվանումը կամ ֆիզիկական անձի անունը և ազգանունը, որին հավատարմագրային կառավարման է հանձնվել բաժնետոմսերը, բաժնեմասը կամ փայտաբաժինը,
- «Հավատարմագրային կառավարչի հարկ վճարողի հաշվառման համարը» դաշտում լրացվում է հավատարմագրային կառավարչի հարկ վճարողի հաշվառման համարը, եթե այն իրավաբանական անձ է կամ անհատ ձեռնարկատեր,
- «Հավատարմագրային կառավարչի հարկ վճարողի հանրային ծառայությունների համարանիշը» դաշտում լրացվում է անհատ ձեռնարկատեր չհանդիսացող ֆիզիկական անձ հավատարմագրային կառավարչի հանրային ծառայությունների համարանիշը (ՀԾՀ),
- «Հավատարմագրային կառավարման պայմանագրի կնքման ամսաթիվ» դաշտում լրացվում է հավատարմագրային կառավարման պայմանագրի կնքման ամսաթիվը, իսկ եթե հավատարմագրային կառավարման հանձնման ամսաթիվ տարբերվում է դրանից, ապա՝ հավատարմագրային կառավարման հանձնման ամսաթիվը,
- «Հավատարմագրային կառավարման պայմանագրի գործողության ժամկետը» դաշտում լրացվում է հավատարմագրային կառավարման պայմանագրի ավարտի ժամկետը,
- «Երկիր» դաշտում բացվող ցուցակից ընտրվում է հավատարմագրային կառավարչի գտնվելու երկիրը,
- «Մարզ», «Համայնք», «Փողոց», «Շինության տիպ», «Շենք/Տուն», «Բնակարան» դաշտերում համապատասխանաբար լրացվում է հավատարմագրային կառավարչի գտնվելու հասցեն:

34) «Դ.4. Հայտարարատուի անդամակցությունը ոչ առևտրային կազմակերպություններին և /կամ ներկայացվածությունը դրանց կառավարման, վարչական կամ վերահսկողական մարմիններում» բաժնում հայտարարատու պաշտոնատար անձը հայտարարագրում է բոլոր այն ոչ առևտրային կազմակերպությունների տվյալները, որոնց նա անդամակցում է կամ որոնց կառավարման, վարչական կամ վերահսկողական մարմիններում նա ներկայացված է եղել տվյալ տարվա որևէ ժամանակահատվածում և լրացվում է հետևյալ կերպ՝

- «Կազմակերպության անվանումը» դաշտում լրացվում է այն ոչ առևտրային կազմակերպությունների տվյալները, որոնց նա անդամակցել է կամ որոնց կառավարման, վարչական կամ

վերահսկողական մարմիններում նա ներկայացված է եղել տվյալ տարվա որևէ ժամանակահատվածում,

- «**Հարկ վճարողի հաշվառման համարը (ՀՎՀՀ)**» դաշտում լրացվում է ոչ առևտրային կազմակերպության հարկ վճարողի հաշվառման համարը,
- «**Կազմակերպությունում հայտարարատուի կարգավիճակը**» դաշտում լրացվում է, թե տվյալ ոչ առևտրային կազմակերպությունում ինչ ներկայացվածություն ունի հայտարարատու պաշտոնատար անձը,
- «**Երկիր**» դաշտում բացվող ցուցակից ընտրվում է ոչ առևտրային կազմակերպության գտնվելու երկիրը,
- «**Մարզ**», «**Համայնք**», «**Փողոց**», «**Շինության տիպ**», «**Շենք/Տուն**», «**Բնակարան**» դաշտերում համապատասխանաբար լրացվում է ոչ առևտրային կազմակերպության գտնվելու հասցեն:

35) «**Դ.5. Հայտարարատուի անդամակցությունը կուսակցություններին և/կամ ներկայացվածությունը դրանց կառավարման, վարչական կամ վերահսկողական մարմիններում**» բաժնում հայտարարատու պաշտոնատար անձը հայտարարագրում է այն կուսակցության տվյալները, որին նա անդամակցում է տվյալ տարվա որևէ ժամանակահատվածում և նշում է իր ներկայացվածությունը կուսակցության կառավարման, վարչական կամ վերահսկողական մարմիններում և լրացվում է հետևյալ կերպ՝

- «**Կուսակցության անվանումը**» դաշտում լրացվում է այն կուսակցության անվանումը, որին անդամակցել է հայտարարատու պաշտոնատար անձը տվյալ տարվա որևէ ժամանակահատվածում,
- «**Կուսակցությունում անձի կարգավիճակը**» դաշտում լրացվում է հայտարարատու պաշտոնատար անձի կարգավիճակը կուսակցությունում, նրա ներկայացվածությունը կուսակցության ղեկավար մարմիններում:

36) «**Դ.6. Պաշտոն զբաղեցնող անձի և նրա ընտանիքի անդամների կողմից, ինչպես նաև նրանց մասնակցությամբ կազմակերպությունների կողմից Հայաստանի Հանրապետության կամ համայնքների հետ կնքված՝ հինգ միլիոն Հայաստանի Հանրապետության դրամը կամ դրան համարժեք արտարժույթը գերազանցող պայմանագրերը**» բաժինը լրացնելիս անհրաժեշտ է հաշվի առնել հետևյալը՝

- Հայտարարատու պաշտոնատար անձը հայտարարագրում է իր, իր ընտանիքի անդամների և իր (նրանց) կողմից պետական կամ տեղական ինքնակառավարման մարմինների հետ «Գնումների մասին» ՀՀ օրենքով սահմանված կարգով կնքված այն պայմանագրերը, որոնց գինը (արժեքը) գերազանցում է հինգ միլիոն Հայաստանի Հանրապետության դրամը կամ դրան համարժեք արտարժույթը և որոնք գործել են **տվյալ տարվա որևէ ժամանակահատվածում**: Պայմանագիրը ենթակա չէ հայտարարագրման, եթե Հայաստանի Հանրապետության կամ

համայնքների հետ կնքված պայմանագրի կողմ հանդիսացող կազմակերպությունում հայտարարատու պաշտոնատար անձի և իր ընտանիքի անդամների մասնակցության հանրագումարը չի գերազանցում 1 (մեկ) տոկոսը,

- Այս բաժնում հայտարարագրվում են նաև այն պայմանագրերը, որոնց արժեքը սահմանված է միավոր ապրանքի կամ ծառայության համար և որոնց շրջանակներում տվյալ տարվա ընթացքում փաստացի վճարված գումարը գերազանցում է հինգ միլիոն Հայաստանի Հանրապետության դրամը կամ դրան համարժեք արտարժույթը»:

37) «**Ռ.6. Պաշտոն զբաղեցնող անձի և նրա ընտանիքի անդամների կողմից, ինչպես նաև նրանց մասնակցությամբ կազմակերպությունների կողմից Հայաստանի Հանրապետության կամ համայնքների հետ կնքված՝ հինգ միլիոն Հայաստանի Հանրապետության դրամը կամ դրան համարժեք արտարժույթը գերազանցող պայմանագրերը**» բաժնի դաշտերը լրացվում են հետևյալ կերպ

- «**Պաշտոն զբաղեցնող անձը, նրա ընտանիքի անդամը և (կամ) նրա(նց) մասնակցությամբ կազմակերպությունը, որի հետ կնքվել է պայմանագիր**» դաշտում լրացվում են պետության կամ համայնքի հետ կնքված պայմանագրի կողմ հանդիսացող անձի անունը և ազգանունը կամ անվանումը,
- «**Պայմանագրի տեսակը**» դաշտում լրացվում է պետության կամ համայնքի հետ կնքված պայմանագրի տեսակը (ապրանքների մատակարարման, ծառայությունների մատուցման, աշխատանքների կատարման և այլն),
- «**Պայմանագրի առարկան**» դաշտում լրացվում է պայմանագրով սահմանված գործարքի համառոտ նկարագրությունը,
- «**Պայմանագրի կողմը/կողմերը**» դաշտում լրացվում է պայմանագրի կողմ հանդիսացող պետական մարմնի կամ համայնքի անվանումը,
- «**Տվյալներ պայմանագրի կնքման գործընթացի մասին**» դաշտում լրացվում է, թե գնման կամ վաճառքի ինչ գործընթացի շրջանակներում է կնքվել պայմանագիրը (բաց մրցույթ, մեկ անձ, աճուրդ),
- «**Պայմանագրի կնքման օրը, ամիսը, տարին**» դաշտում լրացվում է պայմանագրի կնքման օրը, ամիսը և տարին,
- «**Գործողության ժամկետը**» դաշտում նշվում է պայմանագրի գործողության ժամկետի ավարտի ամսաթիվը: Անժամկետ պայմանագրի դեպքում այս դաշտը չի լրացվում,
- «**Գինը (արժեքը)/ՀՀ դրամ**» դաշտում լրացվում է պայմանագրով սահմանված արժեքը: Եթե պայմանագրով սահմանված է ոչ թե արժեքը, այլ արժեքի որոշման ձևը, ապա նշվում է տվյալ տարվա ընթացքում փաստացի վճարված գումարի չափը,
- «**Փաստացի վճարված գումարն ըստ պայմանագրի/ ՀՀ դրամ**» դաշտում լրացվում է Հայաստանի Հանրապետության կամ համայնքի հետ կնքված պայմանագրի շրջանակներում տվյալ տարվա ընթացքում փաստացի վճարված գումարի չափը, եթե պայմանագրով սահմանված է ոչ թե դրա

ընդհանուր արժեքը, այլ արժեքի որոշման ձևը (օրինակ՝ միավոր ծառայության արժեքը) և տվյալ տարվա ընթացքում փաստացի վճարված գումարը գերազանցել է հինգ միլիոն ՀՀ դրամը: Պայմանագրի ընդհանուր արժեքը սահմանված լինելու դեպքում այս դաշտը կարող է չլրացվել:

- «Երկիր» դաշտում բացվող ցուցակից ընտրվում է ոչ առևտրային կազմակերպության գտնվելու երկիրը,
- «Մարզ», «Համայնք», «Փողոց», «Շինության տիպ», «Շենք/Տուն», «Բնակարան» դաշտերում համապատասխանաբար լրացվում է ոչ առևտրային կազմակերպության գտնվելու հասցեն:

38) Դ.7. «Լրացուցիչ տեղեկություններ» բաժնում լրացվում են հայտարարատու պաշտոնատար անձի և նրա ընտանիքի անդամների շահերի վերաբերյալ այն տեղեկությունները, որոնք չեն լրացվել համապատասխան բաժիններում:

III. Պաշտոնատար անձի ընտանիքի անդամի գույքի և եկամուտների տարեկան հայտարարագրի լրացման ուղեցույց

Պաշտոնատար անձի ընտանիքի անդամի գույքի և եկամուտների տարեկան հայտարարագրի՝

1) «Ա.1. Հայտարարատու պաշտոնատար անձի ընտանիքի անդամի տվյալները» բաժնում լրացվում են՝

- անունը, ազգանունը և հայրանունը՝ ըստ անձնագրի,
- ծննդյան օրը, ամիսը, տարին՝ ըստ անձնագրի,
- Հանրային ծառայությունների համարանիշը (սոցիալական քարտի համարը) կամ հանրային ծառայությունների համարանիշ (ՀՕՀ) չունենալու վերաբերյալ տեղեկանքի համարը,
- հաշվառման հասցեն,
- փաստացի բնակության հասցեն: Եթե հայտարարատուի հաշվառման հասցեն նույնական է բնակության հասցեի հետ, ապա հայտարարատուն պետք է սեղմի «Նույնն է ինչ հաշվառմանը» դաշտի վրա և ընտրի «Այո» պատասխանը, որից հետո համակարգը ինքնաշխատ եղանակով կներբեռնի համապատասխան հասցեն «Հաշվառման հասցե» սյունակից: Եթե այն տարբեր է հաշվառման հասցեից, ապա հայտարարատուն պետք է սեղմի «Նույնն է ինչ հաշվառմանը» դաշտի վրա և ընտրի «Ոչ» պատասխանը, որից հետո մուտքագրի իր բնակության հասցեի տվյալները,
- պետական կամ տեղական ինքնակառավարման մարմնի անվանումը, որտեղ պաշտոն է զբաղեցնում պաշտոնատար անձը,
- պաշտոնատար անձի զբաղեցրած պաշտոնի անվանումը,

- պաշտոնատար անձի՝ պաշտոնն ստանձնելու/դադարեցնելու օրը, ամիսը, տարին (լրացվում է համակարգի կողմից ինքնաշխատ),
- Էլեկտրոնային փոստի հասցե (առավել նպատակահարմար է նշել անձնական և մշտադիտարկվող էլեկտրոնային հասցեն, քանի որ այն հանդիսանում է հայտարարատուին ծանուցելու պաշտոնական միջոց, իսկ հասանելի և գործող էլեկտրոնային հասցե չտրամադրելու դեպքում օրենքով սահմանված կարգով Հանձնաժողովի կողմից հարուցված վարույթների մասին չտեղեկանալու բացասական հետևանքները կրելու է հայտարարատուն): Այս դաշտում նշվում է մեկ էլեկտրոնային փոստի հասցե:
- «Բջջային հեռախոսահամար» դաշտում առավել նպատակահարմար է նշել անձնական բջջային հեռախոսահամարը,
- «Ֆիքսված հեռախոսահամար» դաշտում նշվում է ֆիքսված հեռախոսահամարը,
- Հայտարարագրի ներկայացման օրը, ամիսը, տարին (լրացվում է ինքնաշխատ՝ համակարգի կողմից):

2) **Բ.1. ԱՆՇԱՐԺ ԳՈՒՅՔԸ** բաժինը լրացնելիս անհրաժեշտ է հաշվի առնել հետևյալը՝

- «Նվիրատվություն» կամ «Ժառանգություն» եղանակով ձեռքբերած անշարժ գույքը հայտարարագրվում է նաև եկամուտների հայտարարագրման բաժնում (Գ.1.):
- Կառուցվող շենքից հիփոթեքային վարկավորմամբ անշարժ գույքի գնման իրավունքի միջոցով անշարժ գույքի ձեռքբերման գործընթացը հայտարարագրում արտացոլվում է սույն կարգի «Ընդհանուր դրույթներ» բաժնում սահմանված կարգով:
- Հայտարարատուի կողմից կառուցված և տվյալ տարում անշարժ գույքի նկատմամբ սեփականության իրավունքի գրանցման դեպքում՝ «Ձեռքբերման արժեքը» դաշտում նշվում է շինարարության նախահաշվային փաստաթղթերում նշված արժեքը, իսկ դրանց բացակայության դեպքում՝ շինարարության փաստացի արժեքը:
- «Բ.1.1. Տվյալ տարվա սկզբում առկա անշարժ գույքը» բաժնում հայտարարագրվում են միայն այն անշարժ գույքի վերաբերյալ տվյալները, որն առկա է տվյալ տարվա հունվարի 1-ի դրությամբ: Այն անշարժ գույքը, որը տվյալ տարվա հունվարի 1-ի դրությամբ պետական գրանցում դեռևս չի ստացել (կառուցման ընթացքում գտնվող, ձեռքբերված, բայց պետական գրանցում չստացած և այլն), ենթակա չէ հայտարարագրման:

3) **Բ.1.1. Տվյալ տարվա սկզբում առկա անշարժ գույքը**

- «Անշարժ գույքի տեսակը» դաշտում բացվող ցանկից ընտրվում է անշարժ գույքի համապատասխան տեսակը: Եթե հայտարարատուին սեփականության իրավունքով պատկանող հողամասը և դրա վրա

ամրակայված մեկ կամ մի քանի անշարժ գույքը հաշվառված է մեկ համարի ներքո (տրված է մեկ սեփականության վկայական), բացվող ցանկից ընտրվում է «Հողին ամրակայված այլ անշարժ գույք» տողը՝ «Անշարժ գույքի մակերեսը» դաշտում նշելով հողի և շինությունների գումարային մակերեսը:

- **«Սեփականության իրավունքի տեսակը»** դաշտում լրացվում է՝ «Միանձնյա» տողը, եթե տվյալ անշարժ գույքի միավորը սեփականատիրոջ միանձնյա սեփականությունն է հանդիսանում: «Բաժնային սեփականություն» տողն ընտրվում է այն դեպքում, երբ տվյալ գույքի սեփականատեր են հանդիսանում մեկից ավելի անձինք և նրանցից յուրաքանչյուրի բաժինն առանձնացված է (օրինակ 1/3, 1/5 և այլն): «Համատեղ սեփականություն» տողն ընտրվում է այն դեպքում, եթե տվյալ գույքը հանդիսանում է երկու կամ ավելի անձանց ընդհանուր համատեղ սեփականությունը: Այս դեպքում սեփականատերերի բաժինն առանձնացված չէ և գույքը հանդիսանում է նրանց համատեղ սեփականությունը:
- **«Հայտարարատու սեփականատիրոջ բաժինը»** դաշտը լրացվում է միայն այն դեպքում, եթե «Սեփականության իրավունքի տեսակը» տողում լրացված է «Բաժնային» տողը:
- **«Անշարժ գույքի հաշվառման համար»** դաշտում լրացվում է սեփականության իրավունքի գրանցման վկայականի համարը կամ օտարերկրյա պետություններում գտնվող գույքի դեպքում՝ գույքի նույնականացման համապատասխան տվյալը,
- **«Անշարժ գույքի մակերեսը»** դաշտում մակերեսը լրացվում է բացառապես քառակուսի մետրերով: Հեկտարով կամ այլ չափման միավորով (այդ թվում՝ արտասահմանյան գույքի դեպքում) արտահայտված անշարժ գույքի մակերեսն անհրաժեշտ է վերածել քառակուսի մետրի և մակերեսը նշել քառակուսի մետրերով,
- **«Անշարժ գույքը ձեռք բերելու ամսաթիվը»** դաշտում նշվում է գույքի պետական գրանցման ամսաթիվը: Կառուցվող անշարժ գույքի դեպքում (այդ թվում՝ կառուցապատողից անշարժ գույքի գնման իրավունքի միջոցով անշարժ գույքի ձեռքբերման դեպքում) նույնպես նշվում է անշարժ գույքի պետական գրանցման ամսաթիվը:
- **«Ձեռքբերման եղանակը»** դաշտում բացվող ցուցակից ընտրվում է անշարժ գույքի ձեռքբերման համապատասխան եղանակը: «Այլ» տողն ընտրելու դեպքում հարկավոր է տալ բացատրություն «Լրացուցիչ տեղեկություններ» դաշտում,
- **«Առկա է տարվա վերջում»** դաշտում բացվող ցուցակից ընտրվում է տվյալ տարեվերջին տվյալ գույքի առկայության վերաբերյալ համապատասխան տողը: Եթե անշարժ գույքի միավորի (օրինակ՝ հողամասի) մի մասն օտարվել է հաշվետու ժամանակաշրջանում, ընտրվում է «Մասնակի» տարբերակը,
- **«Երկիր»** դաշտում բացվող ցուցակից ընտրվում է այն երկիրը, որտեղ գտնվում է անշարժ գույքը,

- «Մարզ», «Համայնք», «Փողոց», «Շինության տիպ», «Շենք/Տուն», «Բնակարան» դաշտերում համապատասխանաբար լրացվում է անշարժ գույքի գտնվելու հասցեն:

4) Բ.1.2. Տվյալ տարվա ընթացքում ձեռք բերված անշարժ գույքը

- «Անշարժ գույքի տեսակը» դաշտում բացվող ցանկից ընտրվում է անշարժ գույքի համապատասխան տեսակը: Եթե ձեռք է բերվել հողամաս և դրա վրա ամրակայված մեկ կամ մի քանի անշարժ գույք, որոնք հաշվառված են մեկ համարի ներքո (տրված է մեկ սեփականության վկայական), բացվող ցանկից ընտրվում է «Հողին ամրակայված այլ անշարժ գույք» տողը՝ «Անշարժ գույքի մակերեսը» դաշտում նշելով հողի և շինությունների գումարային մակերեսը:
- «Սեփականության իրավունքի տեսակը» դաշտում լրացվում է՝ «Միանձնյա» տողը, եթե տվյալ անշարժ գույքի միավորը սեփականատիրոջ միանձնյա սեփականությունն է հանդիսանում: «Բաժնային սեփականություն» տողն ընտրվում է այն դեպքում, երբ տվյալ գույքի սեփականատեր են հանդիսանում մեկից ավելի անձինք և նրանցից յուրաքանչյուրի բաժինն առանձնացված է (օրինակ 1/3, 1/5 և այլն): «Համատեղ սեփականություն» տողն ընտրվում է այն դեպքում, եթե տվյալ գույքը հանդիսանում է երկու կամ ավելի անձանց ընդհանուր համատեղ սեփականությունը: Այս դեպքում սեփականատերերի բաժինն առանձնացված չէ և գույքը հանդիսանում է նրանց համատեղ սեփականությունը:
- «Հայտարարատու սեփականատիրոջ բաժինը» դաշտը լրացվում է միայն այն դեպքում, եթե «Սեփականության իրավունքի տեսակը» տողում լրացված է «Բաժնային» տողը,
- «Անշարժ գույքի հաշվառման համարը» դաշտում լրացվում է սեփականության իրավունքի գրանցման վկայականի համարը կամ օտարերկրյա պետություններում գտնվող գույքի դեպքում՝ գույքի նույնականացման համապատասխան տվյալը,
- «Անշարժ գույքը ձեռք բերելու ամսաթիվը» դաշտում նշվում է գույքի ձեռքբերման ամսաթիվը: Կառուցվող անշարժ գույքի դեպքում (այդ թվում՝ կառուցապատողից անշարժ գույքի գնման իրավունքի միջոցով անշարժ գույքի ձեռքբերման դեպքում) նշվում է անշարժ գույքի պետական գրանցման ամսաթիվը:
- «Ձեռքբերման եղանակը» դաշտում բացվող ցուցակից ընտրվում է անշարժ գույքի ձեռքբերման համապատասխան եղանակը: «Այլ» տողն ընտրելու դեպքում հարկավոր է տալ բացատրություն «Լրացուցիչ տեղեկություններ» դաշտում,
- «Նկարագրություն» դաշտում նշվում է այլ եղանակով անշարժ գույքի ձեռքբերման մանրամասները,
- «Ձեռքբերման արժեքը» դաշտում լրացվում է գործարքի գինը: Նվիրատվություն և ժառանգություն ստանալու դեպքում այս դաշտը լրացվում է սույն հավելվածի «Ընդհանուր դրույթներ» մասով

սահմանված բնամթերային եկամուտների արժեքի որոշման դրույթներին համապատասխան,

- **«Ձեռք բերման արժույթը»** դաշտում բացվող ցանկից ընտրվում է անշարժ գույքի ձեռքբերման գործարքի արժույթը,
- **«Անշարժ գույքի մակերեսը»** դաշտում մակերեսը լրացվում է բացառապես քառակուսի մետրերով: Հեկտարով կամ այլ չափման միավորով (այդ թվում՝ արտասահմանյան գույքի դեպքում) արտահայտված անշարժ գույքի մակերեսն անհրաժեշտ է վերածել քառակուսի մետրի և մակերեսը նշել քառակուսի մետրերով,
- **«Չափման միավոր»** դաշտում որպես կանոն ընտրվում է «մ2» չափման միավորը,
- **«Գործարքի մյուս կողմի անվանումը կամ անունը, ազգանունը, հայրանունը, հասցեն»** դաշտում լրացվում են՝ գույքի ձեռքբերման գործարքի կողմ հանդիսացող իրավաբանական անձի անվանումը կամ ֆիզիկական անձի դեպքում՝ անունը, ազգանունը, հայրանունը, ինչպես նաև գործարքի կողմի հասցեն,
- **«Առկա է տարվա վերջում»** դաշտում բացվող ցուցակից ընտրվում է տվյալ տարեվերջին տվյալ գույքի առկայության վերաբերյալ համապատասխան տողը: Եթե անշարժ գույքի միավորի (օրինակ՝ հողամասի) մի մասն օտարվել է հաշվետու ժամանակաշրջանում, ընտրվում է «Մասնակի» տարբերակը,
- **«Երկիր»** դաշտում բացվող ցուցակից ընտրվում է այն երկիրը, որտեղ գտնվում է անշարժ գույքը,
- **«Մարզ», «Համայնք», «Փողոց», «Շինության տիպ», «Շենք/Տուն», «Բնակարան»** դաշտերում համապատասխանաբար լրացվում է անշարժ գույքի գտնվելու հասցեն:

5) Բ.1.2. Տվյալ տարվա ընթացքում օտարված անշարժ գույքը

- **«Անշարժ գույքի տեսակը»** դաշտում բացվող ցանկից ընտրվում է անշարժ գույքի համապատասխան տեսակը: Եթե օտարվել է հողամաս և դրա վրա ամրակայված մեկ կամ մի քանի անշարժ գույք, որոնք հաշվառված են մեկ համարի ներքո (տրված է մեկ սեփականության վկայական), բացվող ցանկից ընտրվում է «Հողին ամրակայված այլ անշարժ գույք» տողը՝ «Անշարժ գույքի մակերեսը» դաշտում նշելով հողի և շինությունների գումարային մակերեսը:
- **«Սեփականության իրավունքի տեսակը»** դաշտում լրացվում է՝ «Միանձնյա» տողը, եթե տվյալ անշարժ գույքի միավորը սեփականատիրոջ միանձնյա սեփականությունն է հանդիսանում: «Բաժնային սեփականություն» տողն ընտրվում է այն դեպքում, երբ տվյալ գույքի սեփականատեր են հանդիսանում մեկից ավելի անձինք և նրանցից յուրաքանչյուրի բաժինն առանձնացված է (օրինակ 1/3, 1/5 և այլն): «Համատեղ սեփականություն» տողն ընտրվում է այն դեպքում, եթե տվյալ գույքը հանդիսանում է երկու կամ ավելի անձանց ընդհանուր համատեղ սեփականությունը: Այս դեպքում սեփականատերերի բաժինն

առանձնացված չէ և գույքը հանդիսանում է նրանց համատեղ սեփականությունը:

- **«Հայտարարատու սեփականատիրոջ բաժինը»** դաշտը լրացվում է միայն այն դեպքում, եթե «Սեփականության իրավունքի տեսակը» տողում լրացված է «Բաժնային» տողը,
- **«Անշարժ գույքի հաշվառման համարը»** դաշտում լրացվում է սեփականության իրավունքի գրանցման վկայականի համարը կամ օտարերկրյա պետություններում գտնվող գույքի դեպքում՝ գույքի նույնականացման համապատասխան տվյալը,
- **«Օտարման ամսաթիվը»** դաշտում նշվում է անշարժ գույքի օտարման ամսաթիվը,
- **«Օտարման եղանակը»** դաշտում բացվող ցանկից ընտրվում է համապատասխան տողը,
- **«Օտարման արժեքը»** դաշտում լրացվում է գործարքի գինը: Նվիրատվություն և ժառանգություն ստանալու դեպքում այս դաշտը լրացվում է սույն հավելվածի «Ընդհանուր դրույթներ» մասով սահմանված բնամթերային եկամուտների արժեքի որոշման դրույթներին համապատասխան,
- **«Օտարման արժույթը»** դաշտում բացվող ցանկից ընտրվում է անշարժ գույքի օտարման գործարքի արժույթը,
- **«Օտարված անշարժ գույքի մակերեսը»** դաշտում մակերեսը լրացվում է բացառապես քառակուսի մետրերով: Հեկտարով կամ այլ չափման միավորով (այդ թվում՝ արտասահմանյան գույքի դեպքում) արտահայտված անշարժ գույքի մակերեսն անհրաժեշտ է վերածել քառակուսի մետրի և մակերեսը նշել քառակուսի մետրերով,
- **«Չափման միավոր»** դաշտում որպես կանոն ընտրվում է «մ2» չափման միավորը,
- «Գործարքի մյուս կողմի անվանումը կամ անունը, ազգանունը, հայրանունը, հասցեն» դաշտում լրացվում են՝ գույքի օտարման գործարքի կողմ հանդիսացող իրավաբանական անձի անվանումը կամ ֆիզիկական անձի դեպքում՝ անունը, ազգանունը, հայրանունը, ինչպես նաև գործարքի կողմից հասցեն,
- **«Երկիր»** դաշտում բացվող ցուցակից ընտրվում է այն երկիրը, որտեղ գտնվում է անշարժ գույքը,
- **«Մարզ», «Համայնք», «Փողոց», «Շինության տիպ», «Շենք/Տուն», «Բնակարան»** դաշտերում համապատասխանաբար լրացվում է անշարժ գույքի գտնվելու հասցեն,

6) **Բ.2. ՏՐԱՆՍՊՈՐՏԻ ՄԻՋՈՑԸ** բաժինը լրացնելիս անհրաժեշտ է հաշվի առնել հետևյալը՝

- «Նվիրատվություն» կամ «Ժառանգություն» եղանակով տվյալ տարվա ընթացքում ձեռքբերված տրանսպորտի միջոցը հայտարարագրվում է նաև եկամուտների հայտարարագրման բաժնում:
- Տրանսպորտի միջոցի ձեռքբերման դեպքում տվյալ տարվա հունվարի 1-ի և (կամ) դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ փաստացի վճարված

կանխավճարի (նախավճարի) մնացորդը հայտարարագրվում է «Հանձնած և վերադարձված փոխառություններ» բաժնում:

- Տարածամկետ վճարմամբ տրանսպորտի միջոցի ձեռքբերման դեպքում տվյալներն արտացոլվում են այս բաժնում՝ որպես տվյալ տարում տրանսպորտի միջոցի ձեռքբերում, միաժամանակ, փաստացի չվճարված գումարը հայտարարագրվում է եկամուտների հայտարարագրման բաժնում՝ որպես «Մտացված փոխառություն (վարկ)»:

7) Բ.2.1. Տվյալ տարվա սկզբում առկա տրանսպորտի միջոցը

- **«Տրանսպորտի տեսակը»** դաշտում բացվող ցանկից ընտրվում է տրանսպորտի համապատասխան տեսակը: Հայտարարագրման ենթակա են միայն այն տրանսպորտային միջոցները, որոնք պետական լիազոր մարմնում հաշվառման ենթակա են,
- **«Ձեռքբերման եղանակը»** դաշտում բացվող ցանկից ընտրվում է ձեռքբերման համապատասխան եղանակը: «Այլ» եղանակն ընտրելու դեպքում «Նկարագրություն» դաշտում լրացվում է համապատասխան եղանակի նկարագրությունը,
- **«Ձեռքբերման ամսաթիվը»** դաշտում նշվում է տրանսպորտային միջոցի ձեռքբերման ամսաթիվը: Ձեռքբերման ամսաթիվ է համարվում ՀՀ պետական լիազոր մարմնում տրանսպորտային միջոցի հաշվառման ամսաթիվը:
- **«Առկա է տարվա վերջում»** դաշտում բացվող ցուցակից ընտրվում է տվյալ տարեվերջին տվյալ տրանսպորտային միջոցի առկայության վերաբերյալ համապատասխան տողը,
- **«Մակնիշ»** դաշտում բացվող ցանկից ընտրվում է համապատասխան տողը,
- **«Մերիա»** դաշտում լրացվում է տրանսպորտային միջոցի սերիան,
- **«Թողարկման տարին»** դաշտում լրացվում է տրանսպորտային միջոցի թողարկման տարին ըստ հաշվառման վկայագրի,
- **«Նույնականացման համարը (VIN)»** դաշտում լրացվում է տրանսպորտային միջոցի նույնականացման համարը (VIN կոդը):

8) Բ.2.2. Տվյալ տարվա ընթացքում ձեռք բերված տրանսպորտի միջոցը

- **«Տրանսպորտի տեսակը»** դաշտում բացվող ցանկից ընտրվում է տվյալ տարում ձեռքբերված տրանսպորտի համապատասխան տեսակը: Հայտարարագրման ենթակա են միայն այն տրանսպորտային միջոցները, որոնք պետական լիազոր մարմնում հաշվառման ենթակա են,
- **«Ձեռքբերման եղանակը»** դաշտում բացվող ցանկից ընտրվում է ձեռքբերման համապատասխան եղանակը,
- **«Նկարագրություն»** դաշտում նշվում է այլ եղանակով տրանսպորտային միջոցի ձեռքբերման մանրամասները,

- **«Ձեռքբերման ամսաթիվը»** դաշտում նշվում է տրանսպորտային միջոցի ձեռքբերման ամսաթիվը: Ձեռքբերման ամսաթիվ է համարվում ՀՀ պետական լիազոր մարմնում տրանսպորտային միջոցի հաշվառման ամսաթիվը:
- **«Ձեռքբերման արժեքը»** դաշտում լրացվում է գործարքի գինը: Նվիրատվություն և ժառանգություն ստանալու դեպքում այս դաշտը լրացվում է սույն հավելվածի «Ընդհանուր դրույթներ» մասով սահմանված բնամթերային եկամուտների արժեքի որոշման դրույթներին համապատասխան: ՀՀ տարածքից դուրս (այդ թվում՝ արտասահմանյան աճուրդներից) ձեռքբերված տրանսպորտային միջոցների դեպքում ձեռքբերման արժեքը ներառում է տրանսպորտային միջոցի ձեռքբերման օրվանից մինչև ՀՀ պետական լիազոր մարմնում տրանսպորտային միջոցի հաշվառման ամսաթիվը կատարված բոլոր ծախսերը (ձեռքբերման, տեղափոխման, մաքսազերծման, ապահովագրության և այլն) և կարող է ներկայացվել տրանսպորտային միջոցի ձեռքբերման արժույթով կամ ՀՀ դրամով:
- **«Ձեռք բերման արժույթը»** դաշտում բացվող ցանկից ընտրվում է տրանսպորտային միջոցի ձեռքբերման գործարքի արժույթը: ՀՀ տարածքից դուրս (այդ թվում՝ արտասահմանյան աճուրդներից) ձեռքբերված տրանսպորտային միջոցի դեպքում, երբ մինչև ՀՀ պետական լիազոր մարմնում տրանսպորտային միջոցի հաշվառման ամսաթիվը կատարվել են ծախսեր տարբեր արժույթներով (ձեռքբերման, տեղափոխման, մաքսազերծման, ապահովագրության և այլն), դրա արժեքը կարող է ներկայացվել տրանսպորտային միջոցի ձեռքբերման արժույթով կամ ՀՀ դրամով:
- **«Գործարքի մյուս կողմի անվանումը կամ անունը, ազգանունը, հայրանունը, հասցեն»** դաշտում լրացվում են՝ գործարքի կողմ հանդիսացող իրավաբանական անձի անվանումը կամ ֆիզիկական անձի դեպքում՝ անունը, ազգանունը, հայրանունը, ինչպես նաև գործարքի կողմի հասցեն (առկայության դեպքում),
- **«Առկա է տարվա վերջում»** դաշտում բացվող ցուցակից ընտրվում է տվյալ տարեվերջին տվյալ տրանսպորտային միջոցի առկայության վերաբերյալ համապատասխան տողը,
- **«Մակնիշ»** դաշտում բացվող ցանկից ընտրվում է համապատասխան տողը,
- **«Մերիա»** դաշտում լրացվում է տրանսպորտային միջոցի սերիան,
- **«Թողարկման տարին»** դաշտում լրացվում է տրանսպորտային միջոցի թողարկման տարին ըստ հաշվառման վկայագրի,
- **«Նույնականացման համարը (VIN)»** դաշտում լրացվում է տրանսպորտային միջոցի նույնականացման համարը (VIN կոդը):

9) Բ.2.2. Տվյալ տարվա ընթացքում օտարված տրանսպորտի միջոցը

- **«Տրանսպորտի տեսակը»** դաշտում բացվող ցանկից ընտրվում է տվյալ տարում օտարված տրանսպորտի համապատասխան տեսակը:

Հայտարարագրման ենթակա են միայն այն տրանսպորտային միջոցները, որոնք պետական լիազոր մարմնում հաշվառման ենթակա են,

- «Օտարման եղանակը» դաշտում բացվող ցանկից ընտրվում է օտարման համապատասխան եղանակը,
- «Նկարագրություն» դաշտում նշվում է այլ եղանակով տրանսպորտային միջոցի օտարման մանրամասները,
- «Օտարման ամսաթիվը» դաշտում նշվում է տրանսպորտային միջոցի օտարման ամսաթիվը,
- «Օտարման արժեքը» դաշտում լրացվում է գործարքի գինը: Նվիրատվություն և ժառանգություն ստանալու դեպքում այս դաշտը լրացվում է սույն հավելվածի «Ընդհանուր դրույթներ» մասով սահմանված բնամթերային եկամուտների արժեքի որոշման դրույթներին համապատասխան,
- «Օտարման արժույթը» դաշտում բացվող ցանկից ընտրվում է տրանսպորտային միջոցի օտարման գործարքի արժույթը,
- «Գործարքի մյուս կողմի անվանումը կամ անունը, ազգանունը, հայրանունը, հասցեն» դաշտում լրացվում են՝ գործարքի կողմ հանդիսացող իրավաբանական անձի անվանումը կամ ֆիզիկական անձի դեպքում՝ անունը, ազգանունը, հայրանունը, ինչպես նաև գործարքի կողմի հասցեն,
- «Մակնիշ» դաշտում բացվող ցանկից ընտրվում է համապատասխան տողը,
- «Սերիա» դաշտում լրացվում է տրանսպորտային միջոցի սերիան,
- «Թողարկման տարին» դաշտում լրացվում է տրանսպորտային միջոցի թողարկման տարին ըստ հաշվառման վկայագրի,
- «Նույնականացման համարը (VIN)» դաշտում լրացվում է տրանսպորտային միջոցի նույնականացման համարը (VIN կոդը):

10) **Բ.2.3. Տվյալ տարվա վերջում առկա տրանսպորտի միջոցը** բաժինը լրացվում է ինքնաշխատ:

11) **Բ.3. ԱՐԺԵԹՂԹԵՐ ԵՎ ԱՅԼ ՆԵՐՂՐՈՒՄՆԵՐ** բաժինը լրացնելիս անհրաժեշտ է հաշվի առնել հետևյալը՝

- Բաժնային արժեթղթերի և այլ ներդրումների արժեքը տվյալ տարվա սկզբում և տվյալ տարվա վերջում հաշվարկվում է ձեռքբերման արժեքով:
- Ներդրումային ֆոնդերի փայերը (բացառությամբ պարտադիր կենսաթոշակային ֆոնդի փայերի) հայտարարագրվում են ընդհանուր կարգով: Պարտադիր կենսաթոշակային ֆոնդի փայերը չեն հայտարարագրվում:

12) **Բ.3.1. Բաժնային արժեթղթեր և այլ ներդրումներ**

- «Արժեթղթի կամ այլ ներդրման տեսակը» դաշտում բացվող ցանկից ընտրվում է բաժնային արժեթղթի կամ այլ ներդրման տեսակը (բաժնետոմս, բաժնեմաս կամ փայաբաժին),
- «Ընկերության լրիվ անվանումը» դաշտում լրացվում է այն ընկերության լրիվ անվանումը, որի բաժնետոմսի, բաժնեմասի կամ փայաբաժնի սեփականատեր է հանդիսանում հայտարարատուն,
- «Ձեռքբերման ամսաթիվ» դաշտում լրացվում է արժեթղթի ձեռքբերման ամսաթիվը: Եթե տվյալ տարվա ընթացքում տվյալ ընկերության բաժնային արժեթղթեր կամ բաժնեմաս ձեռք է բերվել մեկից ավելի անգամ, ապա բոլոր ձեռքբերումները հայտարարագրվում են առանձին,
- «Ձեռքբերման եղանակը» դաշտում բացվող ցանկից ընտրվում է ձեռքբերման համապատասխան եղանակը: «Այլ» եղանակն ընտրելու դեպքում «Նկարագրություն» դաշտում լրացվում է համապատասխան եղանակի նկարագրությունը,
- «Նկարագրություն» դաշտը լրացվում է, եթե «Ձեռքբերման եղանակը» դաշտում ընտրվել է ձեռքբերման «Այլ» եղանակը,
- «Գործարքի մյուս կողմի անվանումը կամ անունը, ազգանունը, հայրանունը, հասցեն» դաշտում լրացվում է բաժնային արժեթղթի գործարքի կողմ հանդիսացող իրավաբանական անձի անվանումը կամ ֆիզիկական անձի անունը, ազգանունը, հայրանունը և հասցեն,
- «Տվյալ տարվա սկզբում բաժնային արժեթղթի կամ այլ ներդրման արժեքը (զինը)» դաշտում լրացվում է տվյալ տարվա հունվարի 1-ի դրությամբ առկա բաժնային արժեթղթի կամ այլ ներդրման ձեռքբերման արժեքը: Ընկերության հիմնադրման դեպքում բաժնային արժեթղթի (բաժնեմասի) արժեքը նշվում է ընկերության կանոնադրական կապիտալում ունեցած մասնակցության (ներդրման) գումարի չափով,
- «Արժույթը» դաշտում բացվող ցանկից ընտրվում է բաժնային արժեթղթի կամ բաժնեմասի ձեռքբերման գործարքի արժույթը,
- «Տվյալ տարվա սկզբում բաժնեմասնակցության %» դաշտում լրացվում է տվյալ ընկերությունում հայտարարատու պաշտոնատար անձին, նրա անչափահաս զավակին կամ նրա խնամակալության կամ հոգաբարձության տակ գտնվող անձին պատկանող բաժնետոմսի, բաժնեմասի կամ փայաբաժնի տոկոսը ընկերության կանոնադրական (բաժնեհավաք) կապիտալում տվյալ տարվա հունվարի 1-ի դրությամբ: Այս դաշտը տեղեկատվական բնույթ է կրում և պարտադիր լրացման դաշտ չէ,
- «Տվյալ տարվա վերջում բաժնային արժեթղթի կամ այլ ներդրման արժեքը (զինը)» դաշտում լրացվում է տվյալ դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ առկա բաժնային արժեթղթի կամ այլ ներդրման ձեռքբերման արժեքը: Ընկերության հիմնադրման դեպքում բաժնային արժեթղթի (բաժնեմասի) արժեքը նշվում է ընկերության կանոնադրական կապիտալում ունեցած մասնակցության (ներդրման) գումարի չափով,
- «Տվյալ տարվա վերջում բաժնեմասնակցության %» դաշտում լրացվում է տվյալ ընկերությունում հայտարարատու պաշտոնատար անձին, նրա անչափահաս զավակին կամ նրա խնամակալության կամ հոգաբարձության տակ գտնվող անձին պատկանող բաժնետոմսի,

բաժնեմասի կամ փայաբաժնի տոկոսը ընկերության կանոնադարական (բաժնեհավաք) կապիտալում տվյալ տարվա դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ: Այս դաշտը տեղեկատվական բնույթ է կրում և պարտադիր լրացման դաշտ չէ:

13) Բ.3.2. Պարտքային և այլ արժեթղթեր

- **«Արժեթղթի տեսակը»** դաշտում բացվող ցանկից ընտրվում է պարտքային կամ այլ արժեթղթի տեսակը: «Այլ արժեթուղթ» տողն ընտրելու դեպքում հայտնված «Լրացուցիչ տեղեկություններ» դաշտում նկարագրվում է այլ պարտքային արժեթղթի տեսակը,
- **«Ձեռք բերելու եղանակը»** դաշտում բացվող ցանկից ընտրվում է արժեթղթի ձեռքբերման համապատասխան եղանակը: «Այլ» տարբերակը ընտրելու դեպքում «Լրացուցիչ տեղեկություններ» դաշտում լրացվում է ձեռքբերման եղանակը,
- **«Ձեռք բերելու ամսաթիվը»** դաշտում նշվում է արժեթղթի ձեռքբերման ամսաթիվը:
- **«Լրացուցիչ տեղեկություններ»** դաշտում լրացվում է «Արժեթղթի տեսակը» և (կամ) «Ձեռք բերելու եղանակը» դաշտերում «Այլ» տողը ընտրելու դեպքում: Այս դեպքում լրացվում է այլ արժեթղթի և (կամ) ձեռքբերման այլ եղանակի տեսակը,
- **«Գործարքի մյուս կողմի անվանումը կամ անունը, ազգանունը, հայրանունը, հասցեն»** դաշտում լրացվում են՝ գործարքի կողմ հանդիսացող իրավաբանական անձի անվանումը կամ ֆիզիկական անձի դեպքում՝ անունը, ազգանունը, հայրանունը, ինչպես նաև գործարքի կողմի հասցեն,
- **«Արժեքը տվյալ տարվա սկզբին»** դաշտում լրացվում է տվյալ տարվա հունվարի 1-ի դրությամբ տվյալ արժեթղթի արժեքը ձեռքբերման գնով,
- **«Գործարքի արժույթ»** դաշտում բացվող ցանկից ընտրվում է տվյալ արժեթղթի ձեռքբերման գործարքի արժույթը:

14) Բ.4. ՀԱՆՁՆՎԱԾ ԵՎ ՎԵՐԱԴԱՐՁՎԱԾ ՓՈԽԱՌՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ, ԲԱՆԿԱՅԻՆ ԱՎԱՆԴՆԵՐ

Բաժինը լրացնելիս անհրաժեշտ է հաշվի առնել հետևյալը՝

- Հայտարարագրվում են հաշվետու տարվա հունվարի 1-ի և դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ հայտարարատուի հանձնած փոխառությունները և ներդրված բանկային ավանդների գումարները: Սույն կարգի առումով բանկային ավանդ է համարվում բանկի հետ ժամկետային ավանդի պայմանագրի շրջանակներում որոշակի ժամկետով ներդրված ավանդը, որի դիմաց հաշվարկվում են պայմանագրով սահմանված տոկոսներ:
- Ցպահանջ ավանդները, խնայողական հաշիվների մնացորդները, առարկայագուրկ մետաղական հաշիվներում հաշվառվող անկանխիկ ոսկին արտացոլվում են «Բանկային հաշիվների մնացորդներ» բաժնում:
- Հայտարարագրվում է մինչև անշարժ գույքի պետական գրանցումը կառուցապատողին անշարժ գույքի գնման իրավունքի դիմաց վճարված գումարների մնացորդը (այդ թվում՝ վարկային միջոցներից) հաշվետու

տարվա հունվարի 1-ի և դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ: Անշարժ գույքի նկատմամբ սեփականության իրավունքի գրանցումից հետո այս փոխառության մնացորդը կմարվի (կգրոյանա):

- Այս բաժնում լրացվում են նաև գույքի (անշարժ գույք, տրանսպորտի միջոց, արժեթղթեր և այլ ներդրումներ, թանկարժեք գույք) ձեռքբերման պայմանագրի շրջանակներում փաստացի վճարված կանխավճարի և նախավճարի գումարները, որոնք առկա են տվյալ տարվա հունվարի 1-ի և (կամ) դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ:

15) Բ.4.1. Հանձնած փոխառություններ

- «Պարտապանի անվանումը կամ անուն, ազգանուն, հայրանունը» դաշտում լրացվում են պարտապան հանդիսացող իրավաբանական անձի անվանումը կամ ֆիզիկական անձի դեպքում՝ անունը, ազգանունը, հայրանունը,
- «Երկիր» դաշտում բացվող ցուցակից ընտրվում է երկիրը, որի քաղաքացի է հանդիսանում պարտապանը,
- «Մարզ», «Համայնք», «Փողոց», «Շինության տիպ», «Շենք/Տուն», «Բնակարան» դաշտերում համապատասխանաբար լրացվում է պարտապանի հասցեն,
- «Տվյալ տարվա սկզբում առկա փոխառության գումարը» դաշտում լրացվում է տվյալ պարտատիրոջ՝ հունվարի 1-ի դրությամբ տրված փոխառության գումարի չմարված մնացորդը,
- «Փոխառության արժույթը» դաշտում լրացվում է հանձնված փոխառության արժույթը,
- «Լրացուցիչ նշումներ» դաշտում նշվում են այն փոխառությունների տվյալները, որոնք վերաբերվում են գույքի նախնական առուվաճառքի պայմանագրերով փաստացի վճարված գումարներին կամ գույքի ձեռքբերման պայմանագրերի շրջանակներում հիփոթեքային պայմանագրերով փաստացի վճարված գումարներին, եթե հայտարարատուի սեփականության իրավունքը դեռևս չի գրանցվել,
- «Տվյալ տարվա վերջում առկա փոխառության գումարը» դաշտում լրացվում է տվյալ պարտատիրոջ՝ դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ առկա փոխառության պարտքի գումարը:

16) Բ.4.2. Հանձնած ավանդներ

- «Բանկի անվանումը» դաշտում լրացվում է այն բանկի անվանումը, որտեղ տվյալ արժույթով ավանդ է ներդրվել,
- «Երկիր» դաշտում բացվող ցուցակից ընտրվում է այն երկիրը, որտեղ գտնվում է տվյալ բանկը,
- «Քաղաք (համայնք)» դաշտում լրացվում է բանկի (մասնաճյուղի) գտնվելու քաղաքը (համայնքը),

- «Տվյալ տարվա սկզբում տվյալ բանկում առկա ավանդի գումարը» դաշտում լրացվում է ներդրված ավանդի գումարը տվյալ տարվա հունվարի 1-ի դրությամբ,
- «Ավանդի արժույթը» դաշտում լրացվում է հանձնված ավանդի արժույթը,
- «Տվյալ տարվա վերջում տվյալ բանկում առկա ավանդի գումարը» դաշտում լրացվում է ավանդի գումարը տվյալ տարվա դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ:

17) **Բ.5. ՈՒԹ ՄԻԼԻՈՆ ԴՐԱՄԻՑ ԿԱՄ ԴՐԱՆ ՀԱՄԱՐԺԵՔ ԱՐՏԱՐԺՈՒՅԹԻՑ ԱՎԵԼԻ ԱՐԺԵՔ ՈՒՆԵՑՈՂ ԳՈՒՅՔԸ (ԹԱՆԿԱՐԺԵՔ ԳՈՒՅՔ)** բաժինը լրացնելիս անհրաժեշտ է հաշվի առնել հետևյալը՝

- Թանկարժեք գույք է համարվում նախորդ բաժիններում չներառված՝ ութ միլիոն դրամից կամ դրան համարժեք արտարժույթից ավելի արժեք ունեցող գույքը, օրինակ՝ թանկարժեք զարդ, կահույք, արվեստի գործ, ոսկու ձուլակտորներ և այլն: Ընդ որում, ութ միլիոն դրամի շեմը վերաբերվում է տվյալ թանկարժեք գույքի միավորին կամ կոմպլեկտին, այլ ոչ թե՝ թանկարժեք գույքի տեսակին:
- Թանկարժեք գույքի արժեքը որոշվում է դրա ձեռքբերման գնով, իսկ դրա բացակայության դեպքում՝ սույն կարգի «Ընդհանուր դրույթներ» բաժնում նկարագրված բնամթերային եկամուտների արժեքի որոշման մեթոդով:

18) **Բ.5.1. Տվյալ տարվա սկզբում առկա՝ ութ միլիոն դրամից կամ դրան համարժեք արտարժույթից ավելի արժեք ունեցող գույքը (թանկարժեք գույք)**

- «**Գույքի տեսակը**» դաշտում բացվող ցանկից ընտրվում է թանկարժեք գույքի համապատասխան տեսակը,
- «**Նկարագրություն**» դաշտում լրացվում է թանկարժեք գույքի նկարագրությունը,
- «**Ձեռքբերման եղանակը**» դաշտում բացվող ցանկից ընտրվում է ձեռքբերման համապատասխան եղանակը: «Այլ» տարբերակը ընտրելու դեպքում «Նկարագրություն» դաշտում լրացվում է ձեռքբերման եղանակը,
- «**Ձեռքբերման տարի**» դաշտում լրացվում է թանկարժեք գույքի ձեռքբերման տարին,
- «**Ձեռքբերման արժեքը**» դաշտում լրացվում է թանկարժեք գույքի արժեքը՝ ձեռքբերման գնով: Նվիրատվություն և ժառանգություն ստանալու դեպքում այս դաշտը լրացվում է սույն հավելվածի «Ընդհանուր դրույթներ» մասով սահմանված բնամթերային եկամուտների արժեքի որոշման դրույթներին համապատասխան,
- «**Ձեռքբերման արժույթը**» դաշտում բացվող ցանկից ընտրվում է թանկարժեք գույքի ձեռքբերման արժույթը:

19) **Բ.5.2. Տվյալ տարվա ընթացքում ձեռք բերված՝ ութ միլիոն դրամից կամ դրան համարժեք արտարժույթից ավելի արժեք ունեցող գույքը (թանկարժեք գույք)**

- «Գույքի տեսակը» դաշտում բացվող ցանկից ընտրվում է թանկարժեք գույքի համապատասխան տեսակը,
- «Նկարագրություն» դաշտում լրացվում է թանկարժեք գույքի նկարագրությունը,
- «Ձեռքբերման եղանակը» դաշտում բացվող ցանկից ընտրվում է ձեռքբերման համապատասխան եղանակը: «Այլ» տարբերակը ընտրելու դեպքում «Լրացուցիչ տեղեկություններ» դաշտում լրացվում է ձեռքբերման եղանակը,
- «Ձեռքբերման ամսաթիվ» դաշտում լրացվում է թանկարժեք գույքի ձեռքբերման օրը, ամիսը, տարին,
- «Ձեռքբերման արժեքը» դաշտում լրացվում է թանկարժեք գույքի արժեքը՝ ձեռքբերման գնով,
- «Ձեռքբերման արժույթը» դաշտում բացվող ցանկից ընտրվում է թանկարժեք գույքի ձեռքբերման արժույթը,
- «Գործարքի մյուս կողմի անվանումը կամ անունը, ազգանունը, հայրանունը, հասցեն» դաշտում լրացվում են՝ թանկարժեք գույքի ձեռքբերման գործարքի կողմ հանդիսացող իրավաբանական անձի անվանումը կամ ֆիզիկական անձի դեպքում՝ անունը, ազգանունը, հայրանունը, ինչպես նաև գործարքի կողմի հասցեն:

20) Բ.5.2. Տվյալ տարվա ընթացքում օտարված՝ ութ միլիոն դրամից կամ դրան համարժեք արտարժույթից ավելի արժեք ունեցող գույքը (թանկարժեք գույք)

- «Գույքի տեսակը» դաշտում բացվող ցանկից ընտրվում է թանկարժեք գույքի համապատասխան տեսակը,
- «Նկարագրություն» դաշտում լրացվում է թանկարժեք գույքի նկարագրությունը,
- «Օտարման եղանակը» դաշտում բացվող ցանկից ընտրվում է օտարման համապատասխան եղանակը: «Այլ» տարբերակը ընտրելու դեպքում «Լրացուցիչ տեղեկություններ» դաշտում լրացվում է օտարման եղանակը,
- «Օտարման ամսաթիվ» դաշտում լրացվում է թանկարժեք գույքի օտարման օրը, ամիսը, տարին,
- «Օտարման արժեքը» դաշտում լրացվում է թանկարժեք գույքի օտարման արժեքը,
- «Օտարման արժույթը» դաշտում բացվող ցանկից ընտրվում է թանկարժեք գույքի օտարման արժույթը,
- «Գործարքի մյուս կողմի անվանումը կամ անունը, ազգանունը, հայրանունը, հասցեն» դաշտում լրացվում են՝ թանկարժեք գույքի օտարման գործարքի կողմ հանդիսացող իրավաբանական անձի անվանումը կամ ֆիզիկական անձի դեպքում՝ անունը, ազգանունը, հայրանունը, ինչպես նաև գործարքի կողմի հասցեն:

21) **Բ.5.3. Տվյալ տարվա վերջում առկա՝ ութ միլիոն դրամից կամ դրան համարժեք արտարժույթից ավելի արժեք ունեցող գույքը (թանկարժեք գույք) բաժինը** լրացվում է ինքնաշխատ:

22) **Բ.6. ԴՐԱՄԱԿԱՆ ՄԻՋՈՑՆԵՐԸ** բաժինը լրացնելիս անհրաժեշտ է հաշվի առնել հետևյալը՝

- Սույն բաժնում հայտարարագրվում են տվյալ տարվա հունվարի 1-ի և դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ հայտարարատուի՝
  - ՀՀ և արտասահմանյան բանկերում գտնվող բանկային հաշիվներին առկա դրամական միջոցները (ընթացիկ և խնայողական հաշիվների մնացորդները (բացառությամբ ժամկետային ավանդների), առարկայագուրկ մետաղական հաշիվներում հաշվառվող անկանխիկ ոսկին և այլն),
  - Էլեկտրոնային հաշիվներին (ԻԴՐԱՄ, FOREX, PAYPAL, VIVARO) առկա դրամական միջոցները,
  - կրիպտոարժույթը,
  - կանխիկ դրամական միջոցները:
- ՀՀ բանկերում միևնույն արժույթով առկա դրամական միջոցները կարող են հայտարարագրվել հանրագումարով:
- «Ծագման աղբյուրը» դաշտում հայտարարատուի գնահատմամբ լրացվում է դրամական միջոցների ծագման հիմնական (ամենամեծ) աղբյուրը, եթե տվյալ տարվա հունվարի 1-ի դրությամբ տվյալ ենթաբաժնում հայտարարագրված դրամական միջոցների մնացորդը մեծ է 5 միլիոն ՀՀ դրամից կամ դրան համարժեք այլ արժույթից: Եթե տվյալ տարվա հունվարի 1-ի դրությամբ տվյալ ենթաբաժնում հայտարարագրված դրամական միջոցների մնացորդը փոքր է 5 միլիոն ՀՀ դրամից կամ դրան համարժեք այլ արժույթից, ապա այս դաշտում բացվող ցանկից ընտրվում է «Դրամական միջոցի մնացորդը փոքր է 5 մլն դրամից» տողը:

23) **Բ.6.1. Բանկային հաշիվների մնացորդներ (բացառությամբ ավանդների)**

- «Արժույթը» դաշտում բացվող ցանկից ընտրվում է արժույթը,
- «Գումարի չափը տվյալ տարվա սկզբում» դաշտում լրացվում է տվյալ տարվա հունվարի 1-ի դրությամբ տվյալ արժույթով բոլոր բանկերում առկա դրամական միջոցները,
- «Տվյալ տարվա սկզբում առկա գումարի ծագման աղբյուրը» դաշտում բացվող ցանկից ընտրվում է համապատասխան տողը որպես ծագման հիմնական աղբյուր: «Այլ» տարբերակը ընտրելու դեպքում «Նկարագրություն» դաշտում լրացվում է այլ ծագման աղբյուրի վերաբերյալ տեղեկություններ,
- «Գումարի չափը տվյալ տարվա վերջում» դաշտում լրացվում է տվյալ տարվա դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ տվյալ արժույթով բոլոր բանկերում առկա դրամական միջոցները:

- «**Ծագման աղբյուրը**» դաշտում բացվող ցանկից ընտրվում է համապատասխան տողը որպես ծագման հիմնական աղբյուր: «Այլ» տարբերակը ընտրելու դեպքում «Նկարագրություն» դաշտում լրացվում են այլ ծագման աղբյուրի վերաբերյալ տեղեկություններ: Կարևոր նշում. Ծագման աղբյուր չի կարող հանդիսանալ խնայողությունը: Անհրաժեշտ է նշել գումարի, այդ թվում խնայողության ծագման հստակ աղբյուրը:

24) Բ.6.2. Էլեկտրոնային հաշիվներ և կրիպտոարժույթ

- «**Դրամական միջոցի տեսակը**» դաշտի բացվող ցանկից ընտրվում է «Էլեկտրոնային հաշիվ» կամ «Կրիպտոարժույթ» տողը,
- «**Տեսակը**» դաշտում լրացվում է էլեկտրոնային հաշվի կամ կրիպտոարժույթի տեսակը (ԻՂՄԱՄ, FOREX, PAYPAL, VIVARO կամ Bitcoin, Ethereum, TRON և այլն),
- «**Տվյալ տարվա սկզբում առկա գումարի չափը**» դաշտում նշվում է տվյալ տարվա հունվարի 1-ի դրությամբ էլեկտրոնային հաշվի կամ կրիպտոարժույթի գումարի չափը,
- «**Արժույթը**» դաշտը բացվում է միայն «Դրամական միջոցի տեսակը» դաշտում «Էլեկտրոնային հաշիվ» տողն ընտրելու դեպքում: Բացվող ցանկից ընտրվում է էլեկտրոնային հաշվի արժույթը,
- «**Տվյալ տարվա վերջում առկա գումարի չափը**» դաշտում նշվում է տվյալ տարվա դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ էլեկտրոնային հաշվի կամ կրիպտոարժույթի գումարի չափը,
- «**Ծագման աղբյուրը**» դաշտում բացվող ցանկից ընտրվում է համապատասխան տողը որպես ծագման հիմնական աղբյուր: «Այլ» տարբերակը ընտրելու դեպքում «Նկարագրություն» դաշտում լրացվում են այլ ծագման աղբյուրի վերաբերյալ տեղեկություններ: Կարևոր նշում. Ծագման աղբյուր չի կարող հանդիսանալ խնայողությունը: Անհրաժեշտ է նշել գումարի, այդ թվում խնայողության ծագման հստակ աղբյուրը:

25) Բ.6.3. Կանխիկ դրամ

- «**Տվյալ տարվա սկզբում առկա կանխիկ գումարի չափը**» դաշտում նշվում է տվյալ տարվա հունվարի 1-ի դրությամբ կանխիկ դրամի գումարի չափը,
- «**Արժույթը**» դաշտում բացվող ցանկից ընտրվում է կանխիկ դրամի արժույթը,
- «**Տվյալ տարվա վերջում առկա կանխիկ գումարի չափը**» դաշտում նշվում է տվյալ տարվա դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ կանխիկ դրամի գումարի չափը,
- «**Ծագման աղբյուրը**» դաշտում բացվող ցանկից ընտրվում է համապատասխան տողը որպես ծագման հիմնական աղբյուր: «Այլ» տարբերակը ընտրելու դեպքում «Նկարագրություն» դաշտում լրացվում է այլ ծագման աղբյուրի վերաբերյալ տեղեկություններ: Կարևոր նշում. Ծագման աղբյուր չի կարող հանդիսանալ խնայողությունը: Անհրաժեշտ է նշել գումարի, այդ թվում խնայողության ծագման հստակ աղբյուրը:

26) **Բ.7. Լրացուցիչ տեղեկություններ** բաժնում լրացվում են հայտարարատուի անշարժ գույքի, տրանսպորտային միջոցների, արժեթղթերի և այլ ներդրումների, հանձնված և վերադարձված փոխառությունների, բանկային ավանդների, թանկարժեք գույքի և դրամական միջոցների վերաբերյալ այն տեղեկությունները, որոնք չեն լրացվել համապատասխան բաժիններում:

27) **Գ.1. Հայտարարատու պաշտոնատար անձի ընտանիքի անդամի եկամուտները** հայտարարագրելիս անհրաժեշտ է հաշվի առնել հետևյալը՝

- Այս բաժնում գրանցվում են Հայաստանի Հանրապետությունում և արտերկրում տվյալ տարվա հունվարի 1-ից դեկտեմբերի 31-ն ընկած ժամանակահատվածում ստացված եկամուտների վերաբերյալ տվյալները:
- Եկամուտները հայտարարագրվում են առանց հարկերի և պարտադիր այլ վճարների:
- Եկամուտներն արտացոլվում են ըստ դրանց փաստացի ստացման (դրամարկղային մեթոդով)՝ անկախ նրանից, թե որ ժամանակաշրջանին են դրանք վերաբերվում: Ընդ որում, սույն հայտարարագրի իմաստով եկամուտ են համարվում նաև ստացված վարկերն ու փոխառությունները, գույքի վաճառքից ստացված գումարը, բնամթերային եկամուտները, ապահովագրական հատուցումները,
- Նախորդ տարիներին վերցված վարկերը, տվյալ տարվա ընթացքում դրանց մարումները և չմարված մնացորդները տվյալ տարվա հայտարարագրում չեն արտացոլվում:
- Հայտարարագրման ենթակա չէ հաշվետու ժամանակաշրջանում մեկ կամ մի քանի աղբյուրից ստացված տվյալ տեսակի եկամուտը (նվիրատվություն, շահում, քաղաքացիաիրավական պայմանագրերից ստացված եկամուտ և այլն), որը չի գերազանցում 200 000 Հայաստանի Հանրապետության դրամը:
- «Նվիրատվություն» կամ «Ժառանգություն» եղանակով ձեռքբերված գույքը հայտարարագրվում է այս բաժնում որպես եկամուտ:
- Հայտարարատուի բանկային հաշիվներին հասանելի չօգտագործված վարկային գծի և օվերդրաֆթի գումարները եկամուտ չեն համարվում, քանի դեռ չեն օգտագործվել: Որպես տվյալ տարվա եկամուտ հայտարարագրվում է տվյալ տարվա դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ վարկային գծի և օվերդրաֆթի օգտագործված և չմարված գումարը:
- Կառուցվող շենքից հիփոթեքային վարկավորմամբ անշարժ գույքի գնման իրավունքի միջոցով անշարժ գույքի ձեռքբերման գործընթացը հայտարարագրվում է սույն հավելվածի Ընդհանուր դրույթներում նկարագրված կարգով:
- Բնակարան կամ անհատական բնակելի տուն ձեռք բերելու կամ անհատական բնակելի տուն կառուցելու նպատակով հայտարարատուի կողմից ստացված հիփոթեքային վարկի սպասարկման համար ՀՀ Հարկային օրենսգրքի 160 հոդվածի համաձայն վերադարձվող

եկամտային հարկի գումարները հայտարարագրում արտացոլվում են այն ժամանակաշրջանում, երբ այդ գումարները փաստացի ստացվում են:

- Գործատուների կողմից ՀՀ օրենսդրությամբ սահմանված կարգով տրվող փոխհատուցման վճարները (գործուղման ծախսերի հատուցման վճարները, դիվանագիտական ծառայողների փոխհատուցման վճարները և այլն) չեն հայտարարագրվում որպես եկամուտ, բացառությամբ աշխատանքից ազատվելու դեպքում տրվող չօգտագործված արձակուրդի փոխհատուցման վճարների:
- Բանկային ավանդի դիմաց միևնույն բանկից միևնույն արժույթով ստացված տոկոսները կարող են հայտարարագրվել հանրագումարով:
- Տարածամկետ վճարման պայմանով գույքի վաճառքի գործարքներում եկամուտ է համարվում գույքի վաճառքի ամբողջ գումարը, իսկ տվյալ տարվա հունվարի 1-ի կամ դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ գնորդից ստացման ենթակա գումարն արտացոլվում է «Հանձնած փախառություններ» բաժնում որպես տրված փոխառություն:
- Բնամթերային եկամուտներն արտացոլվում են սույն կարգի «Ընդհանուր դրույթներ» բաժնում սահմանված կարգով:

Այս բաժնի դաշտերը լրացվում են հետևյալ կերպ`

- **«Եկամտի տեսակը»** դաշտում բացվող ցանկից ընտրվում է եկամտի տեսակը: «Այլ» տարբերակը ընտրելու դեպքում «Նկարագրություն» դաշտում լրացվում է այլ եկամտի վերաբերյալ տեղեկություններ,
- **«Վճարողի անվանում կամ Անուն Ազգանուն Հայրանուն»** դաշտում լրացվում է իրավաբանական անձի անվանումը կամ ֆիզիկական անձի դեպքում` անունը, ազգանունը, հայրանունը,
- **«Եկամտի չափը (գումարը)»** դաշտում լրացվում է տվյալ տարվա ընթացքում փաստացի ստացված եկամտի չափը: Բնամթերային եկամուտների դեպքում այս դաշտը լրացվում է «0»,
- **«Եկամտի արժույթը»** դաշտում բացվող ցանկից ընտրվում է եկամտի արժույթը,
- **«Բնամթերային ձևով ստացված եկամտի արժեքը»** դաշտում նշվում է բնամթերքով ստացված եկամտի չափը: Պայմանագրով չկարգավորվելու դեպքում բնամթերային եկամուտներն արտացոլվում են ստացման տարում այն ձեռք բերելու հնարավոր գնով: Հնարավոր գին է համարվում այն գինը, որը համեմատելի հանգամանքներում սովորաբար գանձվում է նույնանման ապրանքների, աշխատանքների կամ ծառայությունների համար կամ այն գինը, որով գույքի մասին բոլոր անհրաժեշտ տեղեկություններ ունեցող և այն վաճառելու պարտավորություն չունեցող վաճառողը համաձայն է վաճառել այդ գույքը, իսկ գույքի արժեքի մասին բոլոր անհրաժեշտ տեղեկություններ ունեցող և այն ձեռք բերելու պարտավորություն չունեցող գնորդը համաձայն է ձեռք բերել այդ գույքը,
- **«Երկիր»** դաշտում բացվող ցուցակից ընտրվում է եկամուտը վճարողի երկիրը,

- «Մարզ», «Համայնք», «Փողոց», «Շինության տիպ», «Շենք/Տուն», «Բնակարան» դաշտերում համապատասխանաբար լրացվում է անշարժ գույքի գտնվելու հասցեն:

28) Գ.2. ԼՐԱՑՈՒՑԻՉ ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ Բաժնում լրացվում են հայտարարատուի եկամուտների վերաբերյալ այն տեղեկությունները, որոնք չեն լրացվել համապատասխան բաժնում:

IV. Հայտարարատու պաշտոնատար անձի՝ պաշտոնական պարտականություններն ստանձնելու/դադարեցնելու հայտարարագրի լրացման ուղեցույց

Հայտարարատու պաշտոնատար անձի՝ պաշտոնական պարտականություններն ստանձնելու/դադարեցնելու հայտարարագրի՝

1) Ա.1. Հայտարարատու պաշտոնատար անձի տվյալները բաժնում լրացվում են՝

- հայտարարատու պաշտոնատար անձի ազգանունը, անունը և հայրանունը՝ ըստ անձնագրի,
- ծննդյան օրը, ամիսը, տարին՝ ըստ անձնագրի,
- զբաղեցրած պաշտոնի անվանումը,
- պաշտոնն ստանձնելու/դադարեցնելու օրը, ամիսը, տարին (լրացվում է համակարգի կողմից ինքնաշխատ),
- «Բջջային հեռախոսահամար» դաշտում առավել նպատակահարմար է նշել անձնական բջջային հեռախոսահամարը,
- «Ֆիքսված հեռախոսահամար» դաշտում նշվում է ֆիքսված հեռախոսահամարը,
- «Էլեկտրոնային փոստ» դաշտում առավել նպատակահարմար է նշել անձնական և մշտադիտարկվող էլեկտրոնային հասցեն, քանի որ այն հանդիսանում է հայտարարատուին ծանուցելու պաշտոնական միջոց, իսկ հասանելի և գործող (այդ թվում պաշտոնը դադարեցնելուց հետո գործող) էլեկտրոնային հասցե չտրամադրելու դեպքում օրենքով սահմանված կարգով Հանձնաժողովի կողմից հարուցված վարույթների մասին չտեղեկանալու բացասական հետևանքները կրելու է հայտարարատուն: Այս դաշտում նշվում է մեկ էլեկտրոնային փոստի հասցե,
- պետական կամ տեղական ինքնակառավարման մարմնի անվանումը, որտեղ պաշտոն է զբաղեցնում,
- «Անձնագրային տվյալներ» ենթաբաժնում լրացվում են հայտարարատու պաշտոնատար անձի անձը հաստատող փաստաթղթի տվյալները, ինչպես նաև հանրային ծառայությունների համարանիշը (սոցիալական քարտի համարը) կամ հանրային ծառայությունների համարանիշ (ՀԾՀ) չունենալու վերաբերյալ տեղեկանքի համարը,

- հաշվառման հասցեն,
- «Բնակության հասցեն» ենթաբաժնում հայտարարատուն պետք է սեղմի «Նույնն է ինչ հաշվառմանը» դաշտի վրա և ընտրի «Այո» պատասխանը, եթե հայտարարատուի հաշվառման հասցեն նույնական է բնակության հասցեի հետ, որից հետո համակարգը ինքնաշխատ եղանակով կներբեռնի համապատասխան հասցեն «Հաշվառման հասցե» սյունակից: Եթե փաստացի բնակության հասցեն տարբեր է հաշվառման հասցեից, ապա հայտարարատուն պետք է սեղմի «Նույնն է ինչ հաշվառմանը» դաշտի վրա և ընտրի «Ոչ» պատասխանը, որից հետո մուտքագրի իր բնակության հասցեի տվյալները,
- Հայտարարագրի ներկայացման օրը, ամիսը, տարին (լրացվում է ինքնաշխատ` համակարգի կողմից):
-
- Ա2. Հայտարարատու պաշտոնատար անձի ընտանիքի անդամների մասին տվյալները բաժնում լրացվում են պաշտոնի ստանձնման/դադարեցման տարվա հունվարի 1-ից մինչև պաշտոնի ստանձնման/դադարեցման օրն ընկած ժամանակահատվածում հայտարարատու պաշտոնատար անձի ընտանիքի անդամ հանդիսացած բոլոր անձանց տվյալները: Այս բաժնի տվյալները ինքնաշխատ ձևով բեռնվում են` համակարգի «Անձնական տվյալներ» բաժնում տեղադրված «Ընտանիքի կազմ» կոճակի միջոցով մուտք գործելով նախապես լրացված տվյալներից: Մասնավորապես, լրացվում են
  - Կապը հայտարարատու պաշտոնատար անձի հետ (օրինակ` «Անչափահաս զավակ» ընտրության դեպքում` դուստր, որդի, «Համատեղ բնակվող անձ»-ի դեպքում` եղբայր, ամուսնու մայր և այլն, «Ամուսին» ընտրության դեպքում` կին կամ ամուսին),
  - անունը, ազգանունը և հայրանունը` ըստ անձնագրի,
  - Ընտանիքի անդամի ծննդյան օրը, ամիսը, տարին` ըստ անձնագրի,
  - Քաղաքացիությունը` բացվող ցանկից ընտրելով տարբերակներից մեկը,
  - Պաշտոնը կամ աշխատանքային գործունեությունը (զբաղմունքը),
  - Գործատու(ներ)ի անվանումը (առկայության դեպքում),
  - Ընտանիքի անդամի անձնագրի տվյալները (տվյալ տարվա դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ),
  - Հանրային ծառայությունների համարանիշը (սոցիալական քարտի համարը) կամ հանրային ծառայությունների համարանիշ (ՀՕՀ) չունենալու վերաբերյալ տեղեկանքի համարը,
  - հաշվառման հասցեն,
- փաստացի բնակության հասցեն: Եթե հայտարարատուի հաշվառման հասցեն նույնական է բնակության հասցեի հետ, ապա հայտարարատուն պետք է սեղմի «Նույնն է ինչ հաշվառմանը» դաշտի վրա և ընտրի «Այո» պատասխանը, որից հետո համակարգը ինքնաշխատ եղանակով կներբեռնի համապատասխան հասցեն «Հաշվառման հասցե» սյունակից: Եթե այն տարբեր է հաշվառման հասցեից, ապա հայտարարատուն պետք է սեղմի «Նույնն է ինչ հաշվառմանը» դաշտի վրա և ընտրի «Ոչ» պատասխանը, որից հետո

մուտքագրի իր փաստացի բնակության հասցեի տվյալները տվյալ տարվա դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ:

2) **Ա3. Հայտարարատու պաշտոնատար անձի հետ մերձավոր ազգակցությամբ կամ խնամփութությամբ կապված համատեղ չբնակվող անձանց մասին տվյալները** բաժնում լրացվում են հայտարարատու պաշտոնատար անձի հետ մերձավոր ազգակցությամբ կամ խնամփութությամբ կապված հետևյալ անձանց անունը, ազգանունը, հայրանունը, ծննդյան օրը, ամիսը, տարին՝

- ծնող,
- չափահաս զավակ,
- եղբայր,
- քույր,
- ամուսնու ծնող,
- ամուսնու զավակ,
- ամուսնու եղբայր
- ամուսնու քույր:

Նշված տվյալները լրացվում են անձնագրի հիման վրա:

3) **Բ.1. ԱՆՇԱՐԺ ԳՈՒՅՔԸ** բաժինը լրացնելիս անհրաժեշտ է հաշվի առնել հետևյալը՝

- Կառուցվող շենքից հիփոթեքային վարկավորմամբ անշարժ գույքի գնման իրավունքի միջոցով անշարժ գույքի ձեռքբերման գործընթացը հայտարարագրում արտացոլվում է սույն հավելվածի «Ընդհանուր դրույթներ» բաժնում սահմանված կարգով:

4) **Բ.1. Անշարժ գույքը**

- «**Հայտարարատու սեփականատիրոջ տվյալները**» ենթաբաժնում նշվում են հայտարարատու պաշտոնատար անձի, նրա անչափահաս զավակների և (կամ) նրա խնամակալության կամ հոգաբարձության տակ գտնվող անձանց անունը, ազգանունը, հայրանունը,
- «**Անշարժ գույքի տեսակը**» դաշտում բացվող ցանկից ընտրվում է անշարժ գույքի համապատասխան տեսակը: Եթե հայտարարատուին սեփականության իրավունքով պատկանող հողամասը և դրա վրա ամրակայված մեկ կամ մի քանի անշարժ գույքը հաշվառված է մեկ համարի ներքո (տրված է մեկ սեփականության վկայական), բացվող ցանկից ընտրվում է «Հողին ամրակայված այլ անշարժ գույք» տողը՝ «Անշարժ գույքի մակերեսը» դաշտում նշելով հողի և շինությունների գումարային մակերեսը:
- «**Սեփականության իրավունքի տեսակը**» դաշտում լրացվում է՝ «Միանձնյա» տողը, եթե տվյալ անշարժ գույքի միավորը սեփականատիրոջ միանձնյա սեփականությունն է հանդիսանում: «Բաժնային սեփականություն» տողն ընտրվում է այն դեպքում, երբ տվյալ գույքի սեփականատեր են հանդիսանում մեկից ավելի անձինք և նրանցից յուրաքանչյուրի բաժինն առանձնացված է (օրինակ 1/3, 1/5 և

այլն): «Համատեղ սեփականություն» տողն ընտրվում է այն դեպքում, եթե տվյալ գույքը հանդիսանում է երկու կամ ավելի անձանց ընդհանուր համատեղ սեփականությունը: Այս դեպքում սեփականատերերի բաժինն առանձնացված չէ և գույքը հանդիսանում է նրանց համատեղ սեփականությունը:

- **«Հայտարարատու սեփականատիրոջ բաժինը»** դաշտը լրացվում է միայն այն դեպքում, եթե «Սեփականության իրավունքի տեսակը» տողում լրացված է «Բաժնային» տողը:
- **«Անշարժ գույքի հաշվառման համար»** դաշտում լրացվում է սեփականության իրավունքի գրանցման վկայականի համարը կամ օտարերկրյա պետություններում գտնվող գույքի դեպքում՝ գույքի նույնականացման համապատասխան տվյալը,
- **«Անշարժ գույքի մակերեսը»** դաշտում մակերեսը լրացվում է բացառապես քառակուսի մետրերով: Հեկտարով կամ այլ չափման միավորով (այդ թվում՝ արտասահմանյան գույքի դեպքում) արտահայտված անշարժ գույքի մակերեսն անհրաժեշտ է վերածել քառակուսի մետրի և մակերեսը նշել քառակուսի մետրերով,
- **«Անշարժ գույքը ձեռք բերելու տարին»** դաշտում նշվում է գույքի պետական գրանցման ամսաթիվը: Կառուցվող անշարժ գույքի դեպքում (այդ թվում՝ կառուցապատողից անշարժ գույքի գնման իրավունքի միջոցով անշարժ գույքի ձեռքբերման դեպքում) նույնպես նշվում է անշարժ գույքի պետական գրանցման ամսաթիվը:
- **«Ձեռքբերման եղանակը»** դաշտում բացվող ցուցակից ընտրվում է անշարժ գույքի ձեռքբերման համապատասխան եղանակը: «Այլ» տողն ընտրելու դեպքում հարկավոր է տալ բացատրություն «Լրացուցիչ տեղեկություններ» դաշտում,
- **«Երկիր»** դաշտում բացվող ցուցակից ընտրվում է այն երկիրը, որտեղ գտնվում է անշարժ գույքը,
- **«Մարզ», «Համայնք», «Փողոց», «Շինության տիպ», «Շենք/Տուն», «Բնակարան»** դաշտերում համապատասխանաբար լրացվում է անշարժ գույքի գտնվելու հասցեն:

5) Բ.2. ՏՐԱՆՍՊՈՐՏԻ ՄԻՋՈՑԸ

- **«Հայտարարատու սեփականատիրոջ տվյալները»** ենթաբաժնում նշվում են հայտարարատու պաշտոնատար անձի, նրա անչափահաս զավակների և (կամ) նրա խնամակալության կամ հոգաբարձության տակ գտնվող անձանց անունը, ազգանունը, հայրանունը,
- **«Տրանսպորտի տեսակը»** դաշտում բացվող ցանկից ընտրվում է տրանսպորտի համապատասխան տեսակը: Հայտարարագրման ենթակա են միայն այն տրանսպորտային միջոցները, որոնք պետական լիազոր մարմնում հաշվառման ենթակա են,
- **«Ձեռքբերման եղանակը»** դաշտում բացվող ցանկից ընտրվում է ձեռքբերման համապատասխան եղանակը: «Այլ» եղանակն ընտրելու դեպքում «Նկարագրություն» դաշտում լրացվում է համապատասխան եղանակի նկարագրությունը,

- «**Ձեռքբերման տարին**» դաշտում նշվում է տրանսպորտային միջոցի ձեռքբերման տարին: Ձեռքբերման տարի է համարվում ՀՀ պետական լիազոր մարմնում տրանսպորտային միջոցի հաշվառման ամսաթիվը ներառող տարին:
- «**Մակնիշ**» դաշտում բացվող ցանկից ընտրվում է համապատասխան տողը,
- «**Սերիա**» դաշտում լրացվում է տրանսպորտային միջոցի սերիան,
- «**Թողարկման տարին**» դաշտում լրացվում է տրանսպորտային միջոցի թողարկման տարին ըստ հաշվառման վկայագրի,
- «**Նույնականացման համարը (VIN)**» դաշտում լրացվում է տրանսպորտային միջոցի նույնականացման համարը (VIN կոդը):

6) «**Բ.3. ԱՐԺԵԹՂԹԵՐ ԵՎ ԱՅԼ ՆԵՐՂՐՈՒՄՆԵՐ**» բաժինը լրացնելիս անհրաժեշտ է հաշվի առնել հետևյալը՝

- Բաժնային արժեթղթերի և այլ ներդրումների արժեքը տվյալ տարվա սկզբում և տվյալ տարվա վերջում հաշվարկվում է ձեռքբերման արժեքով:
- Ներդրումային ֆոնդերի փայերը (բացառությամբ պարտադիր կենսաթոշակային ֆոնդի փայերի) հայտարարագրվում են ընդհանուր կարգով: Պարտադիր կենսաթոշակային ֆոնդի փայերը չեն հայտարարագրվում:

7) «**Բ.3.1. Բաժնային արժեթղթեր և այլ ներդրումներ**» բաժնի դաշտերը լրացվում են հետևյալ կերպ՝

- «**Հայտարարատու սեփականատիրոջ տվյալները**» ենթաբաժնում նշվում են արժեթղթի կամ այլ ներդրման սեփականատեր հայտարարատու պաշտոնատար անձի, նրա անչափահաս զավակների և (կամ) նրա խնամակալության կամ հոգաբարձության տակ գտնվող անձանց անունը, ազգանունը, հայրանունը,
- «**Արժեթղթի կամ այլ ներդրման տեսակը**» դաշտում բացվող ցանկից ընտրվում է բաժնային արժեթղթի կամ այլ ներդրման տեսակը (բաժնետոմս, բաժնեմաս կամ փայ): «Այլ» տողն ընտրելու դեպքում հայտնված «Լրացուցիչ տեղեկություններ» դաշտում նկարագրվում է այլ արժեթղթի տեսակը,
- «**Շնչկերության լրիվ անվանումը**» դաշտում լրացվում է այն ընկերության լրիվ անվանումը, որի բաժնետոմսի, բաժնեմասի կամ փայաբաժնի սեփականատեր է հանդիսանում հայտարարատուն, նրա ընտանիքի անչափահաս անդամը, խնամակալության կամ հոգաբարձության տակ գտնվող անձը,
- «**Ձեռքբերման տարին**» դաշտում լրացվում է արժեթղթի ձեռքբերման տարին: Եթե տվյալ տարվա ընթացքում տվյալ ընկերության բաժնային արժեթղթեր կամ բաժնեմաս ձեռք է բերվել մեկից ավելի անգամ, ապա բոլոր ձեռքբերումները հայտարարագրվում են առանձին,

- «Պաշտոնի ստանձնման/դադարեցման օրվա դրությամբ առկա բաժնային արժեթղթի կամ այլ ներդրման արժեքը (զինը)» դաշտում լրացվում է պաշտոնի ստանձնման/դադարեցման օրվա դրությամբ առկա բաժնային արժեթղթի կամ այլ ներդրման ձեռքբերման արժեքը: Ընկերության հիմնադրման դեպքում բաժնային արժեթղթի (բաժնեմասի) արժեքը նշվում է ընկերության կանոնադրական կապիտալում ունեցած մասնակցության (ներդրման) գումարի չափով,
- «Արժույթը» դաշտում բացվող ցանկից ընտրվում է բաժնային արժեթղթի կամ բաժնեմասի ձեռքբերման գործարքի արժույթը,
- «Բաժնեմասնակցության %» դաշտում լրացվում է տվյալ ընկերությունում հայտարարատու պաշտոնատար անձին, նրա անչափահաս զավակին կամ նրա խնամակալության կամ հոգաբարձության տակ գտնվող անձին պատկանող բաժնետոմսի, բաժնեմասի կամ փայտբաժնի տոկոսը ընկերության կանոնադրական (բաժնեհավաք) կապիտալում պաշտոնի ստանձնման/դադարեցման օրվա դրությամբ: Այս դաշտը տեղեկատվական բնույթ է կրում և պարտադիր լրացման դաշտ չէ:

8) Բ.3.2. Պարտքային և այլ արժեթղթեր

- «Հայտարարատու սեփականատիրոջ տվյալները» ենթաբաժնում նշվում են պարտքային և այլ արժեթղթերի սեփականատեր հայտարարատու պաշտոնատար անձի, նրա անչափահաս զավակների և (կամ) նրա խնամակալության կամ հոգաբարձության տակ գտնվող անձանց անունը, ազգանունը, հայրանունը,
- «Արժեթղթի տեսակը» դաշտում բացվող ցանկից ընտրվում է պարտքային կամ այլ արժեթղթի տեսակը: «Այլ արժեթուղթ» տողն ընտրելու դեպքում հայտնված «Լրացուցիչ տեղեկություններ» դաշտում նկարագրվում է այլ պարտքային արժեթղթի տեսակը:
- «Ձեռքբերման տարին» դաշտում նշվում է արժեթղթի ձեռքբերման տարեթիվը:
- «Պաշտոնի ստանձնման/դադարեցման օրվա դրությամբ առկա պարտքային և այլ արժեթղթերի արժեքը (զինը)» և «Արժույթը» դաշտերում, համապատասխանաբար, լրացվում է արժեթղթերի ձեռքբերման արժեքը և արժույթը:

9) «Բ.4. ՀԱՆՁՆՎԱԾ ՓՈԽԱՌՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ, ԲԱՆԿԱՅԻՆ ԱՎԱՆԴՆԵՐ» բաժինը լրացնելիս անհրաժեշտ է հաշվի առնել հետևյալը՝

- Հայտարարագրվում են պաշտոնատար անձի՝ պաշտոնեական պարտականություններն ստանձնելու/դադարեցնելու օրվա դրությամբ հայտարարատուի հանձնած փոխառությունները և ներդրված բանկային ավանդների գումարները: Սույն հավելված առումով բանկային ավանդ է համարվում բանկի հետ ժամկետային ավանդի պայմանագրի

շրջանակներում որոշակի ժամկետով ներդրված ավանդը, որի դիմաց հաշվարկվում են պայմանագրով սահմանված տոկոսներ:

- Ցպահանջ ավանդները, ինայողական հաշիվների մնացորդները, առարկայագուրկ մետաղական հաշիվներում հաշվառվող անկանխիկ ոսկին արտացոլվում են «Բանկային հաշիվների մնացորդներ» բաժնում:
- Հայտարարագրվում է մինչև անշարժ գույքի պետական գրանցումը կառուցապատողին անշարժ գույքի գնման իրավունքի դիմաց վճարված գումարների մնացորդը (այդ թվում՝ վարկային միջոցներից) պաշտոնատար անձի՝ պաշտոնեական պարտականություններն ստանձնելու/դադարեցնելու օրվա դրությամբ: Անշարժ գույքի նկատմամբ սեփականության իրավունքի գրանցումից հետո այս փոխառության մնացորդը կմարվի (կզրոյանա):
- Այս բաժնում լրացվում են նաև գույքի (անշարժ գույք, տրանսպորտի միջոց, արժեթղթեր և այլ ներդրումներ, թանկարժեք գույք) ձեռքբերման պայմանագրի շրջանակներում փաստացի վճարված կանխավճարի և նախավճարի գումարները, որոնք առկա են պաշտոնատար անձի՝ պաշտոնեական պարտականություններն ստանձնելու/դադարեցնելու օրվա դրությամբ:

10) Բ.4.1. Հանձնած փոխառություններ

- **«Փոխառության գումարը»** դաշտում լրացվում է պաշտոնեական պարտականություններն ստանձնելու/դադարեցնելու օրվա դրությամբ տրված փոխառության գումարի չմարված մնացորդը,
- **«Փոխառության արժույթը»** դաշտում լրացվում է հանձնված փոխառության արժույթը,
- **«Լրացուցիչ տեղեկություններ»** դաշտում նշվում են այն փոխառությունների տվյալները, որոնք վերաբերվում են գույքի նախնական առուվաճառքի պայմանագրերով փաստացի վճարված գումարներին կամ գույքի ձեռքբերման պայմանագրերի շրջանակներում հիփոթեքային պայմանագրերով փաստացի վճարված գումարներին, եթե հայտարարատուի սեփականության իրավունքը դեռևս չի գրանցվել,
- **«Պարտատիրոջ կարգավիճակը»** դաշտի բացվող ցանկից ընտրվում է համապատասխան տողը:
- **«Հայտարարատու պարտատիրոջ անուն, ազգանուն, հայրանունը»** դաշտի բացվող ցանկից ընտրվում է փոխատու պաշտոնատար անձի, նրա անչափահաս զավակների կամ նրա ինամակալության կամ հոգաբարձության տակ գտնվող անձանց անունը, ազգանունը, հայրանունը,
- **«Պարտապանի անվանումը կամ անուն, ազգանուն, հայրանունը»** դաշտում լրացվում են՝ պարտապան հանդիսացող իրավաբանական անձի անվանումը կամ ֆիզիկական անձի դեպքում՝ անունը, ազգանունը, հայրանունը,

- «Երկիր» դաշտում բացվող ցուցակից ընտրվում է երկիրը, որի քաղաքացի է հանդիսանում պարտապանը,
- «Մարզ», «Համայնք», «Փողոց», «Շինության տիպ», «Շենք/Տուն», «Բնակարան» դաշտերում համապատասխանաբար լրացվում է պարտապանի հասցեն:

11) Բ.4.2. Հանձնած ավանդներ

- «Պարտատիրոջ կարգավիճակը» դաշտի բացվող ցանկից ընտրվում է համապատասխան տողը,
- «Պարտատիրոջ անուն, ազգանուն, հայրանունը» դաշտի բացվող ցանկից ընտրվում է ավանդատու պաշտոնատար անձի, նրա անչափահաս գավակների կամ նրա ինամակալության կամ հոգաբարձության տակ գտնվող անձանց անունը, ազգանունը, հայրանունը,
- «Ավանդի գումարը» դաշտում լրացվում է ներդրված ավանդի գումարը պաշտոնեական պարտականություններն ստանձնելու/դադարեցնելու օրվա դրությամբ,
- «Ավանդի արժույթը» դաշտում լրացվում է ներդրված ավանդի արժույթը,
- «Բանկի անվանումը» դաշտում լրացվում է այն բանկի անվանումը, որտեղ տվյալ արժույթով ավանդ է ներդրվել,
- «Երկիր» դաշտում բացվող ցուցակից ընտրվում է այն երկիրը, որտեղ գտնվում է տվյալ բանկը,
- «Քաղաք (համայնք)» դաշտում լրացվում է բանկի (մասնաճյուղի) գտնվելու քաղաքը (համայնքը):

12) «Բ.5. ՈՒԹ ՄԻԼԻՈՆ ԴՐԱՄԻՑ ԿԱՄ ԴՐԱՆ ՀԱՄԱՐԺԵՔ ԱՐՏԱՐԺՈՒՅԹԻՑ ԱՎԵԼԻ ԱՐԺԵՔ ՈՒՆԵՑՈՂ ԳՈՒՅՔԸ (ԹԱՆԿԱՐԺԵՔ ԳՈՒՅՔ) Բաժինը» լրացնելիս անհրաժեշտ է հաշվի առնել հետևյալը՝

- Թանկարժեք գույք է համարվում նախորդ բաժիններում չներառված՝ ութ միլիոն դրամից կամ դրան համարժեք արտարժույթից ավելի արժեք ունեցող գույքը, օրինակ՝ թանկարժեք զարդ, կահույք, արվեստի գործ, ոսկու ձուլակտորներ և այլն: Ընդ որում, ութ միլիոն դրամի շեմը վերաբերվում է տվյալ թանկարժեք գույքի միավորին կամ կոմպլեկտին, այլ ոչ թե՛ թանկարժեք գույքի տեսակին:
- Թանկարժեք գույքի արժեքը որոշվում է դրա ձեռքբերման գնով, իսկ դրա բացակայության դեպքում՝ սույն հավելվածի «Ընդհանուր դրույթներ» բաժնում նկարագրված բնամթերային եկամուտների արժեքի որոշման մեթոդով:

13) Բ.5. Ութ միլիոն դրամից կամ դրան համարժեք արտարժույթից ավելի արժեք ունեցող գույքը (թանկարժեք գույք)

- «Հայտարարատու սեփականատիրոջ տվյալները» ենթաբաժնում նշվում են թանկարժեք գույքի սեփականատեր հայտարարատու պաշտոնատար անձի, նրա անչափահաս զավակների և (կամ) նրա խնամակալության կամ հոգաբարձության տակ գտնվող անձանց անունը, ազգանունը, հայրանունը,
- «Գույքի տեսակը» դաշտում բացվող ցանկից ընտրվում է թանկարժեք գույքի համապատասխան տեսակը,
- «Նկարագրություն» դաշտում լրացվում է թանկարժեք գույքի նկարագրությունը,
- «ձեռքբերման եղանակը» դաշտում բացվող ցանկից ընտրվում է ձեռքբերման համապատասխան եղանակը: «Այլ» տարբերակը ընտրելու դեպքում «Նկարագրություն» դաշտում լրացվում է ձեռքբերման եղանակը,
- «ձեռքբերման տարի» դաշտում լրացվում է թանկարժեք գույքի ձեռքբերման տարին,
- «ձեռքբերման արժեքը» դաշտում լրացվում է թանկարժեք գույքի արժեքը՝ ձեռքբերման գնով: Նվիրատվություն և ժառանգություն ստանալու դեպքում այս դաշտը լրացվում է սույն հավելվածի «Ընդհանուր դրույթներ» մասով սահմանված բնամթերային եկամուտների արժեքի որոշման դրույթներին համապատասխան,
- «ձեռքբերման արժույթը» դաշտում բացվող ցանկից ընտրվում է թանկարժեք գույքի ձեռքբերման արժույթը:

14) Բ.6. ԴՐԱՄԱԿԱՆ ՄԻՋՈՑՆԵՐԸ բաժինը լրացնելիս անհրաժեշտ է հաշվի առնել հետևյալը՝

- Սույն բաժնում հայտարարագրվում են հայտարարատու պաշտոնատար անձի՝ պաշտոնեական պարտականություններն ստանձնելու/դադարեցնելու օրվա դրությամբ հայտարարատուի՝
- ՀՀ և արտասահմանյան բանկերում գտնվող բանկային հաշիվների և առկա դրամական միջոցները (ընթացիկ և խնայողական հաշիվների մնացորդները (բացառությամբ ժամկետային ավանդների), առարկայագուրկ մետաղական հաշիվներում հաշվառվող անկանխիկ ոսկին և այլն),
- Էլեկտրոնային հաշիվներին (ԻՒՐԱՄ, FOREX, PAYPAL, VIVARO) առկա դրամական միջոցները,
- կրիպտոարժույթը,
- կանխիկ դրամական միջոցները:
- ՀՀ բանկերում միևնույն արժույթով առկա դրամական միջոցները կարող են հայտարարագրվել հանրագումարով:
- «Ծագման աղբյուրը» դաշտում հայտարարատուի գնահատմամբ լրացվում է դրամական միջոցների ծագման հիմնական (ամենամեծ) աղբյուրը, եթե հայտարարատու պաշտոնատար անձի՝ պաշտոնեական պարտականություններն ստանձնելու/դադարեցնելու օրվա դրությամբ տվյալ ենթաբաժնում հայտարարագրված դրամական միջոցների

մնացորդը մեծ է 5 միլիոն ՀՀ դրամից կամ դրան համարժեք այլ արժույթից: Եթե տվյալ տվյալ ենթաբաժնում հայտարարագրված դրամական միջոցների մնացորդը փոքր է 5 միլիոն ՀՀ դրամից կամ դրան համարժեք այլ արժույթից, ապա այս դաշտում բացվող ցանկից ընտրվում է «Դրամական միջոցի մնացորդը փոքր է 5 մլն դրամից» տողը:

15) Բ.6.1. Բանկային հաշիվների մնացորդներ (բացառությամբ ավանդների)

- «**Հայտարարատու սեփականատիրոջ տվյալները**» ենթաբաժնում նշվում են բանկային հաշիվների սեփականատեր հայտարարատու պաշտոնատար անձի, նրա անչափահաս զավակների և (կամ) նրա խնամակալության կամ հոգաբարձության տակ գտնվող անձանց անունը, ազգանունը, հայրանունը,
- «**Արժույթը**» դաշտում բացվող ցանկից ընտրվում է արժույթը,
- «**Գումարի չափը**» դաշտում լրացվում է հայտարարատու պաշտոնատար անձի պաշտոնական պարտականություններն ստանձնելու/դադարեցնելու օրվա դրությամբ տվյալ արժույթով բոլոր բանկերում առկա դրամական միջոցները,
- «**Ծագման աղբյուրը**» դաշտում բացվող ցանկից ընտրվում է համապատասխան տողը որպես ծագման հիմնական աղբյուր: «Այլ» տարբերակը ընտրելու դեպքում «Նկարագրություն» դաշտում լրացվում է այլ ծագման աղբյուրի վերաբերյալ տեղեկություններ: Կարևոր նշում. Ծագման աղբյուր չի կարող հանդիսանալ խնայողությունը: Անհրաժեշտ է նշել գումարի, այդ թվում խնայողության ծագման հստակ աղբյուրը:

16) Բ.6.2. Էլեկտրոնային հաշիվներ և կրիպտոարժույթ

- «**Հայտարարատու սեփականատիրոջ տվյալները**» ենթաբաժնում նշվում են էլեկտրոնային հաշիվների և կրիպտոարժույթի սեփականատեր հայտարարատու պաշտոնատար անձի, նրա անչափահաս զավակների և (կամ) նրա խնամակալության կամ հոգաբարձության տակ գտնվող անձանց անունը, ազգանունը, հայրանունը,
- «**Դրամական միջոցի տեսակը**» դաշտի բացվող ցանկից ընտրվում է «էլեկտրոնային հաշիվ» կամ «Կրիպտոարժույթ» տողը,
- «**Տեսակը**» դաշտում լրացվում է էլեկտրոնային հաշվի կամ կրիպտոարժույթի տեսակը (ԻԴՐԱՄ, FOREX, PAYPAL, VIVARO կամ Bitcoin, Ethereum, TRON և այլն),
- «**Գումարի չափը**» դաշտում նշվում է հայտարարատու պաշտոնատար անձի պաշտոնական պարտականություններն ստանձնելու/դադարեցնելու օրվա դրությամբ էլեկտրոնային հաշվի կամ կրիպտոարժույթի գումարի չափը,
- «**Արժույթը**» դաշտը բացվում է միայն «Դրամական միջոցի տեսակը» դաշտում «էլեկտրոնային հաշիվ» տողն ընտրելու դեպքում: Բացվող ցանկից ընտրվում է էլեկտրոնային հաշվի արժույթը,

- «**Ծագման աղբյուրը**» դաշտում բացվող ցանկից ընտրվում է համապատասխան տողը որպես ծագման հիմնական աղբյուր: «Այլ» տարբերակը ընտրելու դեպքում «Նկարագրություն» դաշտում լրացվում են այլ ծագման աղբյուրի վերաբերյալ տեղեկություններ: Կարևոր նշում. Ծագման աղբյուր չի կարող հանդիսանալ խնայողությունը: Անհրաժեշտ է նշել գումարի, այդ թվում խնայողության ծագման հստակ աղբյուրը:

17) Բ.6.3. Կանխիկ դրամ

- «**Հայտարարատու սեփականատիրոջ տվյալները**» ենթաբաժնում նշվում են կանխիկ դրամի սեփականատեր հայտարարատու պաշտոնատար անձի, նրա անչափահաս զավակների և (կամ) նրա խնամակալության կամ հոգաբարձության տակ գտնվող անձանց անունը, ազգանունը, հայրանունը,
- «**Գումարի չափը**» դաշտում նշվում է հայտարարատու պաշտոնատար անձի՝ պաշտոնեական պարտականություններն ստանձնելու/դադարեցնելու օրվա դրությամբ կանխիկ դրամի գումարի չափը,
- «**Արժույթը**» դաշտում բացվող ցանկից ընտրվում է կանխիկ դրամի արժույթը,
- «**Ծագման աղբյուրը**» դաշտում բացվող ցանկից ընտրվում է համապատասխան տողը որպես ծագման հիմնական աղբյուր: «Այլ» տարբերակը ընտրելու դեպքում «Նկարագրություն» դաշտում լրացվում է այլ ծագման աղբյուրի վերաբերյալ տեղեկություններ: Կարևոր նշում. Ծագման աղբյուր չի կարող հանդիսանալ խնայողությունը: Անհրաժեշտ է նշել գումարի, այդ թվում խնայողության ծագման հստակ աղբյուրը:

18) Բ.7. Լրացուցիչ տեղեկություններ բաժնում լրացվում են հայտարարատուի անշարժ գույքի, տրանսպորտային միջոցների, արժեթղթերի և այլ ներդրումների, հանձնված և վերադարձված փոխառությունների, բանկային ավանդների, թանկարժեք գույքի և դրամական միջոցների վերաբերյալ այն տեղեկությունները, որոնք չեն լրացվել համապատասխան բաժիններում:

19) Գ.1. Հայտարարատու պաշտոնատար անձի, նրա ընտանիքի անչափահաս անդամների և խնամակալության կամ հոգաբարձության տակ գտնվող անձանց եկամուտները հայտարարագրելիս անհրաժեշտ է հաշվի առնել հետևյալը՝

- Այս բաժնում գրանցվում են Հայաստանի Հանրապետությունում և արտերկրում հայտարարատու պաշտոնատար անձի՝ պաշտոնեական պարտականություններն ստանձնելու/դադարեցնելու տարվա հունվարի 1-ից մինչև պաշտոնի ստանձնման/դադարեցման օրն ընկած ժամանակահատվածում ստացված եկամուտների վերաբերյալ տվյալները:
- Եկամուտները հայտարարագրվում են առանց հարկերի և պարտադիր այլ վճարների:

- Եկամուտներն արտացոլվում են ըստ դրանց փաստացի ստացման (դրամարկղային մեթոդով)՝ անկախ նրանից, թե որ ժամանակաշրջանին են դրանք վերաբերվում: Ընդ որում, սույն հայտարարագրի իմաստով եկամուտ են համարվում նաև ստացված վարկերն ու փոխառությունները, գույքի վաճառքից ստացված գումարը, բնամթերային եկամուտները, ապահովագրական հատուցումները:
- Նախորդ տարիներին վերցված վարկերը, տվյալ տարվա ընթացքում դրանց մարումները և չմարված մնացորդները սույն հայտարարագրում չեն արտացոլվում:
- Հայտարարագրման ենթակա չէ հաշվետու ժամանակաշրջանում մեկ կամ մի քանի ադբյուրից ստացված տվյալ տեսակի եկամուտը (նվիրատվություն, շահում, քաղաքացիաիրավական պայմանագրերից ստացված եկամուտ և այլն), որը չի գերազանցում 200 000 Հայաստանի Հանրապետության դրամը:
- «Նվիրատվություն» կամ «Ժառանգություն» եղանակով ձեռքբերված գույքը հայտարարագրվում է այս բաժնում՝ որպես եկամուտ:
- Հայտարարատուի բանկային հաշիվներին հասանելի չօգտագործված վարկային գծի և օվերդրաֆթի գումարները եկամուտ չեն համարվում, քանի դեռ չեն օգտագործվել: Որպես եկամուտ հայտարարագրվում է հայտարարատու պաշտոնատար անձի՝ պաշտոնեական պարտականություններն ստանձնելու/դադարեցնելու օրվա դրությամբ վարկային գծի և օվերդրաֆթի օգտագործված և չմարված գումարը:
- Կառուցվող շենքից հիփոթեքային վարկավորմամբ անշարժ գույքի գնման իրավունքի միջոցով անշարժ գույքի ձեռքբերման գործընթացը հայտարարագրվում է սույն հավելվածի Ընդհանուր դրույթներում նկարագրված կարգով:
- Բնակարան կամ անհատական բնակելի տուն ձեռք բերելու կամ անհատական բնակելի տուն կառուցելու նպատակով հայտարարատուի կողմից ստացված հիփոթեքային վարկի սպասարկման համար ՀՀ Հարկային օրենսգրքի 160 հոդվածի համաձայն վերադարձվող եկամտային հարկի գումարները հայտարարագրում արտացոլվում են, եթե դրանք փաստացի ստացվել են հայտարարատու պաշտոնատար անձի՝ պաշտոնեական պարտականություններն ստանձնելու/դադարեցնելու տարվա հունվարի 1-ից մինչև պաշտոնի ստանձնման/դադարեցման օրն ընկած ժամանակահատվածում:
- Գործատուների կողմից ՀՀ օրենսդրությամբ սահմանված կարգով տրվող փոխհատուցման վճարները (գործուղման ծախսերի հատուցման վճարները, դիվանագիտական ծառայողների փոխհատուցման վճարները և այլն) չեն հայտարարագրվում որպես եկամուտ, բացառությամբ աշխատանքից ազատվելու դեպքում տրվող չօգտագործված արձակուրդի փոխհատուցման վճարների:
- Բանկային ավանդի դիմաց միևնույն բանկից միևնույն արժույթով ստացված տոկոսները կարող են հայտարարագրվել հանրագումարով:
- Տարածամկետ վճարման պայմանով գույքի վաճառքի գործարքներում եկամուտ է համարվում գույքի վաճառքի ամբողջ գումարը, իսկ հայտարարատու պաշտոնատար անձի՝ պաշտոնեական

պարտականություններն ստանձնելու/դադարեցնելու օրվա դրությամբ գնորդից ստացման ենթակա գումարն արտացոլվում է «Հանձնած փախառություններ» բաժնում որպես տրված փոխառություն:

- Բնամթերային եկամուտներն արտացոլվում են սույն հավելվածի «Ընդհանուր դրույթներ» բաժնում սահմանված կարգով:

Այս բաժնի դաշտերը լրացվում են հետևյալ կերպ՝

- **«Եկամուտ ստացողի տվյալները»** ենթաբաժնում նշվում են հայտարարատու պաշտոնատար անձի, նրա անչափահաս զավակների և (կամ) նրա խնամակալության կամ հոգաբարձության տակ գտնվող անձանց անունը, ազգանունը, հայրանունը,
- **«Եկամտի տեսակը»** դաշտում բացվող ցանկից ընտրվում է եկամտի տեսակը: «Այլ» տարբերակը ընտրելու դեպքում «Նկարագրություն» դաշտում լրացվում է այլ եկամտի վերաբերյալ տեղեկություններ,
- **«Վճարողի անվանում կամ անուն ազգանուն հայրանուն»** դաշտում լրացվում է իրավաբանական անձի անվանումը կամ ֆիզիկական անձի դեպքում՝ անունը, ազգանունը, հայրանունը,
- **«Եկամտի չափը (գումարը)»** դաշտում լրացվում է հայտարարատու պաշտոնատար անձի՝ պաշտոնական պարտականություններն ստանձնելու/դադարեցնելու տարվա հունվարի 1-ից մինչև պաշտոնի ստանձնման/դադարեցման օրն ընկած ժամանակահատվածում փաստացի ստացված եկամտի չափը: Բնամթերային եկամուտների դեպքում այս դաշտը լրացվում է «0»,
- **«Եկամտի արժույթը»** դաշտում բացվող ցանկից ընտրվում է եկամտի արժույթը,
- **«Բնամթերային ձևով ստացված եկամտի արժեքը»** դաշտում նշվում է բնամթերքով ստացված եկամտի չափը: Պայմանագրով չկարգավորվելու դեպքում բնամթերային եկամուտներն արտացոլվում են ստացման տարում այն ձեռք բերելու հնարավոր գնով: Հնարավոր գին է համարվում այն գինը, որը համեմատելի հանգամանքներում սովորաբար գանձվում է նույնանման ապրանքների, աշխատանքների կամ ծառայությունների համար կամ այն գինը, որով գույքի մասին բոլոր անհրաժեշտ տեղեկություններ ունեցող և այն վաճառելու պարտավորություն չունեցող վաճառողը համաձայն է վաճառել այդ գույքը, իսկ գույքի արժեքի մասին բոլոր անհրաժեշտ տեղեկություններ ունեցող և այն ձեռք բերելու պարտավորություն չունեցող գնորդը համաձայն է ձեռք բերել այդ գույքը,
- **«Երկիր»** դաշտում բացվող ցուցակից ընտրվում է եկամուտը վճարովի երկիրը,
- **«Մարզ», «Համայնք», «Փողոց», «Շինության տիպ», «Շենք/Տուն», «Բնակարան»** դաշտերում համապատասխանաբար լրացվում է անշարժ գույքի գտնվելու հասցեն:

20) **«Գ.2. ԼՐԱՑՈՒՑԻՉ ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ»** բաժնում լրացվում են հայտարարատուի եկամուտների վերաբերյալ այն տեղեկությունները, որոնք չեն լրացվել համապատասխան բաժիններում:

21) «Ռ.1. Մասնակցությունն առևտրային կազմակերպություններում» բաժինը լրացնելիս անհրաժեշտ է հաշվի առնել հետևյալը՝

- Այս բաժնում հայտարարատու պաշտոնատար անձը հայտարարագրում է բոլոր այն կազմակերպությունների տվյալները, որոնցում նա և (կամ) իր ընտանիքի անդամները մասնակցություն են ունեցել հայտարարատու պաշտոնատար անձի՝ պաշտոնական պարտականություններն ստանձնելու/դադարեցնելու տարվա հունվարի 1-ից մինչև պաշտոնի ստանձնման/դադարեցման օրն ընկած ժամանակահատվածում:

Այս բաժնի դաշտերը լրացվում են հետևյալ կերպ՝

- «Հայտարարատու պաշտոնատար անձի և (կամ) նրա ընտանիքի անդամի անուն, ազգանուն, հայրանուն» դաշտում լրացվում է հայտարարատու պաշտոնատար անձի և (կամ) նրա ընտանիքի այն անդամի անունը, ազգանունը, հայրանունը, որն առևտրային կազմակերպությունում հիմնադիր է հանդիսանում կամ այդ կազմակերպության կանոնադրական կապիտալում մասնակցություն ունի,
- «Կազմակերպությունում ունեցած մասնակցության (փայեր, բաժնետոմսեր, բաժնեմասեր) տոկոսը» դաշտում լրացվում է հայտարարատու պաշտոնատար անձի և (կամ) նրա ընտանիքի անդամի ունեցած մասնակցության տոկոսը պաշտոնատար անձի՝ պաշտոնական պարտականություններն ստանձնելու/դադարեցնելու օրվա դրությամբ,
- «Կազմակերպությունում ունեցած մասնակցության (փայեր, բաժնետոմսեր, բաժնեմասեր) քանակը» դաշտում լրացվում է հայտարարատու պաշտոնատար անձի և (կամ) նրա ընտանիքի անդամի ունեցած մասնակցության (փայեր, բաժնետոմսեր, բաժնեմասեր) քանակը պաշտոնատար անձի՝ պաշտոնական պարտականություններն ստանձնելու/դադարեցնելու օրվա դրությամբ,
- «Կազմակերպությունում ունեցած մասնակցության ձեռք բերելու ամսաթիվ» դաշտում լրացվում է հայտարարատու պաշտոնատար անձի և (կամ) նրա ընտանիքի անդամի կողմից տվյալ կազմակերպությունում ունեցած մասնակցության ձեռքբերման ամսաթիվը: Եթե տվյալ կազմակերպության փայերի, բաժնետոմսերի կամ բաժնեմասերի ձեռքբերման մեկից ավելի գործարքներ են տեղի ունեցել, այս դաշտում նշվում է ամենավաղ ձեռքբերման ամսաթիվը,
- «Կազմակերպության անվանումը» դաշտում նշվում է այն առևտրային կազմակերպության անվանումը, որտեղ հայտարարատու պաշտոնատար անձի՝ պաշտոնական պարտականություններն ստանձնելու/դադարեցնելու տարվա հունվարի 1-ից մինչև պաշտոնի ստանձնման/դադարեցման օրն ընկած ժամանակահատվածում մասնակցություն են ունեցել հայտարարատու պաշտոնատար անձը կամ նրա ընտանիքի անդամը,

- «Կազմակերպության հարկ վճարողի հաշվառման համարը (ՀՎՀՀ)» դաշտում լրացվում է տվյալ կազմակերպության հարկ վճարողի հաշվառման համարը,
- «Կազմակերպության հասցեն» դաշտում լրացվում է տվյալ կազմակերպության գտնվելու վայրի տվյալները (իրավաբանական հասցեն):

22) **Դ.2.«Ներկայացվածությունը առևտրային կազմակերպությունների կառավարման, վարչական կամ վերահսկողական մարմիններում»** բաժինը լրացնելիս անհրաժեշտ է հաշվի առնել հետևյալը՝

- Այս բաժնում հայտարարատու պաշտոնատար անձը հայտարարագրում է բոլոր այն առևտրային կազմակերպությունների տվյալները, որոնց կառավարման, վարչական կամ վերահսկողական մարմիններում նա և (կամ) իր ընտանիքի անդամները ներկայացված են եղել հայտարարատու պաշտոնատար անձի՝ պաշտոնական պարտականություններն ստանձնելու/դադարեցնելու տարվա հունվարի 1-ից մինչև պաշտոնի ստանձնման/դադարեցման օրն ընկած ժամանակահատվածում:

Այս բաժնի դաշտերը լրացվում են հետևյալ կերպ՝

- «Հայտարարատու պաշտոնատար անձի և (կամ) նրա ընտանիքի անդամի անուն, ազգանուն, հայրանուն» դաշտում լրացվում է հայտարարատու պաշտոնատար անձի և (կամ) նրա ընտանիքի այն անդամի անունը, ազգանունը, հայրանունը, որը ներկայացված է տվյալ առևտրային կազմակերպության կառավարման, վարչական կամ վերահսկողական մարմիններում (մասնակիցների ընդհանուր ժողովի անդամ, գործադիր մարմնի ղեկավար, վերստուգող հանձնաժողովի անդամ և այլն),
- «Կազմակերպության անվանումը» դաշտում լրացվում է այն առևտրային կազմակերպության անվանումը, որի կառավարման, վարչական կամ վերահսկողական մարմիններում ներկայացված են եղել հայտարարատու պաշտոնատար անձը և (կամ) իր ընտանիքի անդամները հայտարարատու պաշտոնատար անձի՝ պաշտոնական պարտականություններն ստանձնելու/դադարեցնելու տարվա հունվարի 1-ից մինչև պաշտոնի ստանձնման/դադարեցման օրն ընկած ժամանակահատվածում,
- «Հարկ վճարողի հաշվառման համարը» դաշտում լրացվում է այն առևտրային կազմակերպության հարկ վճարողի հաշվառման համարը, որի կառավարման, վարչական կամ վերահսկողական մարմիններում ներկայացված են հայտարարատու պաշտոնատար անձը և (կամ) իր ընտանիքի անդամները:
- «Երկիր» դաշտում բացվող ցուցակից ընտրվում է կազմակերպության գտնվելու երկիրը,

- «Մարզ», «Համայնք», «Փողոց», «Շինության տիպ», «Շենք/Տուն», «Բնակարան» դաշտերում համապատասխանաբար լրացվում է կազմակերպության գտնվելու հասցեն:

23) Դ.3. «Պաշտոն զբաղեցնող անձի մասնակցությամբ առևտրային կազմակերպությունում բաժնեմասը հավատարմագրային կառավարման հանձնելը» բաժինը լրացնելիս անհրաժեշտ է հաշվի առնել հետևյալը՝

- Այս բաժնում հայտարարատու պաշտոնատար անձը հայտարարագրում է բոլոր այն առևտրային կազմակերպությունների տվյալները, որոնց կանոնադրական կապիտալում նա և (կամ) իր ընտանիքի անդամները ունեցել են մասնակցություն հայտարարատու պաշտոնատար անձի պաշտոնեական պարտականություններն ստանձնելու/դադարեցնելու տարվա հունվարի 1-ից մինչև պաշտոնի ստանձնման/դադարեցման օրն ընկած ժամանակահատվածում:

Այս բաժնի դաշտերը լրացվում են հետևյալ կերպ՝

- «Կազմակերպության անվանումը, որի նկատմամբ պաշտոնատար անձի գույքային իրավունքը հանձնվել է հավատարմագրային կառավարման» դաշտում լրացվում է կազմակերպության լրիվ անվանումը,
- «Հավատարմագրային կառավարչի անվանումը կամ անուն, ազգանունը» դաշտում լրացվում է կազմակերպության անվանումը կամ ֆիզիկական անձի անունը և ազգանունը, որին հավատարմագրային կառավարման է հանձնվել բաժնետոմսերը, բաժնեմասը կամ փայտբաժինը,
- «Հավատարմագրային կառավարչի հարկ վճարողի հաշվառման համարը» դաշտում լրացվում է հավատարմագրային կառավարչի հարկ վճարողի հաշվառման համարը, եթե այն իրավաբանական անձ է կամ անհատ ձեռնարկատեր,
- «Հավատարմագրային կառավարչի հարկ վճարողի հանրային ծառայությունների համարանիշը» դաշտում լրացվում է անհատ ձեռնարկատեր չհանդիսացող ֆիզիկական անձ հավատարմագրային կառավարչի հանրային ծառայությունների համարանիշը (ՀՕՀ),
- «Հավատարմագրային կառավարման պայմանագրի կնքման ամսաթիվ» դաշտում լրացվում է հավատարմագրային կառավարման պայմանագրի կնքման ամսաթիվը, իսկ եթե հավատարմագրային կառավարման հանձնման ամսաթիվ տարբերվում է դրանից, ապա՝ հավատարմագրային կառավարման հանձնման ամսաթիվը,
- «Հավատարմագրային կառավարման պայմանագրի գործողության ժամկետը» դաշտում լրացվում է հավատարմագրային կառավարման պայմանագրի ավարտի ժամկետը,
- «Երկիր» դաշտում բացվող ցուցակից ընտրվում է հավատարմագրային կառավարչի գտնվելու երկիրը,
- «Մարզ», «Համայնք», «Փողոց», «Շինության տիպ», «Շենք/Տուն», «Բնակարան» դաշտերում համապատասխանաբար լրացվում է հավատարմագրային կառավարչի գտնվելու հասցեն:

24) «Դ.4. Հայտարարատուի անդամակցությունը ոչ առևտրային կազմակերպություններին և ներկայացվածությունը դրանց կառավարման, վարչական կամ վերահսկողական մարմիններում» բաժինը լրացնելիս անհրաժեշտ է հաշվի առնել հետևյալը՝

- Այս բաժնում հայտարարատու պաշտոնատար անձը հայտարարագրում է բոլոր այն ոչ առևտրային կազմակերպությունների տվյալները, որոնց նա անդամակցում է կամ որոնց կառավարման, վարչական կամ վերահսկողական մարմիններում նա ներկայացված է եղել հայտարարատու պաշտոնատար անձի՝ **պաշտոնեական պարտականություններն ստանձնելու/դադարեցնելու տարվա հունվարի 1-ից մինչև պաշտոնի ստանձնման/դադարեցման օրն ընկած ժամանակահատվածում:**

Այս բաժնի դաշտերը լրացվում են հետևյալ կերպ՝

- «Կազմակերպության անվանումը» դաշտում լրացվում է այն ոչ առևտրային կազմակերպությունների տվյալները, որոնց նա անդամակցել է կամ որոնց կառավարման, վարչական կամ վերահսկողական մարմիններում նա ներկայացված է եղել հայտարարատու պաշտոնատար անձի՝ **պաշտոնեական պարտականություններն ստանձնելու/դադարեցնելու տարվա հունվարի 1-ից մինչև պաշտոնի ստանձնման/դադարեցման օրն ընկած ժամանակահատվածում,**
- «Հարկ վճարողի հաշվառման համարը (ՀՎՀՀ)» դաշտում լրացվում է ոչ առևտրային կազմակերպության հարկ վճարողի հաշվառման համարը,
- «Կազմակերպությունում հայտարարատուի կարգավիճակը» դաշտում լրացվում է, թե տվյալ ոչ առևտրային կազմակերպությունում ինչ ներկայացվածություն ունի հայտարարատու պաշտոնատար անձը,
- «Երկիր» դաշտում բացվող ցուցակից ընտրվում է ոչ առևտրային կազմակերպության գտնվելու երկիրը,
- «Մարզ», «Համայնք», «Փողոց», «Շինության տիպ», «Շենք/Տուն», «Բնակարան» դաշտերում համապատասխանաբար լրացվում է ոչ առևտրային կազմակերպության գտնվելու հասցեն:

25) «Դ.5. Հայտարարատուի անդամակցությունը կուսակցություններին և ներկայացվածությունը դրանց կառավարման, վարչական կամ վերահսկողական մարմիններում» բաժինը լրացնելիս անհրաժեշտ է հաշվի առնել հետևյալը՝

- Այս բաժնում հայտարարատու պաշտոնատար անձը հայտարարագրում է այն կուսակցության տվյալները, որին նա անդամակցում է պաշտոնեական պարտականություններն ստանձնելու/դադարեցնելու տարվա հունվարի 1-ից մինչև պաշտոնի ստանձնման/դադարեցման օրն ընկած ժամանակահատվածում և նշում է իր ներկայացվածությունը կուսակցության կառավարման, վարչական կամ վերահսկողական մարմիններում:

Այս բաժնի դաշտերը լրացվում են հետևյալ կերպ՝

- **«Կուսակցության անվանումը»** դաշտում լրացվում է այն կուսակցության անվանումը, որին անդամակցել է հայտարարատու պաշտոնատար անձը՝ պաշտոնեական պարտականություններն ստանձնելու/դադարեցնելու տարվա հունվարի 1-ից մինչև պաշտոնի ստանձնման/դադարեցման օրն ընկած ժամանակահատվածում,
- **«Կուսակցությունում անձի կարգավիճակը»** դաշտում լրացվում է հայտարարատու պաշտոնատար անձի կարգավիճակը կուսակցությունում, նրա ներկայացվածությունը կուսակցության ղեկավար մարմիններում:

26) **«Դ.6. Պաշտոն զբաղեցնող անձի և նրա ընտանիքի անդամների կողմից, ինչպես նաև նրանց մասնակցությամբ կազմակերպությունների կողմից Հայաստանի Հանրապետության կամ համայնքների հետ կնքված՝ հինգ միլիոն Հայաստանի Հանրապետության դրամը կամ դրան համարժեք արտարժույթը գերազանցող պայմանագրերը»** բաժինը լրացնելիս անհրաժեշտ է հաշվի առնել հետևյալը՝

- Հայտարարատու պաշտոնատար անձը հայտարարագրում է իր, իր ընտանիքի անդամների և իր (նրանց) կողմից պետական կամ տեղական ինքնակառավարման մարմինների հետ կնքված այն պայմանագրերը, որոնց գինը (արժեքը) գերազանցում է հինգ միլիոն Հայաստանի Հանրապետության դրամը կամ դրան համարժեք արտարժույթը և որոնք գործել են հայտարարատու պաշտոնատար անձի՝ պաշտոնեական պարտականություններն ստանձնելու/դադարեցնելու տարվա հունվարի 1-ից մինչև պաշտոնի ստանձնման/դադարեցման օրն ընկած ժամանակահատվածում: Պայմանագիրը ենթակա չէ հայտարարագրման, եթե Հայաստանի Հանրապետության կամ համայնքների հետ կնքված պայմանագրի կողմ հանդիսացող կազմակերպությունում հայտարարատու պաշտոնատար անձի և իր ընտանիքի անդամների մասնակցության հանրագումարը չի գերազանցում 1 (մեկ) տոկոսը,
- Այս բաժնում հայտարարագրվում են նաև այն պայմանագրերը, որոնց արժեքը սահմանված է միավոր ապրանքի կամ ծառայության համար և որոնց շրջանակներում պաշտոնեական պարտականություններն ստանձնելու/դադարեցնելու տարվա հունվարի 1-ից մինչև պաշտոնի ստանձնման/դադարեցման օրն ընկած ժամանակահատվածում փաստացի վճարված գումարը գերազանցում է հինգ միլիոն Հայաստանի Հանրապետության դրամը կամ դրան համարժեք արտարժույթը»:

Այս բաժնի դաշտերը լրացվում են հետևյալ կերպ՝

- **«Պաշտոն զբաղեցնող անձը, նրա ընտանիքի անդամը և (կամ) նրա(նց) մասնակցությամբ կազմակերպությունը, որի հետ կնքվել է պայմանագիր»** դաշտում լրացվում են պետության կամ համայնքի հետ կնքված պայմանագրի կողմ հանդիսացող անձի անունը և ազգանունը կամ անվանումը,

- «Պայմանագրի տեսակը» դաշտում լրացվում է պետության կամ համայնքի հետ կնքված պայմանագրի տեսակը (ապրանքների մատակարարման, ծառայությունների մատուցման, աշխատանքների կատարման և այլն),
- «Պայմանագրի առարկան» դաշտում լրացվում է պայմանագրով սահմանված գործարքի համառոտ նկարագրությունը,
- «Պայմանագրի կողմը/կողմերը» դաշտում լրացվում է պայմանագրի կողմ հանդիսացող պետական մարմնի կամ համայնքի անվանումը,
- «Տվյալներ պայմանագրի կնքման գործընթացի մասին» դաշտում լրացվում է, թե գնման կամ վաճառքի ինչ գործընթացի շրջանակներում է կնքվել պայմանագիրը (բաց մրցույթ, մեկ անձ, աճուրդ),
- «Պայմանագրի կնքման օրը, ամիսը, տարին» դաշտում լրացվում է պայմանագրի կնքման օրը, ամիսը և տարին,
- «Գործողության ժամկետը» դաշտում նշվում է պայմանագրի գործողության ժամկետի ավարտի ամսաթիվը: Անժամկետ պայմանագրի դեպքում այս դաշտը չի լրացվում,
- «Գինը (արժեքը)/ՀՀ դրամ» դաշտում լրացվում է պայմանագրով սահմանված արժեքը: Եթե պայմանագրով սահմանված է ոչ թե արժեքը, այլ արժեքի որոշման ձևը, ապա նշվում է հայտարարատու պաշտոնատար անձի՝ պաշտոնեական պարտականություններն ստանձնելու/դադարեցնելու տարվա հունվարի 1-ից մինչև պաշտոնի ստանձնման/դադարեցման օրն ընկած ժամանակահատվածում փաստացի վճարված գումարի չափը,
- «Փաստացի վճարված գումարն ըստ պայմանագրի/ ՀՀ դրամ» դաշտում լրացվում է Հայաստանի Հանրապետության կամ համայնքի հետ կնքված պայմանագրի շրջանակներում հայտարարատու պաշտոնատար անձի՝ պաշտոնեական պարտականություններն ստանձնելու/դադարեցնելու տարվա հունվարի 1-ից մինչև պաշտոնի ստանձնման/դադարեցման օրն ընկած ժամանակահատվածում փաստացի վճարված գումարի չափը, եթե պայմանագրով սահմանված է ոչ թե դրա ընդհանուր արժեքը, այլ արժեքի որոշման ձևը (օրիանակ՝ միավոր ծառայության արժեքը) և հաշվետու ժամանակաշրջանում փաստացի վճարված գումարը գերազանցել է հինգ միլիոն ՀՀ դրամը: Պայմանագրի ընդհանուր արժեքը սահմանված լինելու դեպքում այս դաշտը կարող է չլրացվել:
- «Երկիր» դաշտում բացվող ցուցակից ընտրվում է ոչ առևտրային կազմակերպության գտնվելու երկիրը,
- «Մարզ», «Համայնք», «Փողոց», «Շինության տիպ», «Շենք/Տուն», «Բնակարան» դաշտերում համապատասխանաբար լրացվում է ոչ առևտրային կազմակերպության գտնվելու հասցեն:

27) «Դ.7. Լրացուցիչ տեղեկություններ» բաժնում լրացվում են հայտարարատու պաշտոնատար անձի և նրա ընտանիքի անդամների շահերի վերաբերյալ այն տեղեկությունները, որոնք չեն լրացվել համապատասխան բաժիններում:

V. Պաշտոնատար անձի ընտանիքի անդամի գույքի և եկամուտների՝ պաշտոնի ստանձնման/դադարեցման հայտարարագրի լրացման ուղեցույց

Պաշտոնատար անձի ընտանիքի անդամի գույքի և եկամուտների՝ պաշտոնի ստանձնման/դադարեցման հայտարարագրի՝

1) «Ա.1. Հայտարարատու պաշտոնատար անձի ընտանիքի անդամի տվյալները» բաժնում լրացվում են՝

- անունը, ազգանունը և հայրանունը՝ ըստ անձնագրի,
- ծննդյան օրը, ամիսը, տարին՝ ըստ անձնագրի,
- Հանրային ծառայությունների համարանիշը (սոցիալական քարտի համարը) կամ հանրային ծառայությունների համարանիշ (ՀՕՀ) չունենալու վերաբերյալ տեղեկանքի համարը,
- հաշվառման հասցեն,
- փաստացի բնակության հասցեն: Եթե հայտարարատուի հաշվառման հասցեն նույնական է բնակության հասցեի հետ, ապա հայտարարատուն պետք է սեղմի «Նույնն է ինչ հաշվառմանը» դաշտի վրա և ընտրի «Այո» պատասխանը, որից հետո համակարգը ինքնաշխատ եղանակով կներբեռնի համապատասխան հասցեն «Հաշվառման հասցե» սյունակից: Եթե այն տարբեր է հաշվառման հասցեից, ապա հայտարարատուն պետք է սեղմի «Նույնն է ինչ հաշվառմանը» դաշտի վրա և ընտրի «Ոչ» պատասխանը, որից հետո մուտքագրի իր բնակության հասցեի տվյալները,
- պետական կամ տեղական ինքնակառավարման մարմնի անվանումը, որտեղ պաշտոն է զբաղեցնում պաշտոնատար անձը,
- պաշտոնատար անձի զբաղեցրած պաշտոնի անվանումը,
- պաշտոնատար անձի՝ պաշտոնն ստանձնելու/դադարեցնելու օրը, ամիսը, տարին (լրացվում է համակարգի կողմից ինքնաշխատ),
- Էլեկտրոնային փոստի հասցե (առավել նպատակահարմար է նշել անձնական և մշտադիտարկվող էլեկտրոնային հասցեն, քանի որ այն հանդիսանում է հայտարարատուին ծանուցելու պաշտոնական միջոց, իսկ հասանելի և գործող էլեկտրոնային հասցե չտրամադրելու դեպքում օրենքով սահմանված կարգով Հանձնաժողովի կողմից հարուցված վարույթների մասին չտեղեկանալու բացասական հետևանքները կրելու է հայտարարատուն): Այս դաշտում նշվում է մեկ էլեկտրոնային փոստի հասցե:
- «Բջջային հեռախոսահամար» դաշտում առավել նպատակահարմար է նշել անձնական բջջային հեռախոսահամարը,
- «Ֆիքսված հեռախոսահամար» դաշտում նշվում է ֆիքսված հեռախոսահամարը,
- Հայտարարագրի ներկայացման օրը, ամիսը, տարին (լրացվում է ինքնաշխատ՝ համակարգի կողմից):

2) **Բ.1. ԱՆՇԱՐԺ ԳՈՒՅՔԸ** բաժինը լրացնելիս անհրաժեշտ է հաշվի առնել հետևյալը՝

- Կառուցվող շենքից հիփոթեքային վարկավորմամբ անշարժ գույքի գնման իրավունքի միջոցով անշարժ գույքի ձեռքբերման գործընթացը հայտարարագրում արտացոլվում է սույն հավելվածի «Ընդհանուր դրույթներ» բաժնում սահմանված կարգով:

3) **Բ.1. Անշարժ գույքը**

- **«Անշարժ գույքի տեսակը»** դաշտում բացվող ցանկից ընտրվում է անշարժ գույքի համապատասխան տեսակը: Եթե հայտարարատուին սեփականության իրավունքով պատկանող հողամասը և դրա վրա ամրակայված մեկ կամ մի քանի անշարժ գույքը հաշվառված է մեկ համարի ներքո (տրված է մեկ սեփականության վկայական), բացվող ցանկից ընտրվում է «Հողին ամրակայված այլ անշարժ գույք» տողը՝ «Անշարժ գույքի մակերեսը» դաշտում նշելով հողի և շինությունների գումարային մակերեսը:
- **«Սեփականության իրավունքի տեսակը»** դաշտում լրացվում է՝ «Միանձնյա» տողը, եթե տվյալ անշարժ գույքի միավորը սեփականատիրոջ միանձնյա սեփականությունն է հանդիսանում: «Բաժնային սեփականություն» տողն ընտրվում է այն դեպքում, երբ տվյալ գույքի սեփականատեր են հանդիսանում մեկից ավելի անձինք և նրանցից յուրաքանչյուրի բաժինն առանձնացված է (օրինակ 1/3, 1/5 և այլն): «Համատեղ սեփականություն» տողն ընտրվում է այն դեպքում, եթե տվյալ գույքը հանդիսանում է երկու կամ ավելի անձանց ընդհանուր համատեղ սեփականությունը: Այս դեպքում սեփականատերերի բաժինն առանձնացված չէ և գույքը հանդիսանում է նրանց համատեղ սեփականությունը:
- **«Հայտարարատու սեփականատիրոջ բաժինը»** դաշտը լրացվում է միայն այն դեպքում, եթե «Սեփականության իրավունքի տեսակը» տողում լրացված է «Բաժնային» տողը:
- **«Անշարժ գույքի հաշվառման համար»** դաշտում լրացվում է սեփականության իրավունքի գրանցման վկայականի համարը կամ օտարերկրյա պետություններում գտնվող գույքի դեպքում՝ գույքի նույնականացման համապատասխան տվյալը,
- **«Անշարժ գույքի մակերեսը»** դաշտում մակերեսը լրացվում է բացառապես քառակուսի մետրերով: Հեկտարով կամ այլ չափման միավորով (այդ թվում՝ արտասահմանյան գույքի դեպքում) արտահայտված անշարժ գույքի մակերեսն անհրաժեշտ է վերածել քառակուսի մետրի և մակերեսը նշել քառակուսի մետրերով,
- **«Անշարժ գույքը ձեռք բերելու տարին»** դաշտում նշվում է գույքի պետական գրանցման ամսաթիվը: Կառուցվող անշարժ գույքի դեպքում (այդ թվում՝ կառուցապատողից անշարժ գույքի գնման իրավունքի միջոցով անշարժ գույքի ձեռքբերման դեպքում) նույնպես նշվում է անշարժ գույքի պետական գրանցման ամսաթիվը:

- «**Ձեռքբերման եղանակը**» դաշտում բացվող ցուցակից ընտրվում է անշարժ գույքի ձեռքբերման համապատասխան եղանակը: «Այլ» տողն ընտրելու դեպքում հարկավոր է տալ բացատրություն «Լրացուցիչ տեղեկություններ» դաշտում,
- «**Երկիր**» դաշտում բացվող ցուցակից ընտրվում է այն երկիրը, որտեղ գտնվում է անշարժ գույքը,
- «**Մարզ**», «**Համայնք**», «**Փողոց**», «**Շինության տիպ**», «**Շենք/Տուն**», «**Բնակարան**» դաշտերում համապատասխանաբար լրացվում է անշարժ գույքի գտնվելու հասցեն:

4) Բ.2. ՏՐԱՆՍՊՈՐՏԻ ՄԻՋՈՑԸ

- «**Տրանսպորտի տեսակը**» դաշտում բացվող ցանկից ընտրվում է տրանսպորտի համապատասխան տեսակը: Հայտարարագրման ենթակա են միայն այն տրանսպորտային միջոցները, որոնք պետական լիազոր մարմնում հաշվառման ենթակա են,
- «**Ձեռքբերման եղանակը**» դաշտում բացվող ցանկից ընտրվում է ձեռքբերման համապատասխան եղանակը: «Այլ» եղանակն ընտրելու դեպքում «Նկարագրություն» դաշտում լրացվում է համապատասխան եղանակի նկարագրությունը,
- «**Ձեռքբերման տարին**» դաշտում նշվում է տրանսպորտային միջոցի ձեռքբերման տարին: Ձեռքբերման տարի է համարվում ՀՀ պետական լիազոր մարմնում տրանսպորտային միջոցի հաշվառման ամսաթիվը ներառող տարին:
- «**Մակնիշ**» դաշտում բացվող ցանկից ընտրվում է համապատասխան տողը,
- «**Սերիա**» դաշտում լրացվում է տրանսպորտային միջոցի սերիան,
- «**Թողարկման տարին**» դաշտում լրացվում է տրանսպորտային միջոցի թողարկման տարին ըստ հաշվառման վկայագրի,
- «**Նույնականացման համարը (VIN)**» դաշտում լրացվում է տրանսպորտային միջոցի նույնականացման համարը (VIN կոդը):

5) Բ.3. ԱՐԺԵԹՂԹԵՐ ԵՎ ԱՅԼ ՆԵՐՂՐՈՒՄՆԵՐ Բաժինը լրացնելիս անհրաժեշտ է հաշվի առնել հետևյալը՝

- Բաժնային արժեթղթերի և այլ ներդրումների արժեքը տվյալ տարվա սկզբում և տվյալ տարվա վերջում հաշվարկվում է ձեռքբերման արժեքով:
- Ներդրումային ֆոնդերի փայերը (բացառությամբ պարտադիր կենսաթոշակային ֆոնդի փայերի) հայտարարագրվում են ընդհանուր կարգով: Պարտադիր կենսաթոշակային ֆոնդի փայերը չեն հայտարարագրվում:

6) **Բ.3.1. Բաժնային արժեթղթեր և այլ ներդրումներ** բաժնի դաշտերը լրացվում են հետևյալ կերպ՝

- **«Արժեթղթի կամ այլ ներդրման տեսակը»** դաշտում բացվող ցանկից ընտրվում է բաժնային արժեթղթի կամ այլ ներդրման տեսակը (բաժնետոմս, բաժնեմաս կամ փայ): «Այլ» տողն ընտրելու դեպքում հայտնված «Լրացուցիչ տեղեկություններ» դաշտում նկարագրվում է այլ արժեթղթի տեսակը,
- **«Ընկերության լրիվ անվանումը»** դաշտում լրացվում է այն ընկերության լրիվ անվանումը, որի բաժնետոմսի, բաժնեմասի կամ փայաբաժնի սեփականատեր է հանդիսանում հայտարարատուն, նրա ընտանիքի անչափահաս անդամը, խնամակալության կամ հոգաբարձության տակ գտնվող անձը,
- **«ձեռքբերման տարին»** դաշտում լրացվում է արժեթղթի ձեռքբերման տարին: Եթե տվյալ տարվա ընթացքում տվյալ ընկերության բաժնային արժեթղթեր կամ բաժնեմաս ձեռք է բերվել մեկից ավելի անգամ, ապա բոլոր ձեռքբերումները հայտարարագրվում են առանձին,
- **«Պաշտոնի ստանձնման/դադարեցման օրվա դրությամբ առկա բաժնային արժեթղթի կամ այլ ներդրման արժեքը (զինը)»** դաշտում լրացվում է պաշտոնի ստանձնման/դադարեցման օրվա դրությամբ առկա բաժնային արժեթղթի կամ այլ ներդրման ձեռքբերման արժեքը: Ընկերության հիմնադրման դեպքում բաժնային արժեթղթի (բաժնեմասի) արժեքը նշվում է ընկերության կանոնադրական կապիտալում ունեցած մասնակցության (ներդրման) գումարի չափով,
- **«Արժույթը»** դաշտում բացվող ցանկից ընտրվում է բաժնային արժեթղթի կամ բաժնեմասի ձեռքբերման գործարքի արժույթը,
- **«Բաժնեմասնակցության %»** դաշտում լրացվում է տվյալ ընկերությունում հայտարարատու պաշտոնատար անձին, նրա անչափահաս զավակին կամ նրա խնամակալության կամ հոգաբարձության տակ գտնվող անձին պատկանող բաժնետոմսի, բաժնեմասի կամ փայաբաժնի տոկոսը ընկերության կանոնադրական (բաժնեհավաք) կապիտալում պաշտոնի ստանձնման/դադարեցման օրվա դրությամբ: Այս դաշտը տեղեկատվական բնույթ է կրում և պարտադիր լրացման դաշտ չէ:

7) **Բ.3.2. Պարտքային և այլ արժեթղթեր**

- **«Արժեթղթի տեսակը»** դաշտում բացվող ցանկից ընտրվում է պարտքային կամ այլ արժեթղթի տեսակը: «Այլ արժեթուղթ» տողն ընտրելու դեպքում հայտնված «Լրացուցիչ տեղեկություններ» դաշտում նկարագրվում է այլ պարտքային արժեթղթի տեսակը:
- **«ձեռքբերման տարին»** դաշտում նշվում է արժեթղթի ձեռքբերման տարեթիվը:
- **«Պաշտոնի ստանձնման/դադարեցման օրվա դրությամբ առկա պարտքային և այլ արժեթղթերի արժեքը (զինը)»** և **«Արժույթը»**

դաշտերում, համապատասխանաբար, լրացվում է արժեթղթերի ձեռքբերման արժեքը և արժույթը:

8) **Բ.4. ՀԱՆՁՆՎԱԾ ՓՈԽԱՌՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ, ԲԱՆԿԱՅԻՆ ԱՎԱՆՂՆԵՐ** բաժինը լրացնելիս անհրաժեշտ է հաշվի առնել հետևյալը՝

- Հայտարարագրվում են հայտարարատու անձի՝ պաշտոնատար անձի՝ պաշտոնեական պարտականություններն ստանձնելու/դադարեցնելու օրվա դրությամբ հայտարարատուի հանձնած փոխառությունները և ներդրված բանկային ավանդների գումարները: Սույն հավելված առումով բանկային ավանդ է համարվում բանկի հետ ժամկետային ավանդի պայմանագրի շրջանակներում որոշակի ժամկետով ներդրված ավանդը, որի դիմաց հաշվարկվում են պայմանագրով սահմանված տոկոսներ:
- Ցպահանջ ավանդները, խնայողական հաշիվների մնացորդները, առարկայագուրկ մետաղական հաշիվներում հաշվառվող անկանխիկ ոսկին արտացոլվում են «Բանկային հաշիվների մնացորդներ» բաժնում:
- Հայտարարագրվում է մինչև անշարժ գույքի պետական գրանցումը կառուցապատողին անշարժ գույքի գնման իրավունքի դիմաց վճարված գումարների մնացորդը (այդ թվում՝ վարկային միջոցներից) պաշտոնատար անձի՝ պաշտոնեական պարտականություններն ստանձնելու/դադարեցնելու օրվա դրությամբ: Անշարժ գույքի նկատմամբ սեփականության իրավունքի գրանցումից հետո այս փոխառության մնացորդը կմարվի (կգրոյանա):
- Այս բաժնում լրացվում են նաև գույքի (անշարժ գույք, տրանսպորտի միջոց, արժեթղթեր և այլ ներդրումներ, թանկարժեք գույք) ձեռքբերման պայմանագրի շրջանակներում փաստացի վճարված կանխավճարի և նախավճարի գումարները, որոնք առկա են պաշտոնատար անձի՝ պաշտոնեական պարտականություններն ստանձնելու/դադարեցնելու օրվա դրությամբ:

9) **Բ.4.1. Հանձնած փոխառություններ**

- **«Փոխառության գումարը»** դաշտում լրացվում է պաշտոնեական պարտականություններն ստանձնելու/դադարեցնելու օրվա դրությամբ տրված փոխառության գումարի չմարված մնացորդը,
- **«Փոխառության արժույթը»** դաշտում լրացվում է հանձնված փոխառության արժույթը,
- **«Լրացուցիչ տեղեկություններ»** դաշտում նշվում են այն փոխառությունների տվյալները, որոնք վերաբերվում են գույքի նախնական առուվաճառքի պայմանագրերով փաստացի վճարված գումարներին կամ գույքի ձեռքբերման պայմանագրերի շրջանակներում հիփոթեքային պայմանագրերով փաստացի վճարված

գումարներին, եթե հայտարարատուի սեփականության իրավունքը դեռևս չի գրանցվել,

- «Պարտապանի անվանումը կամ անուն, ազգանուն, հայրանունը» դաշտում լրացվում են՝ պարտապան հանդիսացող իրավաբանական անձի անվանումը կամ ֆիզիկական անձի դեպքում՝ անունը, ազգանունը, հայրանունը,
- «Երկիր» դաշտում բացվող ցուցակից ընտրվում է երկիրը, որի քաղաքացի է հանդիսանում պարտապանը,
- «Մարզ», «Համայնք», «Փողոց», «Շինության տիպ», «Շենք/Տուն», «Բնակարան» դաշտերում համապատասխանաբար լրացվում է պարտապանի հասցեն:

10) Բ.4.2. Հանձնած ավանդներ

- «Ավանդի գումարը» դաշտում լրացվում է ներդրված ավանդի գումարը պաշտոնեական պարտականություններն ստանձնելու/դադարեցնելու օրվա դրությամբ,
- «Ավանդի արժույթը» դաշտում լրացվում է ներդրված ավանդի արժույթը,
- «Բանկի անվանումը» դաշտում լրացվում է այն բանկի անվանումը, որտեղ տվյալ արժույթով ավանդ է ներդրվել,
- «Երկիր» դաշտում բացվող ցուցակից ընտրվում է այն երկիրը, որտեղ գտնվում է տվյալ բանկը,
- «Քաղաք (համայնք)» դաշտում լրացվում է բանկի (մասնաճյուղի) գտնվելու քաղաքը (համայնքը):

11) «Բ.5. ՈՒԹ ՄԻԼԻՈՆ ԴՐԱՄԻՑ ԿԱՄ ԴՐԱՆ ՀԱՄԱՐԺԵՔ ԱՐՏԱՐԺՈՒՅԹԻՑ ԱՎԵԼԻ ԱՐԺԵՔ ՈՒՆԵՑՈՂ ԳՈՒՅՔԸ (ԹԱՆԿԱՐԺԵՔ ԳՈՒՅՔ) » բաժինը լրացնելիս անհրաժեշտ է հաշվի առնել հետևյալը՝

- Թանկարժեք գույք է համարվում նախորդ բաժիններում չներառված՝ ութ միլիոն դրամից կամ դրան համարժեք արտարժույթից ավելի արժեք ունեցող գույքը, օրինակ՝ թանկարժեք զարդ, կահույք, արվեստի գործ, ոսկու ձուլակտորներ և այլն: Ընդ որում, ութ միլիոն դրամի շեմը վերաբերվում է տվյալ թանկարժեք գույքի միավորին կամ կոմպլեկտին, այլ ոչ թե՝ թանկարժեք գույքի տեսակին:
- Թանկարժեք գույքի արժեքը որոշվում է դրա ձեռքբերման գնով, իսկ դրա բացակայության դեպքում՝ սույն հավելվածի «Ընդհանուր դրույթներ» բաժնում նկարագրված բնամթերային եկամուտների արժեքի որոշման մեթոդով:

12) Բ.5. Ութ միլիոն դրամից կամ դրան համարժեք արտարժույթից ավելի արժեք ունեցող գույքը (թանկարժեք գույք)

- «Գույքի տեսակը» դաշտում բացվող ցանկից ընտրվում է թանկարժեք գույքի համապատասխան տեսակը,

- «Նկարագրություն» դաշտում լրացվում է թանկարժեք գույքի նկարագրությունը,
- «Ձեռքբերման եղանակը» դաշտում բացվող ցանկից ընտրվում է ձեռքբերման համապատասխան եղանակը: «Այլ» տարբերակը ընտրելու դեպքում «Նկարագրություն» դաշտում լրացվում է ձեռքբերման եղանակը,
- «Ձեռքբերման տարի» դաշտում լրացվում է թանկարժեք գույքի ձեռքբերման տարին,
- «Ձեռքբերման արժեքը» դաշտում լրացվում է թանկարժեք գույքի արժեքը՝ ձեռքբերման գնով: Նվիրատվություն և ժառանգություն ստանալու դեպքում այս դաշտը լրացվում է սույն հավելվածի «Շնորհանուր դրույթներ» մասով սահմանված բնամթերային եկամուտների արժեքի որոշման դրույթներին համապատասխան,
- «Ձեռքբերման արժույթը» դաշտում բացվող ցանկից ընտրվում է թանկարժեք գույքի ձեռքբերման արժույթը:

13) Բ.6. ԴՐԱՄԱԿԱՆ ՄԻՋՈՑՆԵՐԸ Բաժինը լրացնելիս անհրաժեշտ է հաշվի առնել հետևյալը՝

- Սույն բաժնում հայտարարագրվում են հայտարարատու պաշտոնատար անձի ընտանիքի անդամի՝ պաշտոնեական պարտականություններն ստանձնելու/դադարեցնելու օրվա դրությամբ հայտարարատուի՝
- ՀՀ և արտասահմանյան բանկերում գտնվող բանկային հաշիվներին առկա դրամական միջոցները (ընթացիկ և խնայողական հաշիվների մնացորդները (բացառությամբ ժամկետային ավանդների), առարկայագուրկ մետաղական հաշիվներում հաշվառվող անկանխիկ ոսկին և այլն),
- Էլեկտրոնային հաշիվներին (ԻԴՐԱՄԱԿԱՆ, FOREX, PAYPAL, VIVARO) առկա դրամական միջոցները,
- կրիպտոարժույթը,
- կանխիկ դրամական միջոցները:
- ՀՀ բանկերում միևնույն արժույթով առկա դրամական միջոցները կարող են հայտարարագրվել հանրագումարով:
- «Ծագման աղբյուրը» դաշտում հայտարարատուի գնահատմամբ լրացվում է դրամական միջոցների ծագման հիմնական (ամենամեծ) աղբյուրը, եթե հայտարարատու պաշտոնատար անձի՝ պաշտոնեական պարտականություններն ստանձնելու/դադարեցնելու օրվա դրությամբ տվյալ ենթաբաժնում հայտարարագրված դրամական միջոցների մնացորդը մեծ է 5 միլիոն ՀՀ դրամից կամ դրան համարժեք այլ արժույթից: Եթե տվյալ տվյալ ենթաբաժնում հայտարարագրված դրամական միջոցների մնացորդը փոքր է 5 միլիոն ՀՀ դրամից կամ դրան համարժեք այլ արժույթից, ապա այս դաշտում բացվող ցանկից ընտրվում է «Դրամական միջոցի մնացորդը փոքր է 5 մլն դրամից» տողը:

14) **Բ.6.1. Բանկային հաշիվների մնացորդներ (բացառությամբ ավանդների)**

- «Արժույթը» դաշտում բացվող ցանկից ընտրվում է արժույթը,
- «Գումարի չափը» դաշտում լրացվում է հայտարարատու պաշտոնատար անձի՝ պաշտոնեական պարտականություններն ստանձնելու/դադարեցնելու օրվա դրությամբ տվյալ արժույթով բոլոր բանկերում առկա դրամական միջոցները,
- «Ծագման աղբյուրը» դաշտում բացվող ցանկից ընտրվում է համապատասխան տողը որպես ծագման հիմնական աղբյուր: «Այլ» տարբերակը ընտրելու դեպքում «Նկարագրություն» դաշտում լրացվում է այլ ծագման աղբյուրի վերաբերյալ տեղեկություններ: Կարևոր նշում. Ծագման աղբյուր չի կարող հանդիսանալ խնայողությունը: Անհրաժեշտ է նշել գումարի, այդ թվում խնայողության ծագման հստակ աղբյուրը:

15) **Բ.6.2. Էլեկտրոնային հաշիվներ և կրիպտոարժույթ**

- «Դրամական միջոցի տեսակը» դաշտի բացվող ցանկից ընտրվում է «Էլեկտրոնային հաշիվ» կամ «Կրիպտոարժույթ» տողը,
- «Տեսակը» դաշտում լրացվում է էլեկտրոնային հաշվի կամ կրիպտոարժույթի տեսակը (ԻԴՐԱՄ, FOREX, PAYPAL, VIVARO կամ Bitcoin, Ethereum, TRON և այլն),
- «Գումարի չափը» դաշտում նշվում է հայտարարատու պաշտոնատար անձի՝ պաշտոնեական պարտականություններն ստանձնելու/դադարեցնելու օրվա դրությամբ էլեկտրոնային հաշվի կամ կրիպտոարժույթի գումարի չափը,
- «Արժույթը» դաշտը բացվում է միայն «Դրամական միջոցի տեսակը» դաշտում «Էլեկտրոնային հաշիվ» տողն ընտրելու դեպքում: Բացվող ցանկից ընտրվում է էլեկտրոնային հաշվի արժույթը,
- «Ծագման աղբյուրը» դաշտում բացվող ցանկից ընտրվում է համապատասխան տողը որպես ծագման հիմնական աղբյուր: «Այլ» տարբերակը ընտրելու դեպքում «Նկարագրություն» դաշտում լրացվում են այլ ծագման աղբյուրի վերաբերյալ տեղեկություններ: Կարևոր նշում. Ծագման աղբյուր չի կարող հանդիսանալ խնայողությունը: Անհրաժեշտ է նշել գումարի, այդ թվում խնայողության ծագման հստակ աղբյուրը:

16) **Բ.6.3. Կանխիկ դրամ**

- «Գումարի չափը» դաշտում նշվում է հայտարարատու պաշտոնատար անձի՝ պաշտոնեական պարտականություններն ստանձնելու/դադարեցնելու օրվա դրությամբ կանխիկ դրամի գումարի չափը,
- «Արժույթը» դաշտում բացվող ցանկից ընտրվում է կանխիկ դրամի արժույթը,

- «Ծագման աղբյուրը» դաշտում բացվող ցանկից ընտրվում է համապատասխան տողը որպես ծագման հիմնական աղբյուր: «Այլ» տարբերակը ընտրելու դեպքում «Նկարագրություն» դաշտում լրացվում է այլ ծագման աղբյուրի վերաբերյալ տեղեկություններ: Կարևոր նշում. Ծագման աղբյուր չի կարող հանդիսանալ խնայողությունը: Անհրաժեշտ է նշել գումարի, այդ թվում խնայողության ծագման հստակ աղբյուրը:

17) **Բ.7. Լրացուցիչ տեղեկություններ** բաժնում լրացվում են հայտարարատուի անշարժ գույքի, տրանսպորտային միջոցների, արժեթղթերի և այլ ներդրումների, հանձնված և վերադարձված փոխառությունների, բանկային ավանդների, թանկարժեք գույքի և դրամական միջոցների վերաբերյալ այն տեղեկությունները, որոնք չեն լրացվել համապատասխան բաժիններում:

18) **Գ.1. Հայտարարատու պաշտոնատար անձի ընտանիքի անդամի եկամուտները** հայտարարագրելիս անհրաժեշտ է հաշվի առնել հետևյալը՝

- Այս բաժնում գրանցվում են Հայաստանի Հանրապետությունում և արտերկրում հայտարարատու անձի՝ պաշտոնատար անձի պաշտոնական պարտականություններն ստանձնելու/դադարեցնելու տարվա հունվարի 1-ից մինչև պաշտոնի ստանձնման/դադարեցման օրն ընկած ժամանակահատվածում ստացված եկամուտների վերաբերյալ տվյալները:
- Եկամուտները հայտարարագրվում են առանց հարկերի և պարտադիր այլ վճարների:
- Եկամուտներն արտացոլվում են ըստ դրանց փաստացի ստացման (դրամարկղային մեթոդով)՝ անկախ նրանից, թե որ ժամանակաշրջանին են դրանք վերաբերվում: Ընդ որում, սույն հայտարարագրի իմաստով եկամուտ են համարվում նաև ստացված վարկերն ու փոխառությունները, գույքի վաճառքից ստացված գումարը, բնամթերային եկամուտները, ապահովագրական հատուցումները:
- Նախորդ տարիներին վերցված վարկերը, տվյալ տարվա ընթացքում դրանց մարումները և չմարված մնացորդները սույն հայտարարագրում չեն արտացոլվում:
- Հայտարարագրման ենթակա չէ հաշվետու ժամանակաշրջանում մեկ կամ մի քանի աղբյուրից ստացված տվյալ տեսակի եկամուտը (նվիրատվություն, շահում, քաղաքացիաիրավական պայմանագրերից ստացված եկամուտ և այլն), որը չի գերազանցում 200 000 Հայաստանի Հանրապետության դրամը:
- «Նվիրատվություն» կամ «Ժառանգություն» եղանակով ձեռքբերված գույքը հայտարարագրվում է այս բաժնում՝ որպես եկամուտ:
- Հայտարարատուի բանկային հաշիվներին հասանելի չօգտագործված վարկային գծի և օվերդրաֆթի գումարները եկամուտ չեն համարվում, քանի դեռ չեն օգտագործվել: Որպես եկամուտ հայտարարագրվում է հայտարարատու պաշտոնատար անձի՝ պաշտոնական

պարտականություններն ստանձնելու/դադարեցնելու օրվա դրությամբ վարկային գծի և օվերդրաֆթի օգտագործված և չմարված գումարը:

- Կառուցվող շենքից հիփոթեքային վարկավորմամբ անշարժ գույքի գնման իրավունքի միջոցով անշարժ գույքի ձեռքբերման գործընթացը հայտարարագրվում է սույն հավելվածի Ընդհանուր դրույթներում նկարագրված կարգով:
- Բնակարան կամ անհատական բնակելի տուն ձեռք բերելու կամ անհատական բնակելի տուն կառուցելու նպատակով հայտարարատուի կողմից ստացված հիփոթեքային վարկի սպասարկման համար ՀՀ Հարկային օրենսգրքի 160 հոդվածի համաձայն վերադարձվող եկամտային հարկի գումարները հայտարարագրում արտացոլվում են, եթե դրանք փաստացի ստացվել են հայտարարատու պաշտոնատար անձի պաշտոնեական պարտականություններն ստանձնելու/դադարեցնելու տարվա հունվարի 1-ից մինչև պաշտոնի ստանձնման/դադարեցման օրն ընկած ժամանակահատվածում:
- Գործատուների կողմից ՀՀ օրենսդրությամբ սահմանված կարգով տրվող փոխհատուցման վճարները (գործուղման ծախսերի հատուցման վճարները, դիվանագիտական ծառայողների փոխհատուցման վճարները և այլն) չեն հայտարարագրվում որպես եկամուտ, բացառությամբ աշխատանքից ազատվելու դեպքում տրվող չօգտագործված արձակուրդի փոխհատուցման վճարների:
- Բանկային ավանդի դիմաց միևնույն բանկից միևնույն արժույթով ստացված տոկոսները կարող են հայտարարագրվել հանրագումարով:
- Տարածամկետ վճարման պայմանով գույքի վաճառքի գործարքներում եկամուտ է համարվում գույքի վաճառքի ամբողջ գումարը, իսկ հայտարարատու պաշտոնատար անձի պաշտոնեական պարտականություններն ստանձնելու/դադարեցնելու օրվա դրությամբ գնորդից ստացման ենթակա գումարն արտացոլվում է «Հանձնած փախառություններ» բաժնում որպես տրված փոխառություն:
- Բնամթերային եկամուտներն արտացոլվում են սույն հավելվածի «Ընդհանուր դրույթներ» բաժնում սահմանված կարգով:

Այս բաժնի դաշտերը լրացվում են հետևյալ կերպ՝

- **«Եկամտի տեսակը»** դաշտում բացվող ցանկից ընտրվում է եկամտի տեսակը: «Այլ» տարբերակը ընտրելու դեպքում «Նկարագրություն» դաշտում լրացվում է այլ եկամտի վերաբերյալ տեղեկություններ,
- **«Վճարողի անվանում կամ անուն ազգանուն հայրանուն»** դաշտում լրացվում է իրավաբանական անձի անվանումը կամ ֆիզիկական անձի դեպքում՝ անունը, ազգանունը, հայրանունը,
- **«Եկամտի չափը (գումարը)»** դաշտում լրացվում է հայտարարատու պաշտոնատար անձի պաշտոնեական պարտականություններն ստանձնելու/դադարեցնելու տարվա հունվարի 1-ից մինչև պաշտոնի ստանձնման/դադարեցման օրն ընկած ժամանակահատվածում փաստացի ստացված եկամտի չափը: Բնամթերային եկամուտների դեպքում այս դաշտը լրացվում է «0»,

- «**Եկամտի արժույթը**» դաշտում բացվող ցանկից ընտրվում է եկամտի արժույթը,
- «**Բնամթերային ձևով ստացված եկամտի արժեքը**» դաշտում նշվում է բնամթերքով ստացված եկամտի չափը: Պայմանագրով չկարգավորվելու դեպքում բնամթերային եկամուտներն արտացոլվում են ստացման տարում այն ձեռք բերելու հնարավոր գնով: Հնարավոր գին է համարվում այն գինը, որը համեմատելի հանգամանքներում սովորաբար գանձվում է նույնանման ապրանքների, աշխատանքների կամ ծառայությունների համար կամ այն գինը, որով գույքի մասին բոլոր անհրաժեշտ տեղեկություններ ունեցող և այն վաճառելու պարտավորություն չունեցող վաճառողը համաձայն է վաճառել այդ գույքը, իսկ գույքի արժեքի մասին բոլոր անհրաժեշտ տեղեկություններ ունեցող և այն ձեռք բերելու պարտավորություն չունեցող գնորդը համաձայն է ձեռք բերել այդ գույքը,
- «**Երկիր**» դաշտում բացվող ցուցակից ընտրվում է եկամուտը վճարովի երկիրը,
- «**Մարզ**», «**Համայնք**», «**Փողոց**», «**Շինության տիպ**», «**Շենք/Տուն**», «**Բնակարան**» դաշտերում համապատասխանաբար լրացվում է անշարժ գույքի գտնվելու հասցեն:

19) **Գ.2. ԼՐԱՑՈՒՑԻՉ ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ** բաժնում լրացվում են հայտարարատուի եկամուտների վերաբերյալ այն տեղեկությունները, որոնք չեն լրացվել համապատասխան բաժիններում: